T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK VE RESİM ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE UYGULAMALI DERSLERİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

(BURSA İLİ ZEKİ MÜREN ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike YILMAZ ÇAL

0000-0002-5704-1079

BURSA - 2022

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK VE RESİM ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE UYGULAMALI DERSLERİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

(BURSA İLİ ZEKİ MÜREN ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike YILMAZ ÇAL

0000-0002-5704-1079

Danışman

Prof. Dr. Rüyam KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU

Bursa - 2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Melike YILMAZ ÇAL

30/05/2022

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

Güzel Sanatlar Lisesi Müzik ve Resim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslerin Etkililiği Üzerine Görüşleri (Bursa İli Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Örneği)" adlı Yüksek Lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Danışman	Tezi Hazırlayan
Prof. Dr. Rüyam KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU	Melike YILMAZ ÇAL

Eğitim Bilimleri ABD Başkanı

Prof. Dr. Nagihan OĞUZ DURAN

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS BENZERLİK YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: Güzel Sanatlar Lisesi Müzik ve Resim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslerin Etkililiği Üzerine Görüşleri (Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Örneği)

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 78 sayfalık kısmına ilişkin, 27/07/2022 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal (benzerlik) tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 6 'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal (benzerlik) içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

03.08.2022
Tarih ve İmza

Adı Soyadı:	Melike YILMAZ ÇAL
Öğrenci No:	801732008
Anabilim Dalı:	Eğitim Bilimleri
Programı:	Eğitim Yönetimi
Statüsü:	☒Y.Lisans☐ Doktora

Tarih: 03/08/2022

Danışman
Prof. Dr. Rüyam KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU
03.08.2022

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı'nda 801732008 numaralı Melike Yılmaz Çal'ın hazırladığı "Güzel Sanatlar Lisesi Müzik ve Resim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslerin Etkililiği Üzerine Görüşleri (Bursa İli Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Örneği)" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 29/08/2022 günü 11.00-12.00 saatlerini arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Rüyam
KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU
Bursa Uludağ Üniversitesi/ Eğitim Fak./
Temel Eğitim /Sınıf Eğitimi A.B.D.
(Tez Danışmanı)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SARITAŞ
Bursa Uludağ Üniversitesi/ Eğitim Fak./
Eğitim Bilimleri/Eğitim Yönetimi
A.B.D.
(Üye ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Esra KAYA
Anadolu Üniversitesi/ Eğitim Fak./
Eğitim Bilimleri/ Eğitim Yönetimi
A.B.D.
(Üye)

…/…/20…..

ÖZET

Yazar : Melike YILMAZ ÇAL

Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

AnabilimDalı : Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

BilimDalı : Eğitim Yönetimi

Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı : xv + 92

Mezuniyet Tarihi :

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Rüyam KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU

GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK VE RESİM ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE UYGULAMALI DERSLERİN ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

(BURSA İLİ ZEKİ MÜREN ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖRNEĞİ)

COVID-19 pandemi sürecinde, kuramsal derslerle beraber birçok uygulamalı ders, uzaktan eğitim yoluyla verilmek durumunda kalınmıştır. Uygulamalı bir dersin uzaktan eğitim yoluyla verilmesine ilişkin alanyazın incelendiğinde, uygulamalı derslerin kuramsal ağırlıklı yürütülmesinden dolayı sıkıntılar yaşandığı ve öğrenci performansını olumsuz yönde etkilediğine ilişkin araştırma sonuçlarına rastlanmaktadır.

Araştırmada Güzel Sanatlar Lisesi Resim ve Müzik Öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslerin etkililiği üzerine görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma uygulanmıştır. Çalışmada olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmış, doküman analizi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmış, elde edilen veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Bursa İli Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde görev yapan 7 resim ve 20 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Güzel Sanatlar Lisesi Resim ve Müzik bölümü öğretmenleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda; pandemi döneminde online olarak yapılan uygulamalı derslerin yüz yüze eğitim kadar verimli geçmediği, dersler sırasında başta, yaşanan bağlantı ve teknik sorunlar olmak üzere, uzaktan eğitim platformlarının uygulamalı müzik ve resim dersleri için yeterli olmadığı ve bu durumun eğitim sürecini olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Uygulamalı dersler için uzaktan eğitimin zorunlu haller dışında tercih edilmemesi gerektiği, yapılabilmesi için ise özel bir uygulamanın geliştirilmesi gerektiği ve pandemi sonrasındaki süreçte uygulamalı derslerin eğitimine yüz yüze devam etmek istedikleri sonuçlarına varılmıştır.

Uzaktan öğretimin görsel sanat eğitimi ve müzik alanına entegrasyonu, alana özgü yazılım programlarının geliştirilmesi, kullanılan teknolojik donanımın güncellenmesi, senkron eğitim gibi faktörlerin gelecekte olası benzer durumlarda öğrenciler tarafından sistemin daha olumlu algılanmasını etkileyebilir. Sorunlu bölgelerde internet bağlantısında ve altyapısında yapılacak iyileştirmeler uzaktan eğitimin daha fazla öğrenciye ulaşmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar Lisesi, Müzik Öğretmeni, Resim Öğretmeni, Uygulamalı Dersler, Uzaktan Eğitim

ABSTRACT

Author	: Melike YILMAZ ÇAL
University	: Bursa Uludağ University
Institution	: Education Sciences
Field	: Education Sciences
Branch	: Educational Administration
Degree Awarded	: Master
Page Number	: xv + 92
Degree Date	:
Supervisor	: Prof. Dr Rüyam KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU

OPINIONS OF FINE ARTS HIGH SCHOOL MUSIC AND ART TEACHERS ON THE EFFECTIVENESS OF APPLIED COURSES IN THE PROCESS OF DISTANCE EDUCATION

(THE CASE OF ZEKİ MÜREN ANATOLIAN FINE ARTS HIGH SCHOOL OF BURSA PROVINCE)

During the COVID-19 pandemic, many applied courses along with theoretical courses had to be given through distance education. When the literature regarding the teaching of an applied course through distance education is examined, there are research results that show that there are problems due to the theoretical-oriented conduct of applied courses, which affect student performance negatively. In this study, qualitative research was applied in order to determine the opinions of Fine Arts High School Painting and

Music Teachers on the effectiveness of applied courses in the distance education process. In this study, phenomenology method was used as the qualitative research pattern, document analysis and method of semi-structured interview was applied. The content analysis technique was done to analyze the data obtained from this research. The research group consists of 7art teachers and 20 music teachers who works at Bursa Zeki Müren Anatolian Fine Arts High School. According to the findings obtained from the interviews with the Fine Arts High School Painting and Music Department teachers, during the pandemic period, the practical lessons held online were not as efficient as face-to-face education. Considering the connection and technical problems experienced during the lessons, it was determined that distance education platforms were not sufficient for applied music and painting lessons and this situation negatively affected the education process. It was concluded that a special application should be developed in order to conduct distance education, otherwise it shouldn't be preferred for applied courses except in compulsory cases. As a result, teachers wanted to continue the training of applied courses face to face in the post-pandemic period.

Factors such as the integration of distance education into the field of visual arts education and music, the development of field-specific software programs, the updating of the technological equipment used, and the synchronous education may affect the students' perception of the system more positively in similar situations in the future. Improvements to be made in internet connection and infrastructure in problematic areas will enable distance education to reach more students.

***Keywords**:* Applied Courses, Art Teachers, Distance Education, Fine Arts High School, Music Teachers.

TEŞEKKÜR

Tez çalışması sürecinde deneyimlerini, bilgilerini ve desteğini en üst düzeyde hissettiğim, beni her zaman güler yüzü ve samimiyeti ile karşılayan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Rüyam KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU' na katkılarından ve sabrından dolayı minnet ve şükranlarımı borç bilirim. Tez çalışma sürecimde benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen sevgili eşime, her koşulda yanımda olan kıymetli annem ve babama saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Canım Oğlum Rüzgar ve Biricik Kızım Yağmur'a.

İÇİNDEKİLER

ÖZET v

ABSTRACT vii

TABLOLAR LİSTESİ xiii

ŞEKİLLER LİSTESİ xiv

KISALTMALAR xv

1. BÖLÜM 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 1

1.2. Problem Cümlesi 4

1.3. Alt Problemler 4

1.4. Araştırmanın Amacı 4

1.5. Araştırmanın Önemi 5

1.6. Sayıltılar 5

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları 5

1.8. Tanımlar 6

2. BÖLÜM 7

KURAMSAL ÇERÇEVE 7

2.1. Uzaktan Eğitim 7

2.2. Koronavirüs Pandemisinde Dünya’da Eğitim Hareketleri 11

2.3. Türkiye'de Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Çalışmaları 16

2.4. Uzaktan Eğitim ve Uygulamalı Dersler 21
2.5. Güzel Sanatlar Liseleri ve Uygulamalı Dersler 22
2.6. İlgili Alanyazın Taraması 27
3. BÖLÜM 43
YÖNTEM 43
3.1. Araştırma Modeli 43
3.2. Çalışma Grubu 43
3.3. Veri Toplama Süreci 45
3.4. Verilerin Çözümlenmesi 46
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik 47
4. BÖLÜM 50
BULGULAR 50
4.1. Katılımcıların Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Sorunlara İlişkin Bulgular 50
4.1.1. Katılımcıların Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Ortak Sorunlara İlişkin Görüş ve Bulgular 52
4.1.2. Resim Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Sorunlara İlişkin Görüş ve Bulgular 54
4.1.3. Müzik Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Sorunlara İlişkin Görüş ve Bulgular 56
4.2. Katılımcıların Öğrencilerin Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslere İlgilerine ve Katılımlarına İlişkin Görüş ve Bulgular 59
4.3. Katılımcıların Güzel Sanatlar Liselerinde Uygulamalı Olan Atolye Dersleri İçin Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları Hakkında Görüş ve Bulgular 61
4.4. Katılımcıların Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğrencinin Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüş ve Bulgular 65

4.5. Katılımcıların Uygulamalı Derslerin Uzaktan Eğitim Modeliyle İşlenmesine Yönelik Görüş ve Bulgular 66

5. BÖLÜM 69

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 69

5.1. Sonuç ve Tartışma 69

5.2. Öneriler 75

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler: 75

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler: 76

KAYNAKÇA 77

EKLER 89

EK-1:UYGULAMA İZNİ 89

EK-2:ETİK KURUL ONAYI 90

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye'de Covid-19 ile Eğitimin Kesintiye Uğramasından Etkilenen Öğrenci Nüfusu 17
Tablo 2: Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi (Uygulamalı Dersler) 24
Tablo 3: Güzel Sanatlar Lisesi Görsel Sanatlar Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi (Uygulamalı Dersler 25
Tablo 4: Katılımcılara Ait Demografik Özellikler 44
Tablo 5: Öğretmen Örnek Ham Görüşme Formu Kodlaması 47
Tablo 6: Resim Öğretmenlerinin Uygulamalı Derslerde Branş Bazında Yaşadığı Sorunlar 50
Tablo 7: Müzik Öğretmenlerinin Uygulamalı Derslerde Branş Bazında Yaşadığı Sorunlar 51
Tablo 8: Resim ve Müzik Öğretmenlerinin Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Ortak Sorunlar 51
Tablo 9: Müzik ve Resim Derslerinde Yaşanan Ortak Sorunlara İlişkin Kategori Kod Tablosu 52
Tablo 10: Resim Alan Derslerinde Yaşanan Branş Bazlı Sorunlara İlişkin Kategori Kod Tablosu 55
Tablo 11: Müzik Alan Derslerinde Yaşanılan Branş Bazlı Sorunlara İlişkin Kategori Kod Tablosu 57
Tablo 12: Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslere Olan İlgi Ve Katılım Durumlarına İlişkin Kategori Kod Tablosu 60
Tablo 13: Uygulamalı Olan Atolye Dersleri İçin Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajlarına İlişkin Kategori Kod Tablosu 62
Tablo 14: Uzaktan Eğitim Süreci Öğrencilerin Akademik Başarısına İlişkin Kategori Kod Tablosu: 65
Tablo 15: Uygulamalı Derslerin Uzaktan Eğitim Modeliyle İşlenmesine Yönelik Görüşlere İlişkin Kategori Kod Tablosu 67

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Covid-19 Pandemisiyle Eğitimin Kesintiye Uğradığı Ülkeler 12
Şekil 2: Salgın Sebebiyle Dünya Genelinde Okulların Kapandığı Toplam Süre 13
Şekil 3: Sayılarla Uzaktan Eğitim 19
Şekil 4: 2020-21 Eğitim-Öğretim Yılında Türkiye'de Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitim 20

KISALTMALAR

GSL: Güzel Sanatlar Lisesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

ERE: (Emergency Remote Education) Acil Uzaktan Eğitim

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

MTAL: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Kriz zamanında en çok ihtiyaç duyulan şeylerden biri, kuşkusuz değişen koşulların zorluklarına uyum sağlama ve bunlara yanıt verme yeteneğidir. Bir kriz sırasında kurumların eylemlerini ve eğitimlerinin kalitesini ne kadar iyi korudukları, kurumların uyum sağlama yeteneğini gösterir (Nuraini ve ark., 2020). Zamanımızda değişen, gelişen koşullar ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda eğitim kavramı farklı bir boyut kazanmıştır. Bu gelişime bağlı olarak teknoloji de eğitimin değişmez bir parçası haline gelmiştir.

Eğitim süreci ve olanakları, devletin eşit olarak tüm vatandaşlarına sunduğu bir hizmettir ve bu nedenledir ki bu sürecin kesintisiz devam etmesi çok önemlidir. Özellikle zorunlu eğitim kapsamındaki kademelerde, eğitim kurumlarının çeşitli sebeplerden dolayı açılamadığı bölgelerde, bireylerin fiziken eğitim kurumlarına ulaşamayacağı zamanlarda farklı yöntemler kullanılabilir. Bu yöntemler şartlara göre yatılı okul, taşımalı eğitim veya uzaktan eğitim olabilir. Uzaktan eğitim modeli bireylerin eğitim olanaklarından eşit imkanlardan faydalanmalarını sağlayacak yöntemlerden en kolay ve pratik olan model olarak kabul edilmektedir (Kahraman, 2020). Uzaktan eğitim tanım olarak; zaman ve mekândan bağımsız, sanal ortamlarda öğrenen ve öğreticinin bir arada bulunma zorunluluğunun olmadığı eğitim sistemidir. Eğitimin her kademesinde kullanılabilen bu model, birçok öğrenenin tercih ettiği bir yöntem durumundadır (Enfiyeci ve Büyükalan Filiz, 2019).

Uzak mesafelerin eğitim almayı sınırlandırabileceği durumlarda, örneğin; eğitim kurumlarının tüm bölgelere eşit şeklide dağılamayışı sonucu kırsal bölgelerde ya da coğrafi açıdan uzak mesafelerdeki yerleşim birimlerinde hayatlarını sürdüren insanların eğitim alabilmek için yeterli sayıda kaynak ve öğreticiden mahrum olmaları, artan nüfusla birlikte öğrenci sayısının da artması ancak buna rağmen nitelikli öğretmen saysının aynı oranda artmaması (Devran ve Elitaş, 2017), fiziksel yönden handikaplı olan ya da hastalığı sebebiyle evde yaşamak zorunda olan insanların eğitim ihtiyaçları, çeşitli

sebeplerden ötürü örgün eğitime devam edememiş gençler veya kendilerini yetiştirmeyi hedefleyen yetişkinlerin eğitime yönelik ihtiyaçları (Newby, 2006 akt: Duman, 2021), teknolojinin eğitime entegre edilmesi ile günümüzde yaşanılan süreç göz önüne alındığında, temel sermayenin 'bilgi' olması ve bilgiye hızlı ve kolay ulaşılmasının eğitimin amaçlarından biri haline gelmesi uzaktan eğitimin günümüzde önemini daha da artırmaktadır (Devran ve Elitaş, 2017).

Uzaktan eğitimin etkili yapılandırılması özellikle beklenmedik kriz dönemlerinde eğitimin devamlılığı ve başarıya ulaşmak için çok önemlidir. Bu nedenledir ki uzaktan öğretim sisteminin temel ögeleri olan; öğrenen, öğretmen, ortam ve içerik gibi bileşenlerin incelenmesi, analizi, sonuca göre sistemin planlanması, tasarlanması, yönetilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Mollaoğlu, 2021).

2019 yılı sonunda Covıd-19 pandemisi kısa sürede tüm dünyaya yayılarak etkisini gösterince, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de 2020 yılının şubat ayı itibari ile tüm alanlarda hastalığa karşı önlemler alınmaya başlanmıştır. İnsanların yaşam tarzları Covid-19 pandemisinin başlaması ile değişmek zorunda kalmış, izole bir yaşam ile salgından korunmak amaçlanmıştır. Yaşadığımız pandemi sürecinden en olumsuz etkilenen kurumların başında eğitim kurumlarının gelmesi, kapanmalarla birlikte sekteye uğrayan yüz yüze eğitimde yaşanan eksiklikler ve aksamalar, bu süreci yaşayan bireylerin eğitimlerinde onarılması zor sorunlar yaratmıştır. Altyapı olanaklarının geliştiği ülkeler için uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimin aksadığı pandemi döneminde bir çare olmuş ve pek çok ülke, eğitimi dijital ortama taşımıştır. Birçok ülkede eğitimciler için uzaktan eğitim, pandemi döneminde bir kurtarıcı olurken, öğrencilerin de eğitim ortamından tamamen kopması engellenmeye çalışılmıştır.

Salgınla birlikte öğrencilerin ve öğreticilerin uzaktan eğitime hazır olmadığı gerçeği de gün yüzüne çıkmıştır. Farklı ülkelerde, farklı şartlarda yaşayan öğrencilerin kaynaklara erişimlerindeki eşitsizlik, yaşanılan sıkıntılar, bulunmaya çalışılan çözümler, hayatın ani gelişen durumlarına ve gerçeklerine uyum sağlayabilmenin ne kadar önemli olduğunu tüm dünyaya göstermiştir (Yaroyava ve ark.2020).

Hayatın tüm alanlarında olduğu gibi eğitim alanında da izolasyon sağlayarak hastalığın bulaş riskinden korunabilmek ve en aza indirebilmek için dünyadaki pek çok ülke gibi Türkiye'de de 2020 yılının mart ayında eğitimin her kademesi için yüz yüze eğitim faaliyetleri durdurulmuştur. Uzaktan eğitime geçiş 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar dönemi gerçekleşmiştir. Alınan bu karar ile kısa bir zaman içinde, ilköğretim ve ortaöğretim için uzaktan eğitim, MEB tarafından kurulmuş olan EBA sistemi, üniversiteler için ise kendi uzaktan eğitim sistemleri üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. Özellikle Mühendislik, Mimarlık, Fen, Güzel Sanatlar ve Konservatuar alanlarında; laboratuvar, atölye ve stüdyo içerikli derslere sahip olan okullarda ve fakültelerde, laboratuvar ve atölye alt yapısı gerektiren uygulamalı derslerin uzaktan eğitim modeliyle sürdürülmesinde öğrencilerin zorluklarla karşılaştığı görülmüştür (Kahraman, 2020).

Ülkemizde sanatçı adayları yetiştirerek, sanat eğitimcisi adaylarını yükseköğretime hazırlayan önemli kurumlardan biri güzel sanatlar liseleridir. GSL, öğrencilere ilgili sanat dalı hakkında gerekli beceri ve bilgileri öğretme amacında olup güzel sanatlar alanında kendi dalında mesleki olarak hâkim ve donanımlı insanlar yetiştirmeyi hedefleyen kurumlardır. Türkiye genelinde 74 ilde toplam 82 GSL bulunmakta olup verdiği eğitim programları açısından resim ve müzik olarak iki ana bölüme ayrılmaktadır. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği' ne göre; Ortaokuldan mezun olan öğrenciler arasından yetenek sınavı ile alım yapılır. Verilen eğitim süresi dört seneyi kapsamaktadır. Bu dört yıl boyunca ilgi ve yetenekleri doğrultusunda güzel sanatlar lisesi öğrencilerine sanat alanı ile ilgili teorik dersler ile birlikte yoğun olarak uygulamalı eğitim verilmektedir (MEB, 2018). Bu liselerden mezun olan öğrenciler genellikle üniversitelerin özel yetenekle öğrenci alan Güzel Sanatlar Fakültelerini tercih etmektedirler. Güzel sanatlar liseleri, öğrenci seçim süreci ve verdiği seçkin, sanat alanına mahsus olan eğitim içeriği ile diğer ortaöğretim kurumlarından farklılaşmaktadır (Şahan ve Ceyhan, 2019). Eğitimin her alanında zorunlu başlayan uzaktan eğitim süreciyle birlikte Güzel Sanatlar Liseleri de uzaktan eğitim modeliyle eğitime devam etmiştir. Yoğunlukla uygulamalı derslerin olduğu, teorik derslerin uygulamalı derslerle desteklendiği Güzel Sanatlar Liseleri için, uzaktan eğitim dönemi uygulamalı derslerin etkililiği açısından öğretmenlere ve öğrencilere avantajdan çok dezavantaj getirmişir. Yaşanan pandemi sürecinin ne zaman biteceği ve eğitim açısından belirsizliği başta öğrencileri, öğretmenleri ve velileri

endişeye sürüklese de tekrar yaşanması muhtemel uzaktan eğitim için yaşanan bu dönemin değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu değerlendimeler ile gelecekte yaşanabilecek ani ve özel durumlar için her alanda daha etkili uzaktan eğitim süreçleri planlanabilir.

Literatürde Güzel Sanatlar Liseleri ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin pandemi döneminde uygulamalı dersler hakkında görüşlerini içeren herhangi bir kaynağa rastlanmamış, bu sebepten yapılan çalışmanın literatür için önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi; "Güzel Sanatlar Lisesi Müzik ve Resim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslerin Etkililiği Üzerine Görüşleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir.

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1- Covid 19 pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde online yapılan uygulamalı derslerde yaşanılan sorunlar nelerdir?
2- Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslere olan ilgi ve katılım düzeyleri nasıldır?
3- Güzel Sanatlar Liseleri uygulamalı olan atölye dersleri için uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
4- Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin akademik başarısını nasıl etkiledi?
5- Uygulamalı derslerin uzaktan eğitim modeliyle işlenmesine yönelik görüşleriniz nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, pandemi dönemi online eğitim sürecinde Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde uygulama gerektiren atölye derslerinde yaşanan sorunları ve

uygulamalı derslerde online eğitimin avantaj ve dezavantajlarını, resim ve müzik öğretmenlerinin algılarına göre değerlendirilmesidir.

1.5. Araştırmanın Önemi

İlgili alan yazın incelendiğinde yapılan araştırmaların, ağırlıkla pandemi döneminde gerçekleştirilen ve uzaktan yürütülen kültür derslerinde karşılaşılan sorunlar üzerine görüşler ve değerlendirmeler olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmaların ve araştırmaların çoğunlukla öğretmen görüşlerine göre değil, öğrenci görüşlerine göre yapıldığı alanyazın taramasından anlaşılmaktadır. Genellikle araştırmalar Anadolu Liseleri ve üniversiteler üzerinde yoğunlaşmıştır. Genel kültür dersleri yanında, ağırlıklı olarak atölyede uygulamalı eğitim veren Güzel Sanatlar liselerinin sorunları ise diğer liselere göre farklılaşmaktadır. Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri için atölye derslerinin önemi ve ağırlığı oldukça fazladır. Güzel Sanatlar liselerinin uygulamalı olan alan derslerinin, pandemi döneminde uzaktan yürütülmesinin, branş öğretmenleri tarafından değerlendirilmesine yönelik konunun ve sorunun araştırılmasına gerek olduğu kanaatine varılarak tez çalışması hazırlanmasına değer görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen bulguların, atölye dersi öğretmenlerinin pandemi döneminde yaşadıkları zorlukları aşabilmeleri için yol gösterici olabileceği, ileride yaşanabilecek uzaktan eğitim faaliyetleri için öğretmen görüşünün uygulamalı derslerin yürütülmesinde faydalı ve verimli olabileceği düşünülmektedir.

1.6. Sayıltılar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin araştırma süreci içerisinde yöneltilen sorulara samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Uygulama 2019-2020 Eğitim Öğretim yılı bahar döneminde, uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim sürecinde, Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğretmenlik yapan 7 Resim Öğretmeni ve 20 Müzik Öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

● Uzaktan Öğrenme: Öğrenci ve öğretmenin fiziksel olarak bir arada bulunmadığı durumlarda verilen eğitimdir.

● e-Öğrenme: Uzaktan öğrenmenin bir başka tanımlaması olan, internet üzerinde bir platform üzerinden dijital kaynaklar aracılığıyla yapılan eğitimdir.

●Karma/ Harmanlanmış Eğitim: Yüz yüze ve uzaktan eğitimin farklı modellerinin bir arada kullanıldığı ve çeşitli teknolojilerden yararlanılan eğitimdir.

●Eş Zamanlı Öğrenme: Farklı mekanlarda bulunan bireylerin, iletişim teknolojileri yoluyla etkileşim içerisinde olarak gerçekleştirdikleri öğrenmedir.

●Çevrimiçi Öğrenme: İnternet üzerinden sunulan içeriklerle gerçekleştirilen öğrenmelerdir.

● Eş Zamanlı Olmayan Uzaktan Eğitim: Öğrencilere, farklı zaman ve mekanlarda sunulan eğitimdir.

• Acil Uzaktan Eğitim: Kriz dönemlerinde teknolojinin yardımıyla uzaktan erişimle/çevrimiçi öğrenme faaliyetlerini yüz yüze eğitime benzetme sürecidir.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, alanyazına dayalı olarak uzaktan eğitim ve uzaktan eğitim sürecinde, uygulamalı dersler ve bu derslerin yürütülme şekli ile ilgili kuramsal temeller üzerinde durulmuştur.

2.1. Uzaktan Eğitim

Yüz yüze eğitim**;** öğretmen ve öğrencilerin birlikte aynı mekanda bulunduğu geleneksel eğitimdir (Kılınç, 2015). Acil uzaktan eğitim, çevrim içi öğrenme, uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenme, terimlerin her biri teknolojiyi kullanır ancak öğrencilerin bu sürece nasıl dahil oldukları konusunda birbirinden farklıdırlar (Dung, 2020). Aniden gelişen ve mevcut eğitim modeline bir alternatif olarak sunulan, kriz anlarında kullanılan online eğitime acil uzaktan eğitim denilmektedir (Hodges ve ark., 2020). Çevrim içi Öğrenme; Web tabanlı çevrim içi öğrenme araçları kullanılır ve eğitime erişilebilirliği, bağlanabilirliği, esnekliği ve çeşitli etkileşimleri içerir (Dung, 2020). Uzaktan eğitim ise; belirli bir yaş, öğrenim düzeyi, zaman ve mekân zorunluluğunun olmadığı, fiziksel bir katılım zorunluluğunun olmadığı, sistemin takip edilebildiği, altyapısı hazır olan her yere ulaştırılabildiği, kitle iletişim araçları ve elektronik medyanın öğrenme ve iletişimde etkin bir şekilde kullanıldığı bir eğitim modelidir (Uşun, 2006 akt: Elitaş, 2017). Teknoloji, uzaktan eğitim için hayati bir öneme taşımaktadır (Kılınç, 2015). Teknolojik gelişmeler sayesinde, mektupla başlayan uzaktan eğitim gelişme göstererek, radyo ve televizyonla birlikte yaygınlaşmaya başlamıştır. Hayatımıza internetin girmesiyle sanal sınıflar, geleneksel okul ve sınıfları aratmayarak, uzaktan eğitimin "teknoloji destekli eğitim" halini almasını sağlamıştır (Duvall & Schwartz, 2000). Günümüzde ise uzaktan eğitim internet üzerinden birçok uygulama ve yazım vasıtasıyla çok daha yaygın kullanılmaktadır. Uzaktan eğitimin amaçları arasında; yeni bir eğitim ortamı yaratma, iş ve öğretimi bütünleştirme, yaşam boyu öğrenmeyi sağlama, bilgi teknolojilerini eğitim ve öğretim sürecine entegre etme gibi amaçlar başta gelmektedir (Cavanaugh, 2001, akt: Kavuk ve Demirtaş,2021).

Uzaktan eğitimin tercih edilme nedenleri, getirdiği kolaylıklar ve yararlarıyla ilişkilidir. Geleneksel eğitimdeki çeşitli yetersizliklerden dolayı uzaktan eğitimin tercih

edilmesi, eğitimdeki gelişme arayışları sonucunda ortaya çıkmıştır. Bawaneh (2021), uzaktan eğitimi faydalı bulduğunu belirterek, sebeplerini; sınıf ve okul gibi kapalı bir ortama, önceden belirlenmiş zamana bağlı kalınmaması ve öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerinin teşvik edilmesi olarak belirtmiştir (Tuncer, 2021). Uzaktan eğitim örgün eğitime nazaran sürekli etkileşim gerektirdiğinden daha fazla zaman alır. Uzaktan eğitimde öncelik öğrenci, eğitim içeriği ve teknoloji olarak sıralanmaktadır. Teknoloji önemlidir ancak her şey demek değildir. Öğretmenlerin öğrencilerine karşı tutumları ve gösterdikleri yakın ilgi ve etkileşim herşeyden önemlidir (Şimşek, 2020).

Uzaktan eğitimde kullanılan modeller iletişim şekli nedeniyle sınıflandırılmaktadırlar. Anlık iletişim olanaklarının mevcut olduğu uzaktan eğitim uygulamalarına eşzamanlı eğitim denirken, iletişimde zaman aşımının olduğu eğitim uygulamaları da eşzamansız eğitim olarak adlandırılmaktadır. Literatürde eşzamanlı eğitim için "senkron eğitim", eşzamansız eğitim için "asenkron eğitim" ifadeleri de sıklıkla kullanılmaktadır. Senkron ve asenkron iletişime ek olarak bu iki iletişim biçiminin beraber kullanıldığı eğitim tasarımları da yapılmaktadır. Söz konusu iki çeşit iletişim metodunu da içeren eğitimlere karma eğitim denilmektedir (İşman, 2008).

Uzaktan eğitimin, öğreten ve öğrenene sunduğu birçok kolaylık ve yararı bulunmaktadır. Bu durum, bilginin ulaşılabilirliği açısından çok önemlidir. Yapılan çalışmalar ve araştırmalar sonucunda uzaktan eğitim modelinin çeşitli imkânlar sağladığı belirlenmiştir. Bu imkanlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- Bireylerin farklı ülkelerdeki bilgiye ulaşması geleneksel eğitim ile zor ve maliyetli iken uzaktan eğitim ile bu olumsuzluklar giderilmektedir.
- Uzaktan eğitim yoluyla çok daha düşük maliyetle daha fazla öğrenciye eğitim verilebilmesi, devletlerin de tasarruf etmelerini sağlayarak, verilen eğitimin kalitesini de artırmaktadır (Tuncer, 2021).
- Geleneksel olarak uygulanan eğitimin yetersiz olduğu durumlarda öğrenci, uzaktan eğitim uygulamalarıyla öğrenimini sürdürebilir.
- Uzaktan eğitim, anayasa ile tanımlanmış eğitim hakkından bireylerin eşit ölçüde yararlanabilmelerini sağlayarak, fırsat eşitsizliğini gidermede ve eğitimi geniş kitlelere ulaştırmak gibi önemli görevler üstlenmektedir (Okan, 2017).

- Uzaktan eğitimle, öğreticiden öğreticiye değişen eğitim kalitesi standart hale gelmektedir. Aynı eğitim tüm bireylere, her mekanda ve aynı nitelikte sunularak standart sağlamaktadır. Sağlanan bu standartla birlikte eğitimi veren uzmandan aynı anda çok daha fazla kişinin yararlanmasını sağlanmış olur (Kılınç, 2015).
- Bireyler bulundukları yerden istedikleri farklı noktalara internet vasıtasıyla uzaktan eğitimle ulaşım sağlayabilmektedirler (Odabaş, 2004).
- Geleneksel eğitimle gelen yerleşik eğitim maliyetinin ve ulaşım için harcanan yol masraflarının azalmasını sağlar. Uzaktan eğitimde aynı mekanda bulunma zorunluluğu olmadığından eğitim maliyeti azaltmış olur (Kılınç, 2015).
- Şeffaf, tarafsız bir şekilde öğrencilerin kazanımları ölçülüp değerlendirilebilmektedir (Odabaş, 2004).
- Öğrenciler geri bildirim konusunda sorun yaşamaz. Forum aracılığı veya sohbet ortamı ile rahat bir şekilde geri bildirim yapılabilir. Geleneksel sınıf ortamında yaşanabilen disiplin ve öğrencilerin çekinceleri en aza indirgenir. Böylece öğrenci kendini daha rahat ve doğru ifade eder.
- Örgün eğitimde kullanılan yöntemlerden daha fazla teknik kullanıldığı için kalıcı öğrenme daha etkin gerçekleşir (Kılınç, 2015).

Uzaktan eğitim modeli birçok avantaja sahip olsada, bazı dezavantajlarıda bulunmaktadır. Her eğitim sisteminde olduğu gibi uzaktan eğitim sistemini oluşturan bileşenler (öğrenen, öğreten ve içerik) arasında ahenk olması ve bu bileşenlerin tek başına uzaktan eğitimin ihtiyaç duyduğu asgari gereksinimleri karşılaması gerekmektedir. Yani, bazı temel yeterliliklere uzaktan eğitim sistemi içinde yer alan bu bileşenlerin sahip olması gerekir. Bu yeterlilikler karşılanmadığı zaman, beklenen eğitim çıktıları elde edilemeyebilir ve uzaktan eğitimin avantajları dezavantaja dönüşebilir (Altun, 2020).

Uzaktan eğitimin dezavantajları şöyle sıralanabilir:

•Uygulamalı ve atölye gereksinimli bazı derslerin gerçekleştiği öğrenme ortamlarında yüz yüze etkileşim iş ve işlemlerin öğretmen kontrolünde yapılması çok daha etkilidir. Bu açıdan bakıldığında, uzaktan eğitim modeli atölye ve uygulamalı dersler için sınırlık ve dezavantaj oluşturabilir (Kılınç, 2015).

•Öğrenme sürecinde konuyla ilgili öğrenende oluşacak sorulara her zaman anında

dönüt verilememesi, eğitimin devamlılığı ve etkililiği konusunda sorunlara sebep olabilir. (Kılınç,2015)

- Sosyal olarak öğrencilerin aynı ortamda olmaması ve yüz yüze etkileşim kuramaması etkileşim, sosyalleşme ve motivasyon konularında olumsuz etkilere sebep olabilir.
- Öğrencinin ders esnasında yaşadığı bir sorun asenkron iletişimle çözülemeyip, öğrenci sorunun çözümü için senkron iletişime ihtiyaç duyabilir (Okan, 2017).
- Öğrenmeye tek başına motive olamayan, kendi kendine çalışma alışkanlığı kazanamamış veya geliştirememiş bireyler için uzaktan eğitim dezavantaj oluşturabilir (Altun, 2020).
- Örgün eğitimden ayrılmış ve çalışma zorunluluğu olan kişilerin işten kalan zamanlarda ders çalışma mecburiyetinde olmaları, kendilerine ayıracakları zamanı ders çalışmaya ayırmaları, öğrenen için olumsuz psikolojik etkilere sebebiyet verebilir.
- Geleneksel eğitime göre aynı anda çok fazla sayıda öğrenci ile ders işlendiği için internet alt yapı sorunları ve iletişimde sıkıntılar yaşanabilir (Kılınç, 2015).
- İnternet kullanım ücretlerinin maliyeti internet tabanlı uzaktan eğitimi sekteye uğratabilmektedir.
- Öğrenciler ve eğitmenlerin, internet ve bilgisayar konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması sorun yaşanmasına neden olabilir (Odabaş, 2004).
- Uzaktan eğitimin planlanmasının ve senkron olarak verilmesinin zorluğu koordinasyon ve işleniş bakımından sorun yaratabilir (Kılınç, 2015).

Bunların dışında uzaktan, online eğitim için günümüzde n sayıda teknoloji mevcut olmasına rağmen teknoloji ile ilgili de sorunlarla karşılaşılabilmektedir. Bu sorunlar çoğunlukla modern teknoloji ile kurulum sorunları, indirme hataları, oturum açma sorunları, video ve ses sorunları olarak ortaya çıkmaktadır (Dhawan,2020).

Kurubacak ve Yüzer'in (2004) görüşlerine göre uzaktan eğitim sistemlerinin etkililiğini sağlayabilmek için ekonomi, teknoloji ve eşitlik gibi konular hayati önem taşımaktadır.

Geleneksel eğitimde niteliğin sağlanabilmesi için planlı programlı bir sürecin olması gerekmektedir. Uzaktan eğitimde de geleneksel eğitim gibi nitelikli ve kaliteli bir eğitim verebilmek için tasarım, bilgi kaynakları, etkileşim, öğrenme ve yönetimi içeren

bir sistem içerisinde çalışılarak (Moore ve Kearsley, 2011), planlamalarda kuramsal temeller dikkate alınmalıdır (Durak ve ark, 2020). Bu doğrultuda hazırlanan uzaktan eğitim programları, sağladığı esneklikler ile geleneksel boyut dışına çıkarak hayat boyu öğrenmenin parçası ve önemli bir unsuru olacaktır (Yıldırım, 2020 akt: Yenerer, 2021).

Anderson'a (2020) göre, dünyadaki öğrencileri pandemi sebebiyle online eğitime taşımak, eğitim sistemindeki varolan derin eşitsizlikleri ortaya koymuştur.

2.2. Koronavirüs Pandemisinde Dünya'da Eğitim Hareketleri

Uzaktan eğitim, öğretim teknolojisi gibi alanlar üzerine araştırmalar yapan uzmanlar pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimi, normal koşullarda yürütülen uzaktan eğitimden ayrıştırmak için "acil uzaktan öğretim" (ERE) şeklinde isimlendirmeyi daha uygun görmüşlerdir. Hodges ve ark. (2020)'na göre eğitim yerine "öğretim" kavramının vurgulanarak öne çıkarılması ise acil ve ani gelişen salgın sürecinin daha çok öğretmenlerin sorumluluğu altında yürütülmesinden kaynaklanmaktadır (Yıldırım, 2020). Yaşanılan pandemi döneminin, genelde eğitim tarihine, özelde eğitim teknolojisi ve uzaktan eğitim tarihine istisnai bir dönem olarak geçeceği bir gerçektir. ERE ani gelişen bir kriz anında eğitim ve öğretime olabildiğince hızlı şekilde geçici erişimin sağlanmasını amaçlamaktadır. ERE tamamen uzaktan uygulamalarları içermektedir. ERE daha önce Honh Kong'da Sars virüsü nedeniyle, 2005 yılında ise New Orleans'taki Katrina Kasırgası sonrasında işe koşulmuştur. (Dinçer, 2021). Uzaktan eğitim bir seçenekken, ERE zorunluluktan kaynaklanmaktadır. ERE ihtiyaca yönelik acil ve geçici çözümler üretmek için çalışırken, uzaktan eğitim yaşam boyu öğrenme çerçevesinde kalıcı çözümler üretir. ERE kriz döneminde tüm imkanları seferber ederek eğitimi ayakta tutmaya çabalar. Uzaktan eğitim belirli bir amaç dahilinde, planlı ve sistematik etkinliklerle eğitimi ayakta tutar (Durgun, 2022)

Dünya genelinde, birçok alanda olduğu gibi, eğitim sistemleri için de şimdiye kadar karşılaşılan en büyük problemlerden biri olan koronavirüs pandemisi, görüldüğü ilk günden günümüze birçok can almıştır (Sutiah ve ark, 2020). Pandeminin yayılmaya ve hızla can almaya devam etmesi ile birlikte, hastalığın etkisini ve yayılımını azaltacak önlemler de dünya genelinde hızla alınmaya başlanmıştır. 13 Nisan 2020 tarihi ile dünyanın 192 ülkesinde, ülke çapında okul kapatmaları zorunlu olmuş, 1,58 milyara

yakın öğrencinin (toplam kayıtlı öğrencilerin yüzde 91.4'ü) öğrenimi kesintiye uğramıştır (UNESCO, 2020).

Şekil 1

Covid-19 Pandemisiyle Eğitimin Kesintiye Uğradığı Ülkeler (UNESCO, 2020b)

Dünya genelinde okulların kapanmasıyla eğitime verilen aradan etkilenen öğrenci sayısı dikkate alınarak, eğitimin devamlılığını sağlayabilmek için UNESCO (2020), dünyadaki tüm eğitim sistemlerini uzaktan eğitim çözümlerini uygulamaya davet etmiştir. Alınan uzaktan eğitim kararı ile hükümetler birkaç gün içinde, tüm kademelerdeki sınıfları yüz yüze eğitimden online eğitime dönüştürebilmek için öğretimi yeniden tasarlamak zorunda kalmıştır (Perry ve Steck, 2019).

UNESCO'ya (2020a) göre, herkes için eşit ve kaliteli bir uzaktan eğitimin fırsatı sağlanabilmesi için hazırlık yapılması gereken dört alan vardır. Bunlar;

- Teknolojik hazırlık,
- İçerik hazırlığı,
- Pedagojik hazırlık,
- İzleme ve değerlendirme hazırlığıdır.

Teknolojik hazırlık boyutu; uzaktan eğitimden yararlanılabilmesi için, internet bağlantısı, dijital araçlara, TV, radyo gibi araçlara erişimi içermektedir.

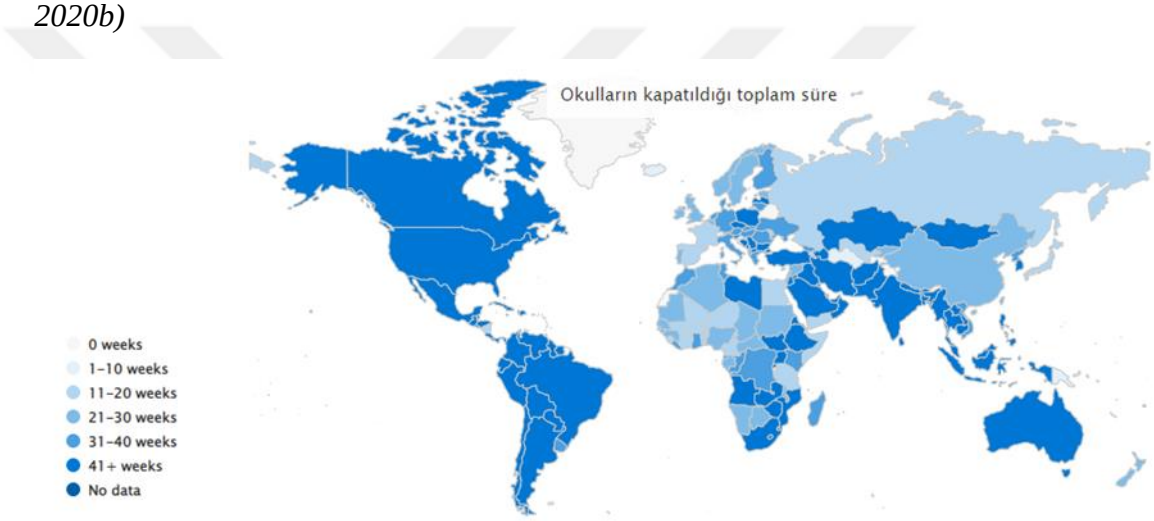
İçerik hazırlığı; TV veya radyo programları, çevrimiçi platformlar ile sunulan veya müfredatla uyumlu olan basılı materyallere erişimi içermektedir.

Pedagojik hazırlık; öğreticilerin öğrenmeyi tasarlamaya, kolaylaştırmaya veya uzaktan eğitim yöntemine uygun materyalleri kullanmaya rehberlik yapması ile ebeveynlerin etkili uzaktan öğrenmeyi kolaylaştırma imkânlarının sağlanmasını içermektedir.

İzleme ve değerlendirme; Uzaktan eğitimi tüm süreçleri ile izlemedir. Uzaktan öğrenmeye erişim, öğrenme süreci izlenerek, öğrenme başarılarının değerlendirilmesini içermektedir.

Şekil 2

Salgın Sebebiyle Dünya Genelinde Okulların Kapandığı Toplam Süre (UNESCO, 2020b)

UNESCO (2020), okul kapanmalarından doğacak olan olumsuz etkileri azaltmak için, özellikle ve öncelikli olarak, savunmasız ve dezavantajlı olan öğrenci gruplarına yönelik ülkelerin tedbirler almasını isteyerek, bu süreçte uzaktan eğitim aracılığıyla herkes için eğitimin devamlılığını sağlama hususunda ülkelere destek sağlayacağını açıklamıştır. UNICEF (2020), salgın sürecinin belirsizliği ve etkilerinin uzun vadeli olacağını belirterek, savunmasız ve dezavantajlı bireylerin okul bırakma oranlarının ve olasılıklarının arttığını belirtmiştir. Eğitimin sürekliliğini sağlayabilmek için önlemler alınması gerektiğinin ve çeşitli nedenlerden dolayı internete erişimi olmayan, tüm çocuklar için uzaktan eğitim yöntemlerine erişimin sağlanmasının önemli olduğunu vurgulamıştır (Can, 2020). UNESCO, kriz döneminde, geleneksel öğrenmeden online öğrenmeye geçerken, eğitim sistemlerini desteklemek için rehberlik sağlamış, ücretsiz dijital eğitim kaynakları ve müfredata dayalı çalışmanın sürekliliğini desteklemek için

ulusal öğrenme platformlarını da hayata geçirmiştir (Giannini ve Lewis, 2020).

Chang ve Satako'ya (2020) göre, uzaktan eğitim döneminde hemen hemen tüm ülkelerde, okul yöneticileri ve öğretmenler, öğrenciler ve velileri ile iletişimi sağlamak, desteklemek için kullanılan uygulamalarla birlikte, canlı dersler ve online kurslar düzenlemiştir. Pandemi sebebiyle birçok ülkede (Arjantin, Meksika, Portekiz, Çin, Hırvatistan, Yunanistan, Fransa, Japonya, İtalya, Kıbrıs, Mısır, Kore Cumhuriyeti, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan ve Amerika Birleşik Devletleri) öğrenmenin devamı ve sürekliliği için internete bağlı çevrimiçi platformlar kullanılmıştır. Pandeminin başlangıç noktası kabul edilen Çin'de önce yerel düzeyde, daha sonra ulusal düzeyde tüm kademedeki okullar kapatılmıştır. "Disrupted classes, Undisrupted Learning" hareketi başlatılmış ve yaklaşık 270 milyondan fazla öğrenci online eğitime yönlendirilmiştir. Çin'in pandemi öncesinde de sahip olduğu çevrim içi öğrenme platformunda (www.eduyun.cn) bulunan okuma materyalleri, dijital kitaplar ve görsel-işitsel materyallerden de bu süreçte yararlanılmıştır (Çelikdemir, 2020). Almanya'da tüm okulların kapanmasıyla sınavlar ertelenmiş, öğretmenler öğrencilere ödevleri ve çalışma notlarını e-posta aracılığıyla göndermişlerdir (Arık, 2020). Bazı ülkeler ise (Arjantin, Çin, Hırvatistan, İran, Kosta Rika, Fransa, Meksika, Kore Cumhuriyeti, Suudi Arabistan, Ruanda, İspanya, Senegal, Tayland, Peru ve Vietnam) öğrenme içeriklerini televizyon başta olmak üzere, diğer medya organları yardımıyla sunmuşlardır. Google, Microsoft gibi uygulama sağlayıcılarla yapılan ortaklıklar aracılığıyla öğrenci ve öğretmenlere online imkânlar sağlanmıştır (Reimers ve Schleicher, 2020). Bazı ülkelerde eğitimde iletişimin sürdürülebilmesi için mevcut uygulamalar kullanılmıştır (Tayland, Kosta Rika, İran) (Can,2020). Fransa'da da öğretmenler öğrencileriyle düzenli temas sağlamak için mevcut ağlardan yararlanmış, öğrencilerine öğrenme materyalleri ve ödevler sunmuşlardır. Cned'in ücretsiz bir eğitim platformuna dayalı "evde sınıfım" uygulamasıyla canlı sanal sınıflar oluşturularak eğitim sürekliliği sağlanmış; öğrenci, sınıf arkadaşları ve öğretmenleri arasındaki sosyal iletişim korunmuştur (Reimers ve Schleicher, 2020). Avustralya'da uzaktan öğrenme için Google Drive/Microsoft Teams gibi hazır platformlar kullanan ülkeler arasında bulunmaktadır.

Finlandiya'da farklı olarak okullarda, istisnai koşullarda (ebeveyni çalışmak zorunda olan çocuklar gibi) eğitim hizmetleri devam etmiştir. Finlandiya Ulusal Eğitim

Ajansı, okullara farklı türde esnek öğrenme planları hazırlamaları ve düzenlemeleri konusunda rehberlik etmiştir. Ayrıca öğretmenler arasında paylaşım ve bireysel öğrenmeyi desteklemeye yönelik ayrı materyal listeleri de sunulmuştur (Çelikdemir, 2020). Japonya okul kapanışlarının sona ermesinden sonra çocukların çalışmalarını desteklemek için telafi dersleri yapmak gibi tedbirler sağlayan yerel eğitim kurullarını desteklemiştir. Ayrıca iyi uygulamaları paylaşmak için web sitesine ek olarak, her konuyu öğrenmek için çeşitli öneriler ve ipuçları, evde kullanılabilecek ücretsiz öğrenme materyalleri, videoları tanıtan bir öğrenme destek portalı kurmuş, ayrıca öğretmenler için de çeşitli online programlar (https://www.nits.go.jp/en/) sunmuştur. Portekiz de okul kapanmalarına karşı öğretmenleri, öğrencilerle uzaktan sanal sınıflarda buluşturmuş, ayrıca online sınıfların hazırlanması, organizasyonel konular ve ücretsiz olarak her bireye açık içerik kaynakları sunan destek ağı geliştirilmiştir (Reimers ve Schleicher, 2020). Hollanda'da ilköğretim, ortaöğretim ve lise mesleki eğitiminde gerekli araçlara sahip olmayan ve bunun okul veya belediye aracılığıyla sağlanmadığı öğrencilerin gerekli online öğrenme cihazlarına ulaşmaları için yatırımlar yapılmıştır (Çelikdemir, 2020).

Öğrencilerin okul ortamlarından uzaklaşmaları, öğrencilerde belirsizliklere ve ekstra maliyetlere neden olurken, psikolojik olarak; anksiyeteye, uyku bozukluklarına neden olmuştur. Okul ortamından ayrılmanın, özellikle uluslararası öğrenciler adına ekonomik birçok dezavantajı olmuştur. Öğrencilerin kendi kişisel bilgisayarlarının ve ya ev internet erişiminin olmaması, bazı durumlarda gıda, barınma ve sağlık gibi kampüs olanaklarından yararlanan öğrencilerin de bu imkanlardan mahrum kalmaları olumsuz etkilenmelerine sebep olmuştur (Perry ve Steck, 2019 akt; Marek, ve ark., 2021).

Alınan önlemlerin, sunulan imkânların, bulunan çözümlerin ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleriyle ilgisi olsada, ülkelerde yaşanan endişe, sorun ve kısıtların benzer olduğu ve dünya genelinde okul kapanışlarına karşı geliştirilen çözümlerin genel itibarıyla birbirine benzediği görülmektedir. Online yöntemler, ülke genelinde ulusal kanallarda ders yayınları, sanal sınıf uygulamaları, dijital portalların kurulması, e-kaynakların paylaşımı, ebeveynlere rehberlik, öğretmenlere mesleki destek ve kullanım yönergelerinin hazırlanması yaygın yöntemler olarak öne çıkmaktadır (Gençoğlu ve Çiftçi, 2020).

Salgın, öğrencilerin zaman, alan ve çalışmaya odaklanma konusundaki zorluklarını artırmıştır. Öğrencilerin bilişsel gelişimlerine ek olarak duygusal ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi gerekliliği artık bilinen bir zorunluluktur. Bu etkiler, farklı sosyoekonomik koşullardaki çocuklar, farklı okul türleri ve farklı ülkeler arasında büyük farklılıklar göstermiş, özellikle ebeveynlerinin eğitim ve kaynakları, çoğu ülkede pandemi sebebiyle daha da ağırlaşmıştır. Yoksulluk ve sosyal eşitsizlik artmış, evde sınırlı alan ve bağlantı kaynaklarını paylaşan büyük ailelerdeki çocuklar, çalışmak için daha az alana, zamana ve iç huzuruna mahkum olmuşlardır. Ayrıca, teknolojik altyapı, bağlantıya erişim, önceki deneyim ve Digi-pedagoji bilgisi alanlarındaki farklar, toplumlar ve ülkeler arasında farklılıklara sebebiyet vermiştir. Uzaktan eğitimde hedeflenen öğrenci yüzdesi ile uzaktan eğitimle ulaşılan öğrenci yüzdesi arasındaki fark eşitsizliğin boyutunu ve uzaktan eğitimin olumsuz etkilerinin olduğunu da bizlere göstermektedir.

2.3. Türkiye'de Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Çalışmaları

Türkiye’de eğitimin kesintiye uğramasıyla bu durumdan etkilenen öğrenci sayısı 25 milyonu bulmuştur. Eğitimin temel bir insan hakkı olduğu ilkesi doğrultusunda pandemi sebebiyle kesintiye uğrayan eğitimi telafi etmek için eğitim kurumları tarafından acil uzaktan eğitim (emergency remote education: ERE) uygulamaları diğer pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de işe koşulmuştur (Bozkurt, 2020). Türkiye, koronavirüs salgını nedeniyle ulusal çapta uzaktan eğitimi başlatan Çin’den sonra ikinci ülke olmuştur. Türkiye, öncelikle hastalıkla mücadelede dünya genelinde diğer ülkeler tarafından yapılan (önlemler, faaliyetler) çalışmaları değerlendirerek, eğitimin her kademesindeki tüm okullarda uzaktan eğitime geçiş sürecinin çok hızlı ve başarılı gerçekleşmesini sağlamıştır (Sözen, 2020). 08 Mayıs 2020 tarihinde, 31121 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 7’nci maddesinde yapılan değişiklikle; eğitim ve öğretim faaliyetlerine ara verilmesi durumunda uzaktan eğitim yapılabileceği ancak uzaktan eğitimde puanla değerlendirme yapılamayacağı fıkrası eklenmiş ve uzaktan eğitim resmî olarak da hayatımıza girmiştir (Karakuş & Karacaoğlu, 2021). Türkiye’de okulların yüz yüze eğitime ara vermesinden etkilenen öğrenci sayısı UNESCO verilerine göre yaklaşık 25 milyon öğrenciyi bulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1

Türkiye'de Covid-19 ile Eğitimin Kesintiye Uğramasından Etkilenen Öğrenci Nüfusu (UNESCO, 2020b)

Toplam etkilenen öğrenci: 24.901.925
Toplam etkilenen kadın öğrenci: 11.817.880
Toplam etkilenen erkek öğrenci: 13.084.045

Eğitim Düzeyi	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
• Okul öncesi	632.944	693.179	1.326.123
• İlköğretim	2.421.515	2.550.915	4.972.430
• Ortaöğretim	5.450.541	5.953.844	11.404.385
•Yükseköğretim	3.312.880	3.886.107	7.198.987

Yüz yüze eğitime verilen arada ülkemizde eğitimin devamı için ana platform olarak EBA belirlensede, pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamarında üç temel öge karşımıza çıkmaktadır:

1- Televizyon yayınları: TRT'ye ait 3 TV kanalı üzerinden (EBA TV ilkokul, EBA TV Ortaokul, EBA TV lise) ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde gerçekleştirilmiştir. İlkokul ve ortaokul düzeyi için 10 farklı ders, lise düzeyi için ise 22 farklı ders uzaktan eğitim şeklinde, TV destekli olarak gerçekleştirilmiştir. Yürütülen dersler; Türkçe, Matematik, Fizik gibi temel dersler olup, Resim, Müzik, Beden Eğitimi gibi uygulamaya dayalı dersler yayınlarda yer almamıştır (Can, 2020).

2-Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içerikleri: Etkileşimli okul kitapları, ders anlatım videoları, sınavlar ve uygulamalar ile okul öncesinden 12. sınıfa kadar öğrenci ve öğretmenin öğrenme yolculuğuna eşlik eden 1.600'den fazla ders ve 20.000'in üzerinde zengin, güvenilir ve etkileşimli içerik sunmaktadır. Öğretmenlerin, kullanılan uygulamalar aracılığıyla, öğrencilerine ödevler göndererek eğitim faaliyetlerini sürdürdüğü de gözlemlenmiştir (Çelik, 2020).

3-Çeşitli uygulamalar vasıtası ile senkron olarak sürdürülen eğitimler: canlı dersler, öğretmen ve öğrencilerin ders saatinde eğitim-öğretim faaliyetlerini senkron olarak farklı platformlar üzerinden yürütülürken aynı zamanda, sohbet odası ve forum

gibi online senkron iletişim araçlarıyla da desteklenmektedir. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyi için ağırlıkla EBA platformu ve Zoom uygulaması kullanılırken, Üniversitelerde Moodle, Adobe Connect, Blackboard, ALMS gibi farklı yazılımlar tercih edilmiştir (Kaçan ve Gelen, 2020). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve özel kurumlar da bu uygulama ve yazılımlardan yararlanarak kurslar ve seminerler ile çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim kapsamında, İlköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki okullar için üç TV Kanalı ve EBA üzerinden eğitimlerin sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Uzaktan eğitim için ana platform olan EBA, MEB tarafından hâlihazırda olan ve 2011-2012 eğitim-öğretim döneminde uygulamaya konmuş bir platformdur. EBA müfredat tabanlı da olmak üzere çeşitli öğrenme materyalleri, tüm zorunlu eğitim kademelerinde eğitim gören öğrenciler ve öğretmenler için videolar, dokümanlar, testler, e-kitaplar ve etkinlikler sunmaktadır. EBA platformu, dinamik bir portal olup tüm eğitim paydaşları için farklı fırsatlar sunmaktadır. Öğretmenler öğrencilerine, portal üzerinden değerlendirme gönderebilirler. Görevlere verdikleri yanıtlara dayalı verileri kullanan öğrenciler, akademik ihtiyaçları doğrultusunda kişisel bilgilerine göre gerekli materyallere ulaşabilir ve seçtikleri konularla ilgili online dersleri bulabilirler. EBA portalında uzaktan dersler okul seviyelerine göre yapılandırılmıştır. EBA ana platform olsada, tüm öğrenciler için internete erişim koşullarının aynı olmayacağı varsayılarak, televizyona ulaşımın, internete ulaşımdan daha kolay ve az maliyetli olmasından dolayı TRT EBA TV adında ilk ve ortaöğretim kademeleri için üç televizyon kanalı yayına başlamıştır. EBA platformuna internetten erişmek isteyen öğretmenler ve öğrenciler için hükümet tarafından ücretsiz olarak, sınırlı kota ile internete erişim hizmeti sağlanmıştır (Emin, 2020).

Pandeminin etkilerinin artarak devam etmesi sebebiyle okullar, 29 Nisan-31 Mayıs 2020 tarihleri arasında tatil edilmiştir. Bakanlık tarafından, öğrencilerin birinci dönemde aldıkları notlar geçerli sayılarak, her öğrencinin sınıf geçeceği duyurulmuştur (Can, 2020). Yaz tatilinin ardından Milli Eğitim Bakanlığı: 31 Ağustos 2020 itibarıyla, 2019-2020 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde işlenemeyen ve eksik kaldığı belirlenen konu ve kazanımlar için uzaktan eğitim yoluyla eğitim programı uygulaması başlatmış, program 18 Eylül 2020'ye kadar sürdürülmüştür. MEB'in verilerine göre 23 Mart-19

Haziran 2020 uzaktan eğitim sürecinde 7 milyon 383 bin 213 öğrenci, 1 milyon 30 bin 516 öğretmen EBA'yı aktif kullanmış, EBA canlı sınıf uygulamasında ise 5 milyon 954 bin 174 canlı ders yapılmıştır. (MEB, 2020)

Şekil 3

Sayılarla Uzaktan Eğitim (MEB, 2020)

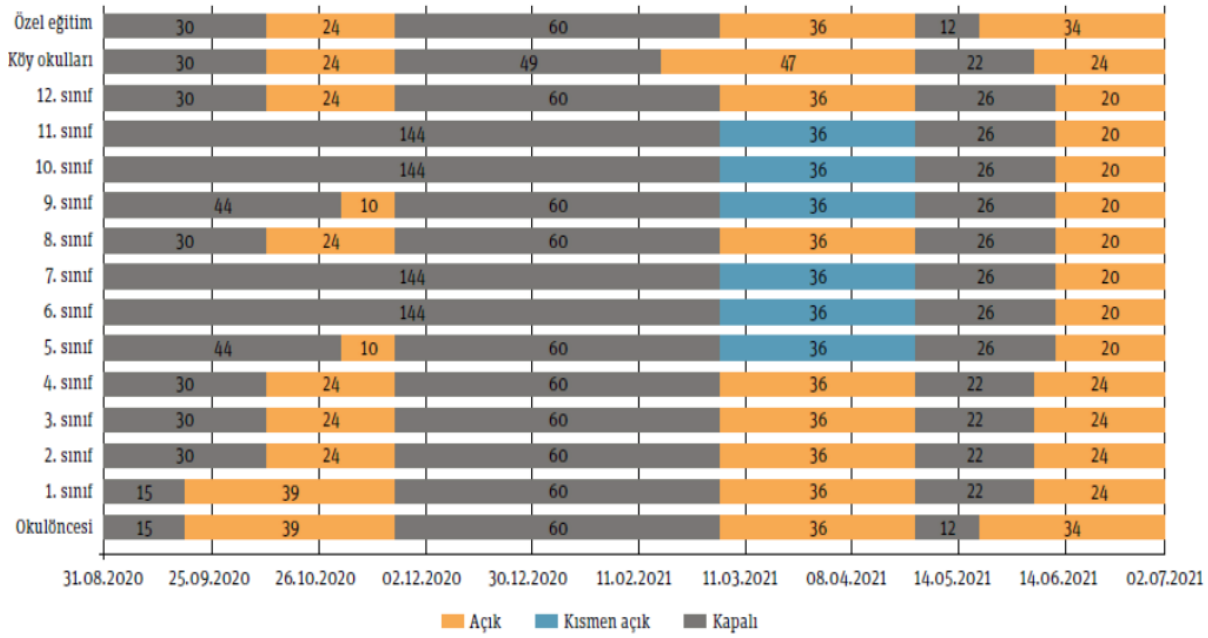
Okullar yeni döneme Hibrit eğitim modeline yakın bir uygulama ile kademeli bir şekilde başlangıç yapmıştır. Hibrit Eğitim Modeli; uzaktan eğitim uygulamaları ile yüz yüze eğitim uygulamalarının harmanlanmasıdır. Hibrit eğitim modeli ile haftada bir gün uzaktan eğitim yapan öğrenciler, haftada iki gün ise okula gitmekteydi. Bu uygulamada sınıflar iki gruba ayrılmıştı. Birinci grup pazartesi ve salı günü, ikinci grup ise perşembe ve cuma günleri okulda yüz yüze eğitime devam etmekteydi. Çarşamba günleri ise tüm sınıf online olarak dersleri uzaktan eğitim yöntemi ile işlemekteydi. Ancak bu uygulamayla devam edilirken, artan vaka sayıları ile bilim kurulunun önerisi, Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığının ortak kararı ile tüm kademeler 17 Kasım 2020 tekrar tamamen uzaktan eğitime geçmiştir (Yaman, 2021). 01 Mart 2021 tarihinden itibaren de Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Anadolu Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri ve Spor Liseleri derslerine ait uygulama kazanımlarının yüz yüze

eğitimlerine tüm sınıf seviyelerinde başlanmıştır. Yüz yüze ve uzaktan eğitim yoluyla verilecek uygulamalı dersler ve saatleri "meslek.eba.gov.tr" internet adresinde yayınlanmış, katılım isteğe bağlı tutularak devam zorunluluğu aranmamıştır (MEB, 2021). 2 Mart-28 Nisan 2021 tarihleri arasında ise okulların durumuna illerin risk düzeyine göre karar verilmiştir.

Eğitim yılının %44,4'ünde, yani 87 gün, tüm bölge ve kademelerdeki okullar kapalıydı. Okulöncesi kademesi (109 gün), 1. sınıflar (99 gün), köy okulları (95 gün) ve özel eğitim okulları (94 gün) en uzun süre açık kalan kademe ve kurumlardı. 6, 7, 10 ve 11. sınıflar ise yüz yüze eğitime en kısa süre devam eden kademelerdi (ERG, 2021). Okullarda yüz yüze eğitimin yerini uzaktan eğitime bıraktığı ilk tarih olan 16 Mart 2020'nin üzerinden 540 gün geçtikten sonra ülkemizde ilk kez okullar tüm kademeleri ile tam zamanlı olarak 6 Eylül 2021 tarihinde, yüz yüze eğitime geri dönmüştür.

Şekil 4

2020-21 Eğitim-Öğretim Yılında Türkiye'de Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitim (ERG, 2021)

2.4. Uzaktan Eğitim ve Uygulamalı Dersler

Devran ve Elitaş (2017), uzaktan eğitimin daha çok tamamlayıcı bir unsur olarak kullanılması gerektiğini belirterek, uzaktan eğitim yöntemiyle sözel derslerin sunulabileceği, uygulamalı dersler için ise pratik yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Salgın süreci ile uygulamalı olarak verilen dersler de teknoloji yardımıyla uzaktan yapılmaya başlanmıştır. Uygulamalı dersler, bir konuda, deneysel, fiziksel veya klinik uygulamalar yapmayı gerektiren derslerdir. Uygulamalı derslerde, öğretmen tarafından uygulamalı olarak gösterim söz konusu olabildiği gibi, teknolojinin katkısı, alet veya bir cihaz kullanımı da gerekli olabilmektedir. Uygulamalı derslerde beklenti teorik bilgi ile uygulamaya dönük deneyimin süreç sonunda harmanlanarak kalıcı olarak öğrenmenin gerçekleşmesidir. Mesleki bilginin pekiştirilerek kalıcı hale gelmesi için teorik dersler kadar, uygulamalar üzerinde de yoğunlaşılmalıdır (Tuncer, 2021).

Teorik eğitim uygulamalı derslerin bir bölümünde, öğrencilerin uygulama öncesinde konu ile ilgili ön bilgi edinebilmelerini ve üzerinde çalışacakları konu ile kavramsal olarak bir bağ kurabilmelerini sağlamak için uygulanmaktadır. Uygulamalı derslerin, teorik derslerden uygulama ve yöntem açısından belirgin farklılıkları bulunmaktadır. Uygulamalı derslerde öğrenci gelişimini takip edebilmek adına öğrenciler ve öğretmen bir aradadır. Öğrenci ile birebir iletişim kurma ve çalışması üzerinde yerinde ve derinlemesine değerlendirmeler yapılabilme imkanı vardır. Bu sayede öğrencinin konu ile ilgili pratikleri gerçek yaşamla bağlantılı şekilde uygulanabilmektedir. Uzaktan eğitim ile öğrenciler, yüz yüze eğitimin getirdiği bir arada olma, uygulamayı birebir görebilme ve uygulayarak öğrenme gibi olanaklardan mahrum kalmışlardır (Ünlüer ve ark, 2021). Yüz yüze uygulamalı derslerde öğretmen konuları tahtada çizerek, maket üzerinden veya önceden hazırlanan tamamlanmış çizimler vasıtasıyla anlatarak, öğrencilerin konu hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar. Ders anlatımı tamamlandıktan sonra öğretici rehberliğinde öğrenciler çizim çalışmalarını gerçekleştirerek konuyu anlamlandırarak tamamlarlar (Şekerci ve ark. 2021).

Uygulamalı dersler mesleki eğitim veren yükseköğretim ve ortaöğretim kurumları için oldukça önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde, uygulamalı dersler için sosyal

medya veya EBA platformundan video ve örnek uygulama paylaşımları, gösterip yaptırmaya çalışma, ödev verme, sunu hazırlama, web uygulamaları ile animasyonlarla, soru cevap yaparak ve etkileşimli kitaplar yardımıyla dersler müfredata uygun işlenmeye çalışılmıştır (Çelik, 2021)

2.5. Güzel Sanatlar Liseleri ve Uygulamalı Dersler

Sanat ve eğitim farklı kavramlar olsada, sanat eğitiminde bu kavramlar farklı boyutlarda ve konumlarda bir araya gelmiştir. Sanat eğitimi Kırışoğlu'na (1991) göre bakma, görme, algılama, yorumlama ve biçim verme ile başlar, ürün verme ile gelişmektedir. Elde edilen sanatsal ürün, zamanla edinilen bilgi ve deneyim ile bütünleşir ve bir disiplin alanı oluşturur. Bireylerin yaratıcılığını ve yeteneklerini kullanarak duygu, düşünce ve izlenimlerini ortaya koymalarına imkân veren sanat eğitimi, görsel-duysal-işitsel olmak üzere tüm sanat disiplinlerini içinde barındırır (Açık, 2020).

Eğitimin en temel amacı bireyi olabilecek en yüksek mükemmeliyet düzeyine getirebilmektir. Uygulamalı derslerin amacıda, mesleki ilgi ve gereksinimlerini güdüleyerek bütünüyle eğitmek olmalıdır (Kaykı, 2008).

Güzel Sanatlar Liseleri öğrencilerin sanat alanında temel bilgi ve beceri kazanmalarını; yüksek öğretimin sanat eğitimi veren programlarına hazırlanmalarını amaçlayan kurumlardır (Yılmaz, 2021).

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, 4 yıllık eğitim-öğretim veren yatılı, gündüzlü ve karma ortaöğretim okullarıdır (Beyazkoç, 2021). Söz konusu ortaöğretim kurumlarında resim ve müzik dalında eğitim verilmektedir. Ortaöğretimin genel amaçlarının yanında GSL'nin amaçlarından biri güzel sanatlar alanına ilgi duyan ve bu alanda bilgili bireyler yetiştirmek ve öğrencilerini eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitim bölümü ya da güzel sanatlar fakültelerine hazırlamaktır (MEB, 2009). Yükseköğretimde söz konusu bölümlerde eğitim almak istemeyen öğrenciler ise Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkez'nin (ÖSYM) gerçekleştirmiş olduğu yükseköğretime geçiş sınavlarından aldıkları puanlarla farkı bölümlere kayıt yaptırabilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) Ortaöğretim Genel Müdürlüğü‟ne bağlı okulların tanıtımında GSL'nin sınıf mevcutlarının 30'u, şube sayısının ise her alanda ikiyi geçemeyeceği belirtilmiştir.

GSL'de alan derslerinin işlenişi, kuramsal ve uygulamalı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kuramsal derslerde sanat tarihini öğretmek, estetik ve yaratıcılığı geliştirmek gibi sanat alanında temel bilgileri aktarmayı amaçlamaktadır. Uygulamalı derslerde ise öğrencilerin kuramsal derslerde öğrenilen bilgileri kullanarak çalışmalar yapması hedeflenmektedir. GSL, görsel sanatlar alanında iki ve üç boyutlu çalışma, grafik tasarım derslerinin yapılabileceği atölyeler sunmaktadır. Müzik bölümünün kullandığı derslikler de bireysel ve toplu çalışmalara uygun olarak düzenlenmiştir. Her sınıf kademesinin kendine ait sınıfı bulunmaktadır. Uygulamaya dayalı dersler için kullanılan resim atölyelerinde alan dersinin ihtiyacına göre; masa, resim şövalesi, projeksiyon perdesi ve projeksiyon cihazı, dolap bulunmaktadır. Öğrencilerin oyma, kabartma, kalıp alma gibi teknikleri öğrendikleri üç boyutlu sanat atölye dersinin içeriğine uygun birçok alete erişimleri sağlamaktadır. Grafik atölyelerinde, öğrencilerin grafik tasarımda kullanılan programları öğrenebilecekleri ve uygulayabilecekleri bilgisayarlar bulunmaktadır. Heykel atölyeleri de öğrencilerin üç boyutlu çalışmalar yapabilecekleri ve uygun aletler bulabilecekleri ortamı sağlamaya yönelik oluşturulmuştur (Yılmaz, 2021). Müzik bölümünde öğrencinin müziksel işitme yapısına ve fiziksel durumuna uygun enstrüman seçimi yapılır. Dersler; seçimi yapılan enstrümanlara göre öğretmenle bire bir yapılmakla birlikte, grup çalışmaları da yapılır. Müzik odalarında işlenecek derse ve amacına uygun enstrümanlar bulunmaktadır.

GSL müzik bölümünde 9. sınıfta 6 saat, 10. sınıfta 10 saat, 11. sınıfta 20 saat, 12. sınıfta 19 saat uygulamaya dayalı alan dersi görülmektedir. GSL müzik bölümünde okuyan öğrencilere, zorunlu olan alan ve kültür derslerinin yanında seçmeli sanat dersleri de verilmektedir. Seçmeli uygulamaya dayalı sanat dersleri 9. sınıfta 2 saat, 11. sınıfta 2 saat, 12. sınıfta 3 saat görülmektedir. Her kademede zorunlu ve seçmeli olmak üzere toplam 40 saat ders işlenmektedir (TTKB, 2022).

Tablo 2

Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi (Uygulamalı Dersler)

GÜZEL SANATLAR LİSESİ (MÜZİK) HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK UYGULAMALI ALAN DERSLERİ	BATI MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI	2	2	2	2
	TÜRK HALK MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI	-	-	2	2
	TÜRK SANAT MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI	2	2	-	-
	PİYANO	1	1	1	-
	BAĞLAMA	-	1	1	1
	ÇALGI EĞİTİMİ*	1	1	2	2
	ÇOK SESLİ KORO	-	2	2	-
	TÜRK HALK MÜZİĞİ KORO	-	-	2	-
	TÜRK SANAT MÜZİĞİ KORO	-	-	-	2
	ÇALGI TOPLULUKLARI**	-	-	4	4
	BİLİŞİM DESTEKLİ MÜZİK	-	-	-	2
	BİREYSEL SES EĞİTİMİ	-	1	-	-
	DRAMA	-	-	-	2
	TÜRK İSLAM MUSİKİSİ	-	-	-	2
	TÜRK DÜNYASI MÜZİKLERİ	-	-	2	-
	HALK DANSLARI VE MÜZİKLERİ	-	-	2	-
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI	6	10	20	19
SEÇMELİ SANAT DERSLERİ	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (3)	2	-	2	2
	SEÇMELİ PİYANO	-	-	-	1
	SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI	2	-	2	3
*Çalgı Eğitimi dersinde; Gitar, Flüt, Bağlama, Tambur, Keman, Viyola, Çello, Kontrbas, Ney, Ut, Klasik Kemençe, Kanun, Klarnet, Kaval, Vurmalı Çalgılar, Tar, Kemane, Yaylı Sazlar (Kemençe, Karadeniz Kemençesi, Kemane) çalgılarından biri seçilecektir.					

**Çalgı Toplulukları dersinde; Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Batı Müziği çalgıları kullanılır.

GSL Görsel Sanatlar bölümünde de müzik bölümünde olduğu gibi zorunlu ve seçmeli alan dersleri ve zorunlu kültür dersleriyle beraber haftada toplam 40 saat ders işlenmektedir. 9. sınıfta 8 saat, 10. sınıfta 10 saat, 11. sınıfta 20 saat, 12. sınıfta 18 saat uygulamaya dayalı alan dersi görülmektedir. GSL Görsel Sanatlar bölümünde okuyan öğrencilere, zorunlu olan alan ve kültür derslerinin yanında; 9. sınıfta 6 saat, 12. sınıfta 2 saat seçmeli uygulamaya dayalı sanat dersleri de verilmektedir (TTKB, 2022).

Tablo 3

Güzel Sanatlar Lisesi Görsel Sanatlar Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi (Uygulamalı Dersler)

GÜZEL SANATLAR LİSESİ (GÖRSEL SANATLAR) HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK UYGULAMALI ALAN DERSLERİ	DESEN	4	4	4	4
	İKİ BOYUTLU SANAT ATÖLYE	-	4	4	4
	ÜÇ BOYUTLU SANAT ATÖLYE	-	-	4	4
	TEMEL SANAT EĞİTİMİ	4	-	-	-
	GRAFİK TASARIM	-	-	4	-
	DRAMA	-	-	-	2
	GELENEKSELTÜRK SANATLARI MİNYATÜR	-	-	2	-
	GELENEKSELTÜRK SANATLARI EBRU	-	-	-	2
	İMGESEL RESİM	-	2	2	2
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI	8	10	20	18
SEÇMELİ SANAT DERSLERİ	SEÇMELİ MÜZİK (2)	2	-	-	2
	DİJİTAL GRAFİK	2	-	-	-
	FOTOĞRAF	2	-	-	-
	SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI	6	-	-	2

Sanat eğitimi içerisinde birçok disiplinde (müzik, resim, dans, heykel, tiyatro, sinema vd.) ağırlıklı olarak uygulamaya dayalı eğitim veren eğitim kurumları, zorunlu olarak geçilen uzaktan eğitim sürecinde uzun yıllara dayalı olan öğretim sistematiklerini ve geleneklerini değiştirmek zorunda kalmışlardır (Akgül, 2021). Geleneksel eğitimde, sanat ve tasarım eğitiminin gerekliliği üzere öğretmenler her öğrenci için gerekli zamanı ayırıp, öğrencilerin birbirinden farklı olan yapılarına uygun eğitim verebilmektedir. Öğrenciler gerek doğrudan ders ile alakalı, gerekse yaratıcılık süreçlerine etki edebilecek pek çok etmen ile ilgili, diğer öğrencilerle ve eğitmenlerle fikir alışverişi yapabilmektedirler. Bunların bir sonucu olarak, ders mekanları olarak tasarlanan atölyeler ve müzik odaları öğrencilerin kişiselleştirebildiği ve vakit geçirmek isteyeceği yerler haline gelmektedir. Sanat ve tasarım eğitimi için genellenebilir ki, atölye deneyimi en az, öğretmenin yapacağı sunumlar kadar önemlidir. Atölye deneyiminin avantajları arasında, öğrencilerin ihtiyaç duydukları zaman ve ihtiyaç duydukları kadar eğitmen ilgisini elde edebilmeleri ve sınıf arkadaşları ile rekabetin yanı sıra takım çalışması içerisine de girebilmeleridir (Ünlüer ve ark, 2021).

Uzaktan eğitim sürecinde tasarıma dayalı uygulamalı derslerde öğrencilerden ödevleri dijital yollarla talep edilmiştir. İnceleme ve dönüt sağlayabilmesi için ödevler derslerden önce istenmiş, ödev değerlendirmeleri ise ekran paylaşımı ile yapılmıştır. Yüklenen ödevlerin üzerine gereken geribildirimler ders öncesinde işaretlenerek, ders sürecinde sözlü olarak öğrencilere bu noktaların aktarımı ile de dersler sürdürülmüştür. Geri bildirimler ders sonrası süreçlerde de mesaj ve mail yolu ile sürdürmeye devam edilmiştir (Ünlüer ve ark. 2021).

Görsel sanatlar ve müzik eğitiminde uygulama, dersin temel amacına ulaşabilmesi ve öğrencide öğrenmenin pekişmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Sanatsal uygulamada sürecin doğru bir şekilde sonuçlanabilmesi için uygulamada kullanılan malzemeler, uygulama mekânı, sergileme mekânı, öğrenci seviyesi, öğretmenin uygulama süreci içindeki rolü, konu ve teknik ilişkisi, uygulamada kullanılan malzemelerin güvenlik tedbirleri, uygulamada birincil kaynaklardan yararlanma oldukça önemlidir (Şahan ve ark. 2013, akt: Erim, 2021).

Uzaktan eğitim ile uygulamalı derslerin verimli işlenebilmesi için yüz yüze eğitime kıyasla derse hazırlık sürecine daha fazla vakit ayırmak gerekmektedir. Belge ve materyal

hazırlamak, ders içerik videoları çekmek, dersin türüne ve konusuna uygun sunumlar hazırlamak, uygulamalı derslerin verimli işlenebilmesi için gereklilik arz etmektedir (Orhan, 2022). Bu gereklilikler uzaktan eğitim ile uygulamalı derslerin yürütülmesini yüz yüze eğitime oranla daha da zorlaştırmaktadır.

2.6. İlgili Alanyazın Taraması

Alanyazın tarandığında, pandemi öncesi yapılmış, üniversite çalışanlarının, öğrencilerin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelendiği çalışmaların olduğu görülmektedir. Ancak COVID-19 pandemisinin hayatımıza girmesiyle uzaktan eğitim ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmaların daha da arttığı görülmektedir.

Çelik Eren ve arkadaşları (2021) hemşirelik bölümü öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, pandemi sürecinde uzaktan eğitim görmüş 416 öğrencinin uzaktan eğitim yöntemine karşı tutum ve memnuniyet düzeylerini incelemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %71.4'ünün pandemiden önce uzaktan eğitim almadığı, %35.3'ünün bu süreçte teknik sorunlar yaşadığı, internet sorunu yaşayanların oranının ise %54.4 olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucu olarak; uzaktan eğitimin doğru bir karar olduğunu düşünme, uzaktan eğitim modelinin hemşirelik gibi uygulamalı bir bölüm için etkili bir yöntem olduğunu düşünme ve uzaktan eğitim ile ders içeriklerine hızlıca ulaşabildiğini düşünme durumları ile tutum puanları arasında önemli fark bulunmuştur.

Altun-Ekiz (2020), 13 kadın ve 19 erkek Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi ile karantina döneminde başlanan uzaktan eğitim hakkında çalışma gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak; sisteme girişlerde yaşanılan gecikme ve problemler, soru-cevap olanağının olmayışı öğrenciler tarafından uzaktan eğitimin başlıca olumsuzlukları olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitim ortamından beklentileri; derslerin senkron işlenmesi ve öğretmenlerle iletişim kurulabilmesi, teknik sorunların mümkün olduğunca azaltılması olarak belirlenmiştir.

Aktaş ve arkadaşlarının (2020) spor bilimleri bölümü öğrencilerinin, karantina günlerinde uzaktan eğitimle işlenen derslere, yapılan sınavlara ve verilen ödevlere karşı tutumlarını belirlemek için yaptıkları ankete 593 öğrenci katılım sağlamıştır. Anket sonuçlara göre öğrencilerin çoğu için sosyal anlamda hayat pandemi sebebiyle geçici

olarak sona ermiştir. Öğrenciler bu süreçte dersleri uzaktan takip etmek istediklerini ifade etmiş ancak uzaktan eğitim yöntemi ile yapılan sınavların yetkinliklerini artırmadıklarını belirtmişlerdir. Pandemi dışında normal şartlarda uzaktan eğitim yöntemini istemedikleri ve derslerin yüz yüze olmasını istedikleri saptanmıştır.

Özer (2020) 10 öğretim elemanı ile yürüttüğü çalışmasında uzaktan yürütülen 2019-2020 bahar döneminin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Güzel sanatların müzik anabilim dallarından seçilen öğretim elemanlarının, aynı zamanda süreçle ilgili yaşanan problemler ve çözümleri hakkında öneri ve tavsiyelerini saptamak hedeflenmiştir. Öğretim elemanları tarafından uygulamalı derslerde sorunların genellikle yazılım ve internet bağlantısından kaynaklandığı belirtilerek, uygulamalı bölümler için alana özgü yazılımların geliştirilmesi önerilmiştir.

Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp (2016) çalışmalarında Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde 2014- 2015 güz döneminden itibaren uzaktan eğitim veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini öğrenmeyi amaçlamışlardır. Yüz yüze yapılan görüşmelere 12 öğretim elemanı katılmıştır. Sonuçlara göre; derslere devam zorunluluğunun bulunmamasından dolayı, öğrencilerin ders saatinde oturumlara katılmayarak dersi daha sonra kaydedilen arşivden izledikleri belirlenmiştir. Yaşanılan bu durumun öğrencilerin derse karşı olan motivasyonlarını, ilgilerini, katılımlarını düşürdüğü ve bunun da performanslarını olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Araştırma sonucunda öğretim elemanlarının online derslerden memnun olmadıkları sonuçlarına ulaşmışlardır.

Altuntaş Yılmaz (2020), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitim yöntemi hakkında öğrencilerin tutumlarını araştırmıştır. Araştırmaya 265 (216 kız, 49 erkek) öğrenci katılmıştır. Katılan öğrencilere 21 maddeden oluşan "Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin %12,5'i uzaktan eğitim sürecini verimli bulurken, %87,5'i ise süreci verimsiz olarak değerlendirmiştir. Pandemi sonrasında, öğrencilerin %90,3'ünün örgün eğitimi tercih ederken, uzaktan eğitime devam etmek isteyenlerin oranı %9,7 olarak belirlenmiştir.

Basantia (2018) 20 öğrenci ve danışmanlık yapan 20 danışman öğretmen üzerinden uygulamalı derslerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesine ilişkin görüşleri araştırmıştır.

İki algı ölçeği kullanarak uzaktan eğitim yöntemiyle uygulamalı derslerin yürütülmesinde öğrencilerin ve danışmanların algılarını incelemiştir. Verileri analizinde hem nitel hem de nicel veri analizi yöntemleri harmanlayarak kullanmıştır. Çalışma sonucuna göre öğrenciler, uygulamalı derslerin oturumlarına %50 ila %75 aralığında katılım sağlamışlardır. Fazla katılım olmasına rağmen öğrenciler verimin artması için teorik kısmının, uygulamaya geçilmeden önce öğrenilmesinin sağlanması, çalışan öğrenciler düzenlemeler yapılması ve küçük gruplar halinde laboratuvarda yüz yüze uygulama yapılması önerilerinde bulunmuşlardır. Araştırmaya katılan öğrenciler ortak görüş olarak uygulamalı derslerin uygulama kısımlarının yüz yüze eğitim ile gerçekleştirilmesini tercih etmişlerdir.

Ağır (2007), özel ve devlet okullarında görev yapan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ve uzaktan eğitim ile ilgili teknolojiler hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma 2006– 2007 eğitim-öğretim yılında 10 ilköğretim okulunda görev yapan toplam 238 ilkokul öğretmenini kapsamaktadır. Çalışma sonuçlarına göre, öğrencilerin okul ortamından uzaklaşmalarıyla yaşanan sosyalleşme sorununun, özellikle uygulamalı derslerde motivasyon ve performans düşüşlerine neden olabileceğini kanısına varılmıştır. Araştırmada katılımcıların uzaktan eğitime yönelik tutum düzeyleri ise orta değere yakın olumlu yönde bulunmuştur.

Kahraman (2020), devlet üniversitesinde pandemi döneminde uygulamalı derslerden Temel Tasarım dersinin uzaktan eğitim ile yürütülme sürecini incelemiştir. Dersi alan 50 üniversite öğrencisinden oluşan araştırma grubunun görüşlerine göre; uzaktan eğitim Temel Tasarım dersi için yetersiz ve salgını sebebiyle eğitim aksamaktadır. Yaşanan olumsuzluklara ve düşüncelere rağmen öğrencilerin ders motivasyonunu kaybetmeden etkin ve başarılı bir şekilde tasarımlarını gerçekleştirebildiği belirlenmiştir. Öğrencilerin %56'sı uzaktan eğitim sürecinde çizimleri yaparken zorlanmadıklarını, %46'sı maketleri yaparken zorlandıklarını belirtmiştir. Temel Tasarım dersi öğrenciler tarafından %66 oranında verimli bulunmuş ve öğrencilerin %78'i dersten keyif aldıklarını ifade etmiştir. Araştırma sonucu olumlu olsa da bu durumun, öğrenciler tarafından Temel Tasarım dersinin önceki dönemlerde yüz yüze işlenmiş olması ve ders için gereken alt yapıya sahip olmaları olduğu düşünülmektedir. 14 haftalık ders müfredatının 6 haftası okulda yüz yüze eğitimle

yürütülürken, 8 haftası online sürdürülmüştür. Tüm olumlu yaklaşımlara rağmen araştırma sonucu olarak, uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesinde çeşitli zorluklarla karşılaşıldığı, uygulama ortamlarından (laboratuvar, atölye, stüdyo) uzak olunmasından kaynaklı öğrenme veriminin düştüğü belirtilmiştir.

Covid-19 pandemi döneminde hemşirelik bölümü öğrencilerinin sorunları belirlemeyi amaçladığı çalışmalarında Kürtüncü ve Kurt (2020); hemşirelik öğrencilerini, staj ve uygulamalı dersleri nedeniyle en çok sorun yaşayan grupların başında olarak tanımlamıştır. 516 öğrencinin katılımıyla gerçekleşen araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin motivasyon düşüklüğü ve kaygı yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerdeki motivasyon düşüklüğünün sebebi olarak; alt yapısal sorunlar, eğitimin yüz yüze olmaması, imkanların kısıtlı olması, pandeminin getirdiği duygu durum ve sınav kaygısı olarak ifade edilirken, dönem kaybı yaşama ve mezun olamama düşüncesi öğrencilerin kaygı düzeylerini yükseltmiştir.

Özyürek ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada, Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarını değerlendirmelerini amaçlamıştır. Araştırma 115 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında uygulamalı derslerle beraber diğer derslerde değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda yapılan çalışma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan öğrencilerin %26,09'u sayısal ve uygulamalı derslerin yüzyüze yapılmasını istemektedir. %19,13'ü alan ve uygulamalı derslerini yüz yüze işlemek isterken, %17,39'u uygulamalı dersleri yüz yüze görmek istedikleri ifade etmiştir. Hedeflenen başarıya ulaşılabilmesi için uygulamaların nitelik olarak artırılmasının, öğretim programlarının buna göre geliştirilmesinin gerekliliği vurgulanmış, öğretim elemanlarının da uzaktan eğitim yöntemleri hakkında eğitim alması öğrenciler tarafından önerilmiştir.

Yolcu (2020), Doğu Anadolu'da bulunan bir üniversitede 57'si 1.sınıf, 39'u 2.sınıf, 70'i 3.sınıf ve 34'ü ise 4. sınıfta öğrenim gören toplam 200 Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencisinin uzaktan eğitim hakkındaki düşüncelerini ve tecrübelerini anlamaya çalışmıştır. Öğrenciler kendilerini teknik donanım ve hazırbulunuşluk bakımından uzaktan eğitime yeterli bulmadıkları velirtmiştir. Öğrenciler uzaktan eğitimde derslerin online olarak, mekan ve zaman fark etmeksizin istenilen ortamda tekrar izlenebilmesini olumlu olarak görürken, okul ortamının sağladığı sosyallikten uzak olayı ve derslerin

asenkron işlenmesi nedeniyle anında dönüt alamamayı uzaktan eğitimin olumsuzlukları olarak nitelendirmektedirler. Araştırmaya katılan öğrenciler uzaktan eğitim süreci boyunca iletişim ve bağlantı problemleri yaşadıklarını belirtmiş, uygulamalı dersler için uzaktan eğitim yöntemini uygun bulmadıklarını vurgulamışlardır.

Uzaktan eğitimin en önemli problemlerinden biri olan ölçme ve değerlendirmenin bu süreçte yeterliliği ve güvenilirliğini araştırmak için Kınalıoğlu ve Güven (2011), 7 öğretim elemanı ve içerik geliştirici ile çalışma gerçekleştirmiştir. Katılımcılara göre, ölçme ve değerlendirme bu süreçte yeterli bulunmuş ama güvenilir bulunmamıştır. Katılımcıların tamamı uygulamasının kolay olduğunu, öğreticiye kolaylık sağladığını ve birçok ölçme değerlendirme aracının olduğunu, bu durumun fırsat yarattığını belirmiştir. Çevrim içi değerlendirme ortamlarının güvenliğinin artırılması gerektiği, derse giren öğretim elemanının ve öğrencilerin yeterli donanıma sahip olması görüşlerinde hemfikir olmuşlardır.

Mollaoğlu'nun (2021) Resim iş eğitimi öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin %88'inin uzaktan eğitim sisteminin resim eğitimi için uygun olmadığı görüşünü belirttiği görülmektedir. Öğrencilerin uygun görmeme nedenleri incelendiğinde ise; atölyede yapılması gereken uygulamalı derslerin sanal ortamda yapılamaması (%70,7), sınıf içi etkileşimin olmaması (%26,1), uzaktan eğitim sisteminde geribildirimin olmaması ya da sınırlı geribildirimin olması (%8,7) ve objeye, düzeneğe dokunma olanağının olmaması (%6,5) gibi ifadeler yer almaktadır.

Tuncer'in (2021) uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan, konservatuvar, tıp, diş hekimliği ve müzik öğretmenliği bölümlerinden toplam 236 öğrencileri ile gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcılara göre, uzaktan eğitim uygulamalı dersleri işlemek için yetersiz görülmektedir. Bölümleri ve ders materyalleri farklı olmasına rağmen katılımcılar, uygulamayı gerçekleştiremedikleri için sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitime yönelik tutumları düşük bulunurken, bu tutumlarının öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Markova, Glazkova ve Zaborova (2017) tarafından yapılan çalışmada, uzaktan öğrenme kalitesini öğrencilerin öğrenme kazanımlarına göre değerlendirilmesi

amaçlanmıştır. Araştırma 2015'in sonunda 703 öğrenci ve 2016 başlarında 803 öğrenci katılımı ile iki kez tekrarlanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre; bu süreçte öğrencilerin %72'si çalışma hayatı ile öğrenim hayatını aynı anda yürütebilme, %58,6'sı istedikleri yerde eğitim görebilme, %24,7'si okul ücreti dışında extra masraf olmaması (kalacak yer, yemek, ulaşım vb.), %26,1'i ise öğrenme süresindeki esneklik imkânları nedeni ile uzaktan eğitimi olumlu ve devam edebilir nitelikte tanımlamışlardır. Uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak sosyalleşememe ve iletişimsel sorunlar üzerinde durulmuş ancak katılımcıların genel tavrı olumlu yönde olmuştur.

Birişçi'nin (2013), video konferans tabanlı uzaktan eğitim uygulamasıyla ilgili görüşlerini öğrenebilmek için 2010-2011 ders yılı güz döneminde Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde öğrenim gören 41 öğrenci ile çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının kararsız olduğu görülmüştür. Bu sonucun sebebi olarak öğrencilerin uzaktan eğitim ile gerçekleşen ilk ders deneyimleri olması gösterilmiştir. Ancak yaşanılan sorunlar nedeni ile (alt yapı, sosyal ortamdan uzaklık, yüz yüze etkileşim eksikliği) öğrencilerde motivasyon düşüklüğünün yaşandığı belirtilmiştir.

Umuzdaş ve Baş, (2020) Konservatuvar öğrencilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitim deneyimlerini ve düşüncelerini incelemişlerdir. Katılımcı olarak 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Öğrencilerin olumsuz görüş belirterek, yüz yüze etkileşimde olamadıkları için motivasyon kaybı yaşadıkları ve çalgı performanslarında da düşüş gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karahan'ın (2016) "Eş Zamanlı Uzaktan Piyano Öğretiminin Geleneksel Piyano Öğretimiyle Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında, öğrencilerin geleneksel olarak gerçekleştirilen piyano derslerindeki başarılarına göre uzaktan eğitim ile yapılan piyano derslerinin başarı düzeyleri arasındaki ilişki ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada deneysel model kullanılmış, üniversitede öğrenim gören 20 piyano öğrencisi ile deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Çalışma sonucuna göre uzaktan eğitimle yapılan piyano dersleri deney grubu öğrencileriyle, geleneksel piyano dersleri yapılan kontrol grubu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yılmaz (2021), iletişim fakültesinde uygulamalı olarak yürütülen fotoğrafçılık dersinin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile yürütülmesine yönelik öğrenci algılarını araştırmıştır. Araştırmaya dersi alan 120 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin fotoğraf dersinin bu süreçte online yürütülmesinden kısmen memnun oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşlerine göre teorik anlatımın verimli geçtiği ancak uygulamalı kısımların verimsiz bulunduğu belirlenmiştir. İyi bir öğrenme deneyimi olmadığını vurgulayan öğrenciler, zorunlu durumlar dışında fotoğrafçık dersi ve diğer uygulamalı derslerinin de yüz yüze işlenmesini istediklerini belirtmişlerdir.

Aldemir'in (2020) "Uzaktan Eğitimde Keman Eğitiminin Uygulanabilirliğine Yönelik Öğretim Elamanı ve Öğrenci Görüşleri" başlıklı çalışmasının amacı; Yükseköğretim kurumlarında uzaktan keman dersinin uygulanabilirliğini belirlemektir. Gazi Üniversitesinde gerçekleştirilen çalışma, keman eğitimi veren 10 öğretim elamanı ve keman eğitimi alan 29 lisans öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre hem öğretim elemanlarının hem de öğrencilerin uzaktan eğitim ile gerçekleştirilen derslerden genel olarak memnum oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bireysel olarak kendilerine ve çalışmaya daha fazla zaman ayırabildikleri katılımcılar tarafından ifade edilirken, senkron olmamasından dolayı eşlikli parçaların çalınamadığı, internet ve alt yapı sorunlarının etkileşimi azalttığı belirtilmiştir.

Kayalıoğlu (2021) bir üniversitede görsel sanatlar öğretmenliği okuyan 85 öğrenciye görüşme formu uygulayarak, uzaktan eğitimle yürütülmek zorunda kalan atölye dersleri ile ilgili görüşlerini ve değerlendirmelerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarında atölye derslerinde pandemi dönemi ve uzaktan eğitim nedeni ile uygulama yerine ağırlıklı teorik anlatımlara yer verildiği belirlenmiştir. Süreçte çeşitli sorunlarla karşılaşılmış ancak en önemli sorun malzeme temininde yaşanmıştır. Atölye derslerinde birnevi usta- çırak ilişkisi yürütüldüğü ve göstererek yaptırma metodu yaygın olarak kullanıldığı için yüz yüze eğitim öğrenciler için öncelikli tercih olmuştur. Sosyalleşme eksikliği, iletişim ve alt yapı sıkıntıları, geri bildirim sorunu ve evdeki çalışma ortamının atölye dersi için uygunsuzluğu, etkili ve verimli ders işlenmesini olumsuz etkilemiştir.

Şekerci ve ark. (2021), çalışmalarında mimarlık bölümü öğrencileri ve öğretim elemanlarından oluşan iki örneklem grubunu ile çalışmışlardır. İlk grup farklı

üniversitelerden 288 öğrenci ile oluşturulmuş, ikinci grup ise farklı üniversitelerden 123 öğretim elemanı ile oluşturulmuştur. Birinci örneklem grubundaki mimarlık bölümü öğrencilerine 24 adet 5'li likert ölçeğinde, 2 adet çoktan seçmeli, 1 adet de kısa yanıtlı sorudan oluşan toplam 27 soru yöneltilmiştir. Öğretim elemanlarından oluşan ikinci gruba ise, 30 adet 5'li likert ölçeğinde, 5 adet çoktan seçmeli, 1 adet çoklu seçenek işaretlemeli, 2 adet de kısa yanıtlı sorudan oluşan toplam 38 soru yöneltilmiştir. Birinci grup bulgularına göre öğrencilerin %80'inden fazlası ise online ders esnasında internet sorunu yaşadığını belirtmiştir. Bu oran öğretim elemanlarının bulunduğu ikinci grup için %71'i olmuştur. Öğrencilerin %64'ü ve öğretim elemanlarının %76'sı mimarlık bölümü için uzaktan eğitimde yararlanılacak özelliklere sahip bilgisayarlarının olduğunu belirtmiş, öğrencilerin %12'si ve öğretim elemanlarının %13'ü kararsız kalmıştır. Öğrencilerin %64'ü uygulamalı derslere ev ortamından katılmalarının odaklanma ve motivasyon sorunu yaşadıklarına sebep olduğunu, %52'si ise bu dersteki performanslarını olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %84'ü, öğretim elemanlarının %35'i salgın sonrası yüz yüze eğitimi tercih etmiştir.

Soylu'nun (2022) "Özengen Müzik Eğitiminde Kullanılan Uzaktan Eğitim Sistemine İlişkin Görüşlerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı araştırması 62 öğretmen, 46 öğrenci ve 50 ebeveyn olmak üzere toplam 158 kişi katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin anket tekniği ile toplandığı çalışmada, betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; öğrencilerin teknolojik güçlüklerle başa çıkamadıkları, öğrencilerin derse karşı motivasyon sağlamada sorun yaşadıkları, genel disiplin sisteminin büyük ölçüde sağlanabildiği ancak müzikal uygulamada öğrencilerin yaşadığı sorunları öğretmenlerin fark etmediği, iletişim kopukluklarının yaşandığı, öğretmenlerin ve ebeveynlerin öğrencilere rehberlik yapma konusunda eksikliklerinin olduğu, tüm bu olumsuzluklara rağmen uzaktan eğitim sisteminin verimliği olduğu görüşüne varılmıştır.

Taşkesen ve Bakırhan (2021) yaptıkları araştırmada Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde dersleri ile ilgili deneyimlerini, görüşlerini ve çözüm önerilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma 2020-2021 eğitim yılı güz döneminde, farklı kademelerde görev yapan 65 Görsel Sanatlar Öğretmeninin katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Teknik sorunlar, Öğrencilerle etkileşim sınırlılığı,

uygulamaların verimli yapılamaması, düşük motivasyon, malzeme temininde sıkıntılar ve derse katılımın azlığı öğretmenler tarafından uzaktan eğitim sürecinde yaşanılan sıkıntılar olarak aktarılmıştır. Görsel sanatlar öğretmenleri online eğitim sürecinde işledikleri alan derslerini kısmen verimli bulmuşlardır. Derse katılımın öğrenciler tarafından orta düzeyde olduğunu, katılanların ise uygulamada istenilen seviyede çalışmalar yapamadığı bu durum karşısında motivasyonlarında düşme yaşandığı belirtilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin özellikle kısıtlama ve karantina sürecinde malzeme temin edemediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitim ile görsel sanatlar dersinin yürütülmesi hakkında olumsuz görüş bildirmiştir. Katılımcı öğretmenler uzaktan eğitim ile yapılacak görsel sanatlar derslerinin verimli olabilmesi için; kazanımların şartlara göre tekrar planlanarak derse uzaktan eğitim yöntemine uygun çalışmaların seçilmesi, ders süresinin uzatılarak ve saatinin artırılarak öğrencilerde uygulama esnasında yaşanan bölünmelerin ve eksikliklerin giderilmesi, öğrencilere gereken malzeme teminin sağlanması, veli desteğinin sağlanması ve teknolojik eksikliklerin giderilmesi (tablet, telefon, alt yapı, internet vb.) gerektiğini belirtmişlerdir.

COVID-19 pandemi sürecinde Hiçyılmaz (2020), öğretmenlerin uzaktan eğitim ile gerçekleşen görsel sanatlar eğitimine dair uygulamalara ilişkin görüşlerini almıştır. Farklı illerde görev yapan toplam 12 görsel sanatlar öğretmeni ile yapılan çalışma sonuçlarına göre; öğretmenlerin çoğu pandemi döneminde alan derslerinin sekteğe uğramamasından, derslerin zaman ve mekân esnekliğinin getirdiği avantajla işlenmesinden memnun olduklarını belirtmiştir. Ancak süreç boyunca, öğrencilerle yüz yüze eğitimde oluşan, sosyal ve duygusal bir bağın yakalanamadığını belirten öğretmenler, bu durumu uzaktan eğitimin olumsuz yönü olarak nitelendirmişlerdir. Genel olarak; alt yapı, internete erişim, devamsızlık ve motivasyon düşüklüğü yaşanılan diğer sorunlar olarak ifade edilmiştir. Öğretmenler bütün bu sorunların ders sürecinin verimli geçekleşmesini engellediği görüşünde birleşmiştir.

Akgül (2021), çalışmasında farklı üniversitelerde, sanat eğitimi veren bölümlerde görev yapan 233 akademisyenin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Karma yöntemin kullanıldığı çalışmada uzaktan eğitim zamandan tasarruf ve mekân esnekliği sağlaması nedeni ile akademisyenler tarafından olumlu ve faydalı bulunmuştur. Ancak

öğrencilerin pratik yapma imkanının evlerinde çok kısıtlı ve zor olduğu belirtilmiştir. Özellikle son sınıf öğrencilerinin uygulamalı olarak yapılmak zorunda olan sergileri ve mezuniyet konserleri yapılamamış bu durum motivasyonu, derslere katılımı ve etkili öğrenmeyi dolayısıyla süreci olumsuz etkilemiştir. Özellikle müzik ile ilgili eğitim veren kurumlarda enstrüman ve ses ile ilgili derslerin verimli olabilmesi için pandemi kurallarına uyularak alanlar sağlanması önerilmiştir

Sağer (2021) araştırmada, pandemi (COVID-19) döneminde uzaktan sanat eğitimine ilişkin kavramlar, uzaktan eğitim teknolojileri, Türkiye'de ve dünyada uzaktan sanat eğitimine ilişkin uygulamalar ve çalışmaları incelemiştir. Yaptığı inceleme ile pandemi döneminde uzaktan sanat eğitimine ilişkin genel bir görünümün ortaya koymayı amaçlamıştır. Sağer'in araştıma sonucuna göre, uzaktan eğitimin sanat alanında artık bir zorunluluk haline geldiği ortaya çıkmıştır. Kaynakların çeşitliliği ve ulaşımdaki kolaylık, öğrencilerin zaman ve mekandan bağımsız eğitim sürecine dâhil olabilmeleri, araştırmada uzaktan eğitimin avantajları olarak belirtilmektedir. Uygulamalı derslerin işlenişinde ise teorik derslere göre adaptasyon sorunlarının daha fazla yaşandığı vurgulanmıştır. Bu aksaklıkların uzaktan eğitimde fiziksel temasın olmaması, anlık geri bildirimlerin her zaman yapılamaması ve teknolojik altyapıdan kaynaklanan sorunlar üzerinde yoğunlaştığı görüşüne varılmıştır.

Sağer, Eden ve Şallıel"in (2014) "Müzik Eğitimde Uzaktan Eğitim ve Orkestra Uygulaması" başlıklı çalışmalarında uzaktan eğitim sistemiyle orkestra eğitimi ve yönetiminin uygulanabilirliği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. İnönü Üniversitesi, müzik eğitimi yüksek lisans, doktora öğrencileri ve öğretim elemanlarından oluşan 15 kişilik çalışma grubu ile gerçekleştirilen çalışmada kaynak taraması modeli ve orkestra uygulamasında deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışmada yaşanan iletişim sorunlarından dolayı uzaktan bağlanan şef ile birlikte çalışma gurubunun olduğu yere 2. Orkestra şefine ihtiyaç duyulmuştur. Yapılan çalışmanın tüm aksaklıklara rağmen %90 oranında verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2021) çalışmasında "Pandemi Süreci ve Uygulanan Uzaktan Eğitimin Meslek Liselerine Yansımaları"nı incelemiştir. 2020-2021 eğitim öğretim yılında meslek liselerinde görev yapan 50 branş öğretmeni ile gerçekleştirilen çalışmada katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Katılımcılara göre pandemi sürecinde

uygulanan uzaktan eğitim için; internete erişim, derse katılım, ölçme değerlendirme ve uygulamalı derslerin gerçekleştirilmesi sorun olarak tespit edilirken, ulaşım sorununun olmaması, ders işlenişinde kullanılan görsel ögelerin artması, teknolojik araçların kullanımının gelişmesi olumlu yönleri olarak ifede edilmiştir.

Erim (2021), Görsel Sanatlar Eğitiminde Uzaktan Yürütülen Uygulamalı Dersleri incelendiği çalışmasının sonuçlarına göre; öğretim elemanlarının bilgi aktarımında, öğrencilerin ise bilgiye ulaşmasındaki süre kısalmış, öğrenciyi tanıma ve öğrenciyi anlamada ise güçlükler ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları arasında internet erişim sorunu, asenkron derslerde yazılı, senkron derslerde ise sözlü dönütte yaşanılan sorun, yapılan işin fotoğraf üzerinden değerlendirilebilmesi, ifade edilenlerin net olarak anlaşılamaması gibi sorunlar ifade edilmiştir. Ortaya çıkan bu sorunlar süreci öğrenciler açısından olumsuz etkilemiştir. Uzaktan eğitimin olumlu yanı ise; senkron olarak sunulan ders materyallerine ve videolara sınırsız ulaşabilme olarak ifade edilmiştir.

Arı ve Kanat, (2020) 27 sosyal bilgiler öğretmenliği ve 26 fen bilimleri öğretmenliği adayının salgını döneminde uygulanan çevrim içi eğitim sistemi hakkında görüşlerini almıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre bazı öğrenciler bu dönemi olumlu ve faydalı bulurken, bazı öğrenciler ise yüz yüze eğitimin sağladığı faydayı sağlamadığını belirtmektedir. Uzaktan eğitimin zamandan tasarruf etme ve olağanüstü durumlarda eğitimin kesintiye uğramamasında fayda sağladığı ifade edilirken, bu dönemin uzaktan eğitim için bir test dönemi olarak kabul edilmesi ve eksikliklerin belirlenerek sürecin fırsata çevrilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Atasoy ve ark. (2020)' Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) özel bir üniversitenin fen edebiyat ve eğitim fakültelerinde e-dersler yoluyla öğrenim gören 263 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerinin almış oldukları e-derslere yönelik memnuniyet algıları ile öğretmen yenilikçiliğinin e öğrenmeye yönelik öğrenci memnuniyetini yordama düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin memnuniyet düzeyleri orta düzeyde bulunurken, en düşük memnuniyet materyal boyutunda belirlenirken, en yüksek memnuniyet ise öğrenci-öğretmen etkileşimi ve öğretmen yenilikçiliği boyutlarında belirlenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci memnuniyetinin artabilmesi için öncelikle öğretmen niteliklerinin

geliştirilmesi gerektiği katılımcılar tarafından vurgulanmış, sürecin titizlikle planlanması, hazırlanması ve uygulanması önerilmiştir.

Can (2020) araştırmasında Covid-19 pandemisinin Türkiye'deki açık ve uzaktan eğitim uygulamalarına etkilerini değerlendirmek ve gelecekteki uygulamalar için önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. Nitel araştırma olarak gerçekleştirilen çalışma sonuçlarına göre; uzaktan eğitim sisteminin altyapı, erişim, güvenlik, içerik, tasarım, uygulama, kalite, mevzuat ve pedagojik açıdan güçlendirilmesi gerektiğini vurgulanmaktadır.

Pandemide yürütülen uzaktan eğitim döneminde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları ve öğrencileri motive etme yöntemlerini belirlemeyi amaçlayan Çakın ve Külekçi Alyavuz (2020), Gaziantep ilinde, farklı hizmet bölgelerinde görev yapan 20 öğretmen ile çalışmalarını yürütmüşlerdir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; iletişimde yaşanan sorunlar, geri dönüt almada yaşanan zorluk, öğrencilere ulaşamama katılımcılar tarafından başlıca sorunlar olarak iletilirken; internette yaşanan kopukluklar ve veli ilgisizliği de katılımcılar tarafından süreçte yaşanılan diğer sorunlar olarak aktarılmıştır. Ayrıca öğrencilerde yeterli ders materyalinin olmadığı ve bu durumunda yapılacak etkinlikleri kısıtladığı belirlenmiştir.

Çok (2021) çalışmasında 2020-2021 eğitim öğretim yılında uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları engelleri ve uzaktan eğitime ilişkin öz-yeterliklerinin ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. 381 öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilen çalışma sonuçlarına göre, öz yeterliliğin branşlara göre farklılaştığı bu nedenle uzaktan eğitimle ilgili hizmet içi eğitime gerek duyulduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine göre uzaktan eğitim süreci boyunca karşılaştıkları engellerin; her ders için materyal hazırlama, uzaktan eğitim konusunda kendilerine olan güven ve çabaları, öğrenci başarısının değerlendirilmesi ve uzaktan eğitimle pandemi döneminden önce tanışmadıkları için duydukları pişmanlıkla ilgili olduğu görülmüştür.

Dinç (2021), “Covıd-19 Salgını Dönemindeki Uzaktan Eğitim Sürecinde Sanat Atölye Derslerinin Yürütülmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri” başlıklı çalışmasında Sanat eğitimi alan öğrencilerin öğrencilerinin uzaktan eğitim dönemi ile ilgili deneyim ve görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma farklı bölgelerdeki üniversitelerden, 2020-

2021 akademik yılı, güz yarıyılında Eğitim Fakültesi, Resim-iş öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 340 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin görüşlerine göre uzaktan eğitim döneminde alışkın oldukları yüz yüze gerçekleştirilen uygulamalardan mahrum kalmaları sürece uyum sağlamaları konusunda zorluk yaşatmıştır. Ödev veya proje hazırlama, eğitimci ile istenilen zamanda iletişim kurabilme, ders materyallerine ulaşma gibi konularda da yaşanılan sorunlar katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Düzgün ve Sulak (2020), pandemi sürecinde bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Sınıf ve Matematik Eğitimi Anabilim Dallarında farklı sınıf seviyelerinde uzaktan eğitim yoluyla öğrenim gören 132 öğretmen adayı ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların ifadelerinde göre, uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olmadığı ancak öğretici olduğu belirtilmiştir. Memnuniyetleri orta düzeyde bulunurken, uygulamaların; etkililik, kişisel uygunluk, yatkınlık gibi noktalarda yetersiz bulunduğu belirtilmiştir. Yeterli alt yapının olmayışı, uzaktan eğitime hakim uzman personelin azlığı, online içerik eksikliği, öğrenci ve eğitimcilerin uzaktan eğitime karşı yeterli hazır bulunuşluğa sahip olmayışı süreçteki en önemli ve giderilmesi gereken sorunlar olarak vurgulanmıştır.

Coronavirüs Salgını ve Uzaktan Eğitim Süreci Hakkında Öğretmen Görüşlerini belirlemeyi amaçlayan İmamoğlu ve Siyimer İmamoğlu (2020), Şehit Bülent Yalçın Spor Lisesi ve Şehit Ertan Yılmaz Güzel Sanatlar Lisesi'nde (SİNOP) görev yapan 20 öğretmen ile online olarak yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların değindikleri en önemli sorun, öğrencilerin yaşadıkları erişim problemi olurken, denetim, motivasyon sorunu, teknik sorunlar ve altyapı eksikliği diğer sorunlar olarak belirtilmiştir.

Kavuk ve Demirtaş (2021), araştırmalarında öğretmenlerin, COVID-19 pandemisine ilişkin bilgilerini, pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları zorlukları belirlemeyi ve pandeminin öğretmenlik mesleğine etkilerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanan 43 öğretmenle gerçekleştirilen araştırmanın sonucuna göre; öğretmenlerin çoğunlukla uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitimin yerini alamayacağı ancak pandemi şartları nedeniyle en iyi çözümün

uzaktan eğitim olduğu düşüncesini benimsedikleri görülmektedir. Öğrencilerin öğretmenleri ve akranları ile yaşadıkları iletişim kopuklukları, derse yönelik dikkat bozuklukları, uzun süre ekrana maruz kalma, ölçme-değerlendirme ve ödev kontrolündeki etkinin azalması, ders kazanımlarının tam olarak aktarılamaması, pandemiye bağlı oluşan endişe ve korkular uzaktan eğitimde öğretmenlerin, öğrenciler ile ilgili yaşadıkları sorunlar olarak katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Laçin (2021) araştırmasında, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Liselerinde pandemi dönemi uygulamalı derslerde uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunları incelemeyi amaçlamıştır. Nitel olarak gerçekleştirilen araştırmaya 25 meslek dersi öğretmeni ve 25 okul yöneticisi katılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; alt yapıdan kaynaklanan teknolojik sorunlar, EBA'da yaşanan aksamalar, öğrencilerin devamsızlıkları ve derse karşı ilgilerinin azalması, ölçme değerlendirmenin etkin yapılamaması, uygulamalı derslerdeki müfredatın uzaktan eğitime uygun olmaması, iş başında uygulamalı staj yapılamaması, dijital okuryazarlık bilgi ve becerilerinde yetersizlik, eğitim paydaşları ile iş birliği sorunları, öğrencilerin uzaktan eğitime ulaşabilmeleri için internet ve bilgisayar ihtiyaçları, motivasyon düşüklüğü katılımcılar tarafından uygulamalı derslerde uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar olarak belirlenmiştir.

Okan (2017) uzaktan öğretim modelinin keman öğrenimine etkisini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında öntest-sontest kontrol gruplu model kullanmıştır. Çalışma grubunu 20 konservatuvar öğrencisi ve 4 GSL öğrencisi oluşturmaktadır. Deney ve kontrol gruplarında başlangıç seviyesinde 12; orta seviyede 12 öğrenci yer almıştır. Keman dersleri, her iki grupla da 8 hafta sürdürülmüştür. Kontrol grupları ile yüz yüze yapılırken, deney grupları ile dersler uzaktan öğretim şeklinde yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre temel beceri kazandırmada her iki öğretim modeli arasında bir farklılaşma bulunamamıştır.

Ünlüer ve ark.(2021) çalışmalarında öğrenci ve eğitimcilerin uzaktan eğitim döneminde yüz yüze eğitime kıyasla karşılaştıkları sorunları, eksiklikleri belirlemeyi ve bu bulguların eğitim sürecine etkilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma grubunu üniversitelerin sanat, tasarım, mimarlık ve güzel sanatlar eğitimi alanlarında hem yüz

yüze hem de uzaktan eğitime katılan 92 öğrenci ve 10 Akademisyen oluşturmaktadır. Karma araştırma modeli ile gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre; katılımcılar tarafından yüz yüze eğitimdeki eğitici-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimini daha etkin ve derin bulunmuştur. Uzaktan eğitimde kullanılan asenkron modelin, etkin öğrenme ve öğrenci motivasyonunda istenilen sonuçları veremediği, senkron modelin ise kısmen yüz yüze eğitimdeki etkiyi yakaladığı ancak yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Uzaktan eğitimde eğiticilerin, öğrencilerin gerçekleştirdikleri ödev, proje ve uygulamaları takip etmekte sorun yaşadıkları ve bu durumun akademik başarıyı olumsuz etkilediği katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Marek ve ark.(2021) araştırmalarında, pandemi döneminde üniversitelerde görev yapan öğretim görevlilerinin deneyimlerini keşfetmeyi amaçlamışlardır. Dünya çapında "Google Form" anketi aracılığı ile yürütülen çalışma 418 katılımcı ile gerçekleşmiştir. Anketlerin %90.2'sini Asyalı, %8.8'i Kuzey Amerikalı ve Avrupalılar tarafından yanıtlamıştır. Katılımcıların akademik sıralaması ya Eğitmen/Öğretmen (%34,9) ya da Yardımcı Doçent/Kıdemli Öğretim Üyesi (%48.3) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %26,6'sı beşeri bilimler ve sosyal bilimlerde, %18.4'ü iş dünyasında, %12.4'ü bilgisayar alanında, fen bilimleri ve matematikte %12, teknoloji ve mühendislik alanlarında %10,3, %9,3 eğitim, tıpla ilgili alanlardan %7,7 ve %3.3 ise Güzel Sanatlardan alanındandır. Okulların ve fakültelerin uzaktan eğitime geçiş için oldukça farklı hazır bulunuşluk seviyeleri olduğu için araştırma sonunda ortaya çıkan sonuçlarda çeşitlilik göstermektedir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; katılımcıların, derslerini uzaktan eğitime çevirmek ve dönemi tamamlamak için yüz yüze eğitime oranla daha fazla iş yükü ve stresi yaşadığı, katılımcıların yarısından fazlasının üniversitenin sağladığı öğrenme yönetim sistemi dışında farklı sistemler kullandığı, daha önce çevrim içi ders verme deneyimine sahip olan katılımcıların daha yüksek motivasyonla sürece daha hızlı adapte olduğu ve süreç boyunca öğrencilerine hizmet etmek ve her daim daha iyisini verebilmek için özveri ile çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bawaneh (2020) Suudi Arabistan'da bir üniversitede 116 fen bilimleri öğrencisi ile yaptığı çalışmada öğrencilerin e-öğrenme ve sanal sınıfları kullanma memnuniyet düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların

memnuniyet düzeyleri ortalama olarak bulunmuştur. İstisnai bir durum karşısında uygun bir sistem olarak kabul görse de e öğrenme, beklenti ve ihtiyaçları karşılayamamıştır. Öğrencilerin görüşlerine göre internet ile ilgili alt yapı ve erişim sorunları, sistemden kaynaklı sorunlar öğrenmeyi etkileyen başlıca nedenler olmuştur. Fizik, kimya ve biyoloji derslerindeki birçok konunun laboratuvarlara ve uygulamaya ihtiyacı olduğu, E-öğrenmenin bu gereksinimleri karşılayamadığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin ve eğitmenlerin yüz yüze eğitime oranla daha çok sorumluluğa ve iş yüküne maruz kaldığı, öğrencilerin aşina olmadığı bu uygulama ve süreçte kaygı ve korku yaşadıkları, bu etkilerin psikolojik durumlarını ve akademik başarılarını da olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

GSL Resim ve Müzik Öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslerin etkililiği üzerine görüşlerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada nitel araştırma deseni uygulanmıştır. Nitel araştırma, insanın kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir (Özdemir, 2010). Nitel araştırma; Van Maanen'e göre, "Bir şemsiye terim olup tanımlamaya, çözmeye, yorumlamaya ve anlamla ilgili terimlere ulaşmaya çalışan teknikleri kapsayan süreçler bütünüdür (Merriam, 2015). Nitel araştırma; "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim yaşanmış tecrübeleri anlamaya odaklanan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 Bahar Dönemi uzaktan eğitim sürecinde Bursa İli Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde görev yapan 7 resim ve 20 müzik öğretmenleri oluşturmaktadır**.** Veriler 2021 yılı Kasım ve Aralık aylarında toplanmıştır.

Çalışma kapsamında katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4

Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

KOD	CİNSİYET	BRANŞ	MESLEKİ KIDEM	ÖĞRENİM DURUMU
Ö1	K	Resim	21 yıl+	Yüksek Lisans
Ö2	K	Resim	21 yıl+	Doktora
Ö3	K	Müzik	16-20 yıl	Lisans
Ö4	K	Müzik	21 yıl+	Lisans
Ö5	E	Müzik	21 yıl+	Lisans
Ö6	K	Resim	21 yıl+	Lisans
Ö7	K	Müzik	11-15 yıl	Lisans
Ö8	E	Müzik	16-20 yıl	Lisans
Ö9	K	Müzik	16-20 yıl	Lisans
Ö10	K	Müzik	21 yıl+	Lisans
Ö11	K	Müzik	16-20 yıl	Lisans
Ö12	E	Müzik	11-15 yıl	Lisans
Ö13	K	Resim	11-15 yıl	Lisans
Ö14	K	Müzik	11-15 yıl	Lisans
Ö15	E	Müzik	16-20 yıl	Yüksek Lisans
Ö16	E	Müzik	6-10 yıl	Lisans
Ö17	E	Resim	21 yıl+	Lisans
Ö18	K	Resim	6-10 yıl	Lisans
Ö19	K	Resim	16-20 yıl	Lisans
Ö20	K	Müzik	11-15 yıl	Lisans
Ö21	K	Müzik	6-10 yıl	Lisans

Uygulama derslerine giren resim ve müzik öğretmenlerinin demografisinin işlendiği tablo incelendiğinde; branş dağılımının 14 kişi (% 66.7)'sini müzik öğretmenleri oluştururken, 7'sini (%33.3) resim öğretmenleri oluşturmaktadır. Cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, 21 öğretmenden 15'inin (%71.4) kadın, 6'sının (%28.6)'erkek olduğu görülmektedir. 19 öğretmen (85.7) lisans mezunu iken, 2 öğretmen, (%9.5) yüksek lisans ve 1 öğretmen (%4.7) doktora mezunudur. Araştırmada, kıdem yılı 6-10 yıl arasında olan 3 öğretmen (%14.3), 11-15 yıl arasında olan 5 öğretmen (%23.8), 16-20 yıl arasında olan 6 öğretmen (%28.6), 21 yıl ve üzeri kıdem yılına sahip 7 öğretmen (%33.3) bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırma için, araştırma yapılan Bursa Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi nin bağlı bulunduğu Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla başvurularak yazılı izin alınmıştır (Ek 1). Araştırma izni ile birlikte Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma Etik İzni de ilgili kuruldan alınmıştır (Ek2).

Araştırma için Bursa Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim ve Müzik öğretmenlerinden online olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle veri toplanmıştır. Araştırmada verileri toplayabilmek için gerçekleşen görüşmelerde kullanılmak üzere yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuş, form iki kısım olmak üzere hazırlanmıştır (Ek 3). İlk kısımda katılım sağlayan öğretmenlerin mesleki deneyim süreleri, cinsiyetleri, branşları, öğrenim durumları sorulmuştur. Görüşme formu geliştirilirken soruların açık, anlaşılır ve katılımcıyı yönlendirmeden uzak olmasına özen gösterilmiştir. Soruların dizilişinde konunun alt başlıklarına göre bir sıra izlenmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlenmesi

Karmaşık durumları aydınlatmaya yönelik güçlü bir potansiyele sahip olan nitel veriler aynı zamanda araştırmacıya zengin bir içerikte sunmaktadır. Nitel verinin sahip olduğu potansiyel ve içeriğin ortaya çıkması, doğru biçimde analiz edilmesiyle yakından ilişkilidir (Miles ve Huberman, 2016).

Online olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılan görüşmeler, word belgesi olarak dijital ortama aktarılmış ve düzenlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. İçerik analizi; katılımcıların yanıtlarının benzerlerini, belirli kategorilerde bir araya getirerek okuyan kişinin anlayabileceği bir şekilde yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). İçerik analizi, veriyi azaltarak ve birbiriyle ilişki kurarak temel tutarlılık ve anlamlar keşfetmeyi sağlamaktadır (Patton, 2002). Bundan dolayı, araştırmada nitel verilerin analizi, içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir.

Öğretmenlerin verdiği yanıtların frekans sıklığı, tablolarda verilerek ve katılımcılardan doğrudan alıntılarla desteklenerek analiz edilmiştir. Araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulmuş, İsim yerine Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır.

Veri analizinde, İngilizcede kısaca 3C olarak da bahsedilen, "Kod (Codes)-Kategori (Categories) –Tema (Concepts)" sırasına uyulmuştur (Lichtman, 2011). Üç sütun şeklinde yazıya aktarılan görüşme formu, araştırmacı tarafından birkaç defa okunmuş ve metnin bütününden çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır. Sütunun en solunda araştırma soruları, orta bölümünde görüşme verileri, sağında ise kodlar ve kategoriler yer almaktadır.

Tablo 5

Öğretmen Örnek Ham Görüşme Formu Kodlaması

1- "Covid 19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde yaşadığınız sorunlar nelerdir?	Keman derslerine giriyorum, bağlantı kalitesinin iyi olmaması sebebiyle öğrencilerimle hiç verimli ders yapamadım. Normal ders programından fazla saat bağlantı kurmama rağmen sesin eş zamanlı ulaşmaları sebebiyle ritimde, entonasyonda ve duruş tutuş sularında öğrencilerim gerilediler.	Bağlantı Kalitesi, Senkronizasyon Sorunu
2-Uygulamalı dersler için uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları sizce nelerdir?	Avantajı: her zaman her ortamda ders işlenebilmesi, İleriki dönemlerde sınıflara kurulacak sistemlerle okula gelemeyen öğrencilerde derslerden geri kalmamaları sağlanabilir. Evde eğitim görme durumunda olan öğrencilere akşam saatlerinde özel dersler verilebilir. Dezavantajları: bazı uygulama gerektiren durumlarda net anlaşılmama gibi sorunlar çıkması. Çoçukta görünen hataların anlatılırken anlaşılamama gibi sorunlar. Ama teknolojik alt yapı oluşturulursa bu gibi sorunlarda ortadan kalkacaktır.	Avantajlar: Her yerde ders işleyebilme, Okula gelme sorunu yaşayan öğrenciler için çözüm, Saat sıkıntısının olmaması Dezavantajlar: Görsel ifade zorluğu, Alt yapı yetersizliği

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Geçerlik ve güvenirlik bu açıdan araştırmalarda en yaygın kullanılan iki ölçüttür (Başkale, 2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir

(Yıldırım ve Şimşek, 2013). Stiles (akt. Roberst ve Priest, 2006) ve Bryman güvenirlik kavramını "trustworthiness" olarak adlandırıp, aynı sonuçların veya ölçümün farklı şartlarda tekrar elde edilebilmesi şeklinde tanımlamışlardır (akt.Yıldırım,2010).

Araştırmanın geçerliğini ve güvenirliğini sağlamak için aşağıdaki stratejiler kullanılmıştır:

- Örneklem ve süreçlerin ayrıntılı bir şekilde betimlenmesi; Nitel araştırma sonuçlarının aktarılabilirliği (genellenebilirliği veya başka bir alanda uygulanabilirliği), dayandığı verilerin yeterli düzeyde betimlenmesine bağlıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Daymon ve Holloway (2003) araştırmacının, araştırmaya başlamadan önce ve araştırma sürecini tüm ayrıntılarıyla tanımlaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmada aktarılabilirliği arttırmak için araştırma modeli, örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve bulguların nasıl düzenlendiği ayrıntılı olarak betimlenmiştir.

- Katılımcıların kimliklerinin gizlenmesi, alıntı ve verilerin doğrudan, yorum katılmadan sunulması: Araştırmacı, çalışmasının güvenirliğini ve niteliğini artırmak için katılımcıların verdiği cevaplardan aldığı örnekleri eksiksiz ve yorumsuz bir şekilde raporunda sunabilir. Seçilen bu örnekler verilen cevapların genelini yansıtacak örnekler olmalıdır (Yıldırım, 2010).

Araştırmanın iç güvenirliğini (tutarlığını) arttırmak amacıyla bulguların tamamı yorum yapılmadan ve katılımcı gizliliği ile sunulmuştur. Görüşmelerde katılımcıların isimlerinin gizli tutularak kısaltmalarla kodlanması ve verdikleri cevapların sadece bilimsel veri olarak kullanılacağının bildirilmesi, katılımcıların baskıdan uzak daha özgür ve daha rahat cevaplar vermelerini sağlamıştır. Bu durum nedeniyle, görüşmelerde öğretmenlerden toplanan verilerin tamamen kendi düşüncelerini ve gerçek durumu yansıttığı düşünülmektedir.

- Uzman incelemesi: Yetersiz sonuçları ele alma, kapalı yanıtlara dayalı temalar, verileri yanlış yorumlama gibi hatalar nitel çalışmanın inanılırlığını tehlikeye düşürür. Araştırmanın dış güvenirliğini (teyit edilebilirliğini) arttırmak amacıyla, araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış kişilerden, yapılan araştırmayı çeşitli boyutlarıyla

incelemesinin istenmesi inanılırlık konusunda alınabilecek önlemlerden biridir (Creswell, 2003). Uzman yaptığı incelemede, araştırmanın deseninden toplanan verilere, analizine ve sonuçların yazımına kadar olan süreçlere eleştirel bir gözle bakar ve araştırmacıya geri bildirimde bulunur (Houser, 2015).

Araştırmanın güvenirliğini artırmak amacı ile çalışmada uzman incelemesine başvurulmuş, tüm bölümler incelenerek geri bildirim alınmıştır. Alınan geri bildirim doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesiyle ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın genel amacına yönelik veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formundan elde edilen nitel bulguların frekans dağılımı tablolar halinde sunulmuş ve görüşmeler esnasında öğretmenlerin verdiği yanıtlara yer verilmiştir.

Araştırmada veriler iki ana başlıkta sunulmuştur. Birinci kısmı görüşmeler sırasında katılımcıların verdiği yanıtların katagorilere ayırılarak kodlanması oluştururken, ikinci kısımda ise pandemi dönemi güzel sanatlar liselerinde uygulamalı derslerde yaşanan problemler konusunda online uygulamalı derslere giren resim ve müzik öğretmenlerinin görüşleri yer almıştır.

4.1. Katılımcıların Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Sorunlara İlişkin Bulgular

Katılımcılara ”Covid 19 pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde online yapılan uygulamalı derslerde yaşadığınız sorunlar nelerdir?” şeklinde yöneltilen soruya verilen cevaplar aşağıdaki tablolarda katagorilere ayrılarak işlenmiştir.

Tablo 6

Resim Öğretmenlerinin Uygulamalı Derslerde Branş Bazında Yaşadığı Sorunlar

RESİM ÖĞRETMENLERİNİN BRANŞ BAZINDA YAŞADIĞI SORUNLAR		
	(f)	(%)
• Malzemeye Ulaşım	1	14,2
• Anlık Dönüt Zorluğu	3	42,8
• Kapalı Ekranda Ders İşlemek Zorunda Kalma	1	14,2
• Görsel İfade Zorluğu	2	28,4

Tablo 7

Müzik Öğretmenlerinin Uygulamalı Derslerde Branş Bazında Yaşadığı Sorunlar

MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN BRANŞ BAZINDA YAŞADIĞI SORUNLAR		
	(f)	(%)
• Bağlantı Kalitesi	4	28,5
• Sesin Eş Zamanlı Ulaşmaması (Senkronizasyon Sorunu)	9	64,2
• Grup Çalışmalarını Yapmada Yaşanılan Zorluk	4	28,5
• Ses Kalitesi	8	57
• Enstrüman ÇalarkenTeknik Gerekliliklerin Yapılamaması (Akort Sorunu)	4	28,5

Tablo 8

Resim ve Müzik Öğretmenlerinin Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Ortak Sorunlar

RESİM VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN YAŞADIĞI ORTAK SORUNLAR		
	(f)	(%)
• Devamsızlık	9	42,8
• Değerlendirme	4	19
• Bağlantı Sorunları	6	28,5
• İnternet Kota Sorunu	3	14,2
• Motivasyon Eksikliği	3	14,2
• Veli İlgisizliği	2	9,5

4.1.1. Katılımcıların Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Ortak Sorunlara İlişkin Görüş ve Bulgular

Katılımcıların online uygulamalı derslerde yaşadığı ortak sorunlar; internet bağlantısındaki kopukluklar, öğrencilerin ve öğretmenlerin internet kotalarının yetmeyişi, yoklama alınmadığı için öğrencilerin derse olan ilgisizlikleri ve devamsızlıkları, öğrenci ve öğretmenlerde yaşanan sosyal ortamdan uzaklaşmanın verdiği motivasyon eksikliği ve veli ilgisizliği olarak saptanmıştır.

Tablo 9

Müzik ve Resim Derslerinde Yaşanan Ortak Sorunlara İlişkin Kategori Kod Tablosu

Problem	Kategori	Kod
Covid 19 pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde online yapılan uygulamalı Müzik ve Resim derslerinde yaşanılan ortak sorunlar	• Devamsızlık	Derslerde yoklamanın alınmaması ve alınsa dahi sisteme girilmemesi nedeniyle öğrencilerde artan devamsızlık ve dersten kopukluk
	• Ölçme ve Değerlendirme	Uzaktan eğitimle uygulamalı dersleri değerlendirmenin zorluğu
	• Bağlantı Sorunları • İnternet Kota Sorunu	Öğretmen ve öğrencilerde ders yoğunluğu nedeniyle yaşanan Kota yetersizliği, Altyapı sorunu ve bağlantı kopuklukları
	• Motivasyon Eksikliği	Yaşanılan sorunlar ve sosyal ortamdan uzak kalma sebebi ile derse katılmada ve verilen görevleri yapmada isteksizlikler

	• Veli İlgisizliği	Öğrencinin ders takibinin yapılmaması, okulla ve öğretmenler ile öğrenci ve süreç hakkında gerekli görüşmelerin yapılmaması ve iletişim eksikliği

Katılımcıların probleme ilişkin vermiş oldukları yanıtlardan bazıları şöyledir:

"Dersine girdiğim öğrenci velileri ile birebir görüştüğümde birçok velinin duyarsız davranışı bütün yükü öğreımene bırakması ve çocuğunun çalışmalarından pek haberdar olmadığını gördüm." (Ö1)

"Öğrencilerin motivasyonu düştü ders dışında da onlarla bağlantı kurarak aramızdaki ilişkiyi sıcak tutmaya çalıştım." (Ö3)

"Devamlılıkla ilgili ve not almamalarının verdiği rahatlıkla derslere gelmeyen öğrenciler oldu velileri ile görüşsekte bazıları için çözüm olmadı bunu önlemek mümkün olmayabilir ama yoklama alınması ve not bir etken olabilir. Pandemi süresince ölçme ve değerlendirme doğru düzgün yapılamadı devamsızlık yapan öğrenciler ile sıkıntı oldu." (Ö4)

"Derslere hiç katılmayan öğrenciler vardı. Bu öğrencilere mesaj ile ulaşmaya çalıştım fakat çok etkili olmadı. Motivasyonları düştü. Onlar için büyük zaman kaybı oldu." (Ö5)

"Devam zorunluluğu olmadığı için öğrenciler derslere düzenli giriş yapmadılar. Bu da derslerde kazanım farklılıklarının oluşmasına sebep oldu. İnternet erişimlerinde sıkıntılar yaşandı. Bence önce internet bedava olmalıydı. Bilgisayarı olmayan öğrenciler tespit edilip eksikler giderilmeliydi. İlk dönem EBA' da erişim problemleri yaşandı. Sistem olarak güzel ama geliştirilebilir." (Ö6)

"Uzaktan eğitim ile dersimde ölçme değerlendirme yapılması çok zordur." (Ö7)

"Uzaktan eğitim sürecinde internet sorunu yaşadım. Mobilden girdiğimde devletin bize verdiği 8 GB lik İnterneti aktif olmadığı için kullanamadım." (Ö9)

"Gerçek bir değerlendirme yapılamadığını düşünüyorum." (Ö11)

"Öğrenci katılımının takibi yapıldı. Fakat sisteme işleyiş olmadığı için katılımlar her geçen gün düştü. Bu da verimi azalttı." (Ö13)

"Internet sorunun en baş sırada yer alır. Ardından eğitimle ilgili programların azlığı ya da yeteri kadar bilinmemesi. Çözüm Zamanla kullanılarak eğitim alarak aşılabilir. İnternet ise sorunsuzca heryerde kullanılabilmeli. Temel sorun öğrencilerin umursamazlığına bağlı online dersin verimsizliği. Sonrasında enstürman temas gerektirdiği için uzaktan olduğunda gereken sonuç alınamaması. Görüntü ve ses daha kaliteli olabilmeli. EBA kullanırken yeterli eğitim olmadığı için ya da kullanımına hakim olmadığım için ders esnasında diğer programlarla örtüsmedi ve çok yönlü kullanmadım." (Ö14)

"Teknoloji kullanma konusunda yeterli olduğumu düşünüyorum ancak yeterli teknolojik donanıma öğrenciler ve öğretmenler sahip değildir." (Ö8)

"Teknolojiyi takip eden bir öğretmen olarak senkron eğitim modelinin ani bir şekilde hayatımıza girmesiyle öğretmen ve öğrencilerde oluşan korkuyu giderebilmek adina teknoloji eğitimleri çoğaltılarak verilmelidir. Uygulama bazlı sorun yaşamadım servis sağlayıcılar ile ilgili sorunlar yaşandı." (Ö18)

4.1.2. Resim Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Sorunlara İlişkin Görüş ve Bulgular

Resim branş öğretmenlerinin kendi alanları ile ilgili yaşadığı sorunlar; Malzemeye Ulaşım, Anlık Dönüt Zorluğu, Kapalı Ekran Ders İşlemek Zorunda Kalma, Görsel İfade Zorluğu olarak katagorilize edilmiştir. Öğretmenler öğrencilerin özellikle karantina ve sokağa çıkma yasaklarının olduğu dönemde uygulama dersleri için gereken malzemeye

ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum öğrenci motivasyonunda ve derse katılımında ciddi oranda düşüşe neden olmuştur

Tablo 10

Resim Alan Derslerinde Yaşanan Branş Bazlı Sorunlara İlişkin Kategori Kod Tablosu

Problem	Kategori	Kod
Covid 19 pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde online yapılan uygulamalı Resim alan derslerinde yaşanılan branş bazlı sorunlar	• Malzemeye Ulaşım	Karantina ve sokağa çıkma yasaklarının olduğu dönemde uygulama dersleri için gereken malzemeye ulaşamama
	• Anlık Dönüt Zorluğu	Çalışmalarda yapılan yanlışın veya düzeltilmesi gereken yerin, aynı ortamda olmama ve kullanılan teknolojik aletler veya internet kalitesinden kaynaklı net görünememesi sebebi ile anlık olarak dönüt sağlanamaması
	• Kapalı Ekran Ders İşlemek Zorunda Kalma	Ev ortamının verdiği rahatlıktan ve özel sebeplerden kaynaklı kamera açılmaması veya bilgisayar, tablet, internet, kota eksikliği
	• Görsel İfade Zorluğu	Görünen hataların anlatılırken anlaşılamaması, çalışma üzerinde müdahalenin mümkün olmaması

Resim öğretmenlerinin branş bazında yaşadığı sorunlara ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

"Kameraların görüntü kalitesinden kaynaklı, çalışmalardaki ayrıntıları fark edemediğimiz için ders gibi gözlem yapamıyoruz." (Ö17)

"Uygulamalı dersler malzemeye ulaşım ve uygulama sırasında zorluklar getirdi. Gerekli donutlerin anlık verilmesi gereken dersler oldugu icin ogretmen olarak

yaşanan her olumsuz durumun çözümünü üretmeye çalışarak öğrenci kazanımlarını vermeye çalıştık. Ögrenciler zamanla ilgilerini kaybetti tekrar motivasyonu saglamak zorlaşti. Derse katilim, görsel dönüt alamamak vs. yüz yüzede olan anlık müdahaleleri online da yapamamak öğrenme çıktılarında farklılık oluşmasına neden oldu. Ögrencilerin ders içi görüntülerini alamamak yapılan çalışmayı anlık değerlendirme ve dönüt yapılmasını engelledi." (Ö18)

"Bazı uygulama gerektiren durumlarda, çizim veya tuvaldeki sorunları ifade ederken sorunun öğrenci tarafından net anlaşılamaması gibi sorunlar çıkması." (Ö19)

Görsel Sanatlar atölye çalışmalarında uzaktan eğitimde kamera kalitesinin çok önemli olduğu çizimlerde ve çalışmalarda yapılan yanlışın veya düzeltilmesi gereken yerin anlık olarak dönüt sağlanarak öğrencinin yönlendirilmesi gerektiği ancak bunun uzaktan eğitimde maalesef çokta mümkün olamadığı katılımcı öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğretmenler bu durumla birlikte görsel ifade sıkıntısı da yaşamışlardır. Katılımcılar sokağa çıkma yasaklarının olduğu ve çoğu işletmenin kapalı olduğu dönemde öğrencilerin gerekli malzemeye ulaşmada büyük sıkıntılar yaşadığını, öğrencilerin çoğunun ev ortamının verdiği rahatlıktan ve özel sebeplerden kaynaklı kamera açmadığını bu durumların da ders işlenişinde ve yapılan çalışmaları değerlendirmede sorun yarattığını ifade etmişlerdir.

4.1.3. Müzik Öğretmenlerinin Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslerde Yaşadığı Sorunlara İlişkin Görüş ve Bulgular

Müzik branş öğretmenlerinin kendi alanları ile ilgili yaşadığı sorunlar; Bağlantı Kalitesi, Sesin Eş Zamanlı Ulaşmaması (Senkronizasyon Sorunu), Grup Çalışmalarını Yapmada Yaşanılan Zorluk, Ses Kalitesi, Teknik Gerekliliklerin Yapılamaması (Akort Sorunu) olarak katagorilenmiştir.

Tablo 11

Müzik Alan Derslerinde Yaşanılan Branş Bazlı Sorunlara İlişkin Kategori Kod Tablosu

Problem	Kategori	Kod
Covid 19 pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde online yapılan uygulamalı Müzik alan derslerinde yaşanılan sorunlar	• Bağlantı Kalitesi	İnternet ve altyapı sıkıntılarından kaynaklı bağlantının sıklıkla kesilmesi nedeniyle dersin bölünmesi
	• Senkronizasyon Sorunu	Sesin eş zamanlı ulaşmaması sebebiyle ritimde, entonasyonda bölünmerin yaşanması
	• Grup Çalışmalarını Yapmada Yaşanılan Zorluk	Uygulamalar ve internet bağlantısından kaynaklı birçok kişi ile aynı anda bağlanmada yaşanılan sıkıntı sebebiyle grup çalışmalarının verimsizleşmesi
	• Ses Kalitesi	Uygulamarın alan bazlı olmaması sebebi ile müziği arka fon olarak tanımlayarak engellemesi
	• Teknik Gerekliliklerin Yapılamaması	Akort ve teknik gerekliliklerin ifade ile yapılaması ve bu eksiklikler sebebi ile müzik aletlerinden tam performans sağlanamaması

Müzik öğretmenlerinin branş bazında yaşanılan sorunlara ilişkin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir:

"Keman derslerine giriyorum, bağlantı kalitesinin iyi olmaması sebebiyle

öğrencilerimle hiç verimli ders yapamadım. Normal ders programından fazla saat bağlantı kurmama rağmen sesin eş zamanlı ulaşmaları sebebiyle ritimde, entonasyonda ve duruş tutuş sularında öğrencilerim geriledi̇ler.” (Ö3)

“Müzik dersi yapıldığı için senkronizasyon sorunu yaşadık bazı öğrencilerin interneti çekmedi.” (Ö4)

“Dersim gereği (çalgı toplulukları) öğrencilerin aynı anda bir eser çalması gerektiği için uzaktan eğitim sürecinde ders yeterince verimli geçmemiştir. Uzaktan eğitim ile dersimin işlenmesi imkansız hale gelmiştir.” (Ö7)

“Kullanılan online ders uygulamaları konuşma için yapıldığından müzik için uygun değildir. Enstrüman sesleri arka fon sesi olarak algılayarak çalgı seslerini engellemektedir. Zoom uygulamasının ayarlarından bu engelleme bilgisayar üzerinden kapatılsa da telefondan bağlanan öğrenciler bunu kapatamamış bu sebeple bazı derslerde öğrencinin çaldığı seslerin hiç duyulmamasına neden olmuştur.” (Ö8)

“Bağlantıda sesler direk iletilmediği için sorun oluyor.” (Ö10)

“Bağlantı problemleri, seslerin eşzamanlı gelmemesi, teknik gerekliliklerin uzaktan da yapılamaması.” (Ö11)

“Enstrüman derslerinde çocuklar akort yapamadıkları için çok verimli dinleyemedim.” (Ö12)

“Öğrencilerin katılımlarıyla ilgili sıkıntılar vardı. Mazeretler internetim sıkıntılı, internetim yok gibi nedenler. Bu zorlu süreçte bunlar gibi sorunlarla karşılaşmak normal. Derse giremeyenlere ödevler verilerek geri kalmaları önlenmeye çalışılmıştır.” (Ö20)

Müzik branş öğretmenlerimizin ifadesiyle EBA ve bilinen diğer platformlar görüşme odaklı yapıya sahip oldukları için ses üzerine yapılan çalışmalarda özellikle sesin eş zamanlı ulaşmamasından kaynaklı ritim ve entonasyon sorunları ortaya çıkmış ve ders işlenişinden beklenen verim alınamamıştır. Özellikle grup veya koro çalışmaları sistem sıkıntılarından dolayı yapılamamıştır. Teknik gereklilikler, özellikle akort sorunu

yeni başlayan 9. Sınıf öğrencileri için uygulamalı derslerde sorun halini almıştır.

4.2. Katılımcıların Öğrencilerin Pandemi Dönemi Uygulamalı Derslere İlgilerine ve Katılımlarına İlişkin Görüş ve Bulgular

Güzel Sanatlar Liseleri için uygulamalı atölye dersleri oldukça önemlidir. Bunun en önemli nedenlerinden biri alan derslerinin büyük kısmının uygulamaya dayanmasıdır. Ayrıca üniversitelerin sanat bölümlerine girmek isteyen öğrencilerin üniversite sınavı haricinde tüm üniversiteler ve her bölüm için ayrı ayrı yetenek sınavlarına girmeleri gerekmektedir. Uygulama derslerine pandemi döneminde ilgi ise katılımcıların görüşlerine göre oldukça düşüktür. İlgi eksikliği çeşitli nedenlerle açıklansada, ilgi eksikliği dersten geri kalmalara, verimliliği olumsuz etkilemeye neden olmaktadır. Katılımcılar tarafından öğrencilerin bazılarının hiç derse girmediği bunun nedeninin ise devamsızlık ve not kaygısının olmamasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Bazı öğrencilerin ise tüm derslere eksiksiz olarak katıldıkları bu öğrencilerin yüz yüze eğitimde de başarılı olan ve kendi öğrenme sorumluluğunu alan hevesli öğrenciler olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilerin bir kısmı ise ara sıra derslere katılmış dönem boyunca istikrarlı bir katılım göstermemişlerdir. Bu öğrenciler kota sorununu ve verimli geçmeyen dersleri neden olarak göstermişlerdir.

Tablo 12

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslere Olan İlgi ve Katılım Durumlarına İlişkin Kategori Kod Tablosu

Problem	Kategori	Kod
Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslere olan ilgi ve katılım durumları	• Online derslere katılmayan ve ilgi duymayan öğrenciler	Mesaj veya telefon vasıtasıyla ulaşılamayan öğrenci ve veli Not ve devamsızlık kaygısının olmaması
	• Bazı derslere katılan öğrenciler	Kameraların görüntü kalitesinin uygulamalı dersler için uygun olmaması ve sınırlı internet kota sorunu
	• İlgili ve katılan öğrenciler	Kendi öğrenme sorumluluğunu alan ve hevesli öğrenciler

Katılımcıların "Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslere olan ilgi ve katılım durumları nasıldır?" sorusuna verdikleri cevaplardan bazıları şöyledir:

"*Öğrencilerin katılımlarıyla ilgili sıkıntılar vardı. Mazeretler internetim sıkıntılı, internetim yok gibi nedenler. Bu zorlu süreçte bu gibi sorunlarla karşılaşmak normal. Derse giremeyenlere ödevler verilerek geri kalmaları önlenmeye çalışılmıştır " (Ö19).*

"Amacımız sadece öğrenciyi sürecin içerisinde tutmaktı. Öğrencilerin bir kısmıda bazı derslere katılırken, bazı derslere hiç girmedi. Dönem boyunca iki üç haftada bir derse katılan öğrenciler vardı. Nedenlerini sorduğumda aynı mazaretleri söylediler; internet

kota sıkıntısı, devamsızlık ve not kaygısının olmaması." (Ö3)

"Derslere hiç katılmayan öğrenciler vardı. Bu öğrencilere telefonla arayarak ve mesaj yoluyla ulaşmaya çalıştım fakat çok etkili olmadı." (Ö5)

"Uygulamalı derslerin bence hiç avantajı olmamıştır." (Ö7)

"Yüz yüze eğitim ile başlayan öğrencilerde performans düşüşü olurken, uzaktan eğitim sürecinde başlayan öğrenciler direkt bu sistemin içine geldiğinden daha az zorlanmıştır." (Ö8)

"Kameraların kalitesinden kaynaklı çok net görüntü elde edemediğimiz için yüz yüze yapılan ders gibi gözlem yapamıyoruz. Bazı öğrenciler sırf bu nedenle uygulama derslerine girmek istemediklerini söylüyor ve ders sonrasında msj yolu ile çalışmalarını ayrıntılı yollayarak dönüt istiyorlar." (Ö17)

"Bazı öğrenciler yüz yüze eğitimde olan basarılarını online eğitimlerde gösterdi. Öğrenci kendi öğrenme sorumluluğunu alan bir öğrenci ise ilgisi diğer öğrencilere göre daha yoğun oldu." (Ö18)

"Çalışmaya hevesli öğrencilerle bir sorun yaşanmadı. Onlar tüm derslere aynı ilgi ile katıldılar. İsteksiz öğrenciler ve derse girmeyen öğrencilerde ders konularında ve el becerilerinde gerileme olduğu gözlendi." (Ö19)

4.3. Katılımcıların Güzel Sanatlar Liselerinde Uygulamalı Olan Atolye Dersleri İçin Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları Hakkında Görüş ve Bulgular

Katılımcılar uzaktan eğitimi gerekli bir süreç olarak görmekle birlikte, avantajı olarak hastalığın yayılmasının engellenmesi, mekandan bağımsız öğrenme, ev ortamının sağladığı rahatlık ve okula ulaşmada sıkıntı yaşayan öğrenciler için fayda sağlandığını düşünmektedir. Uygulamalı dersler açısından ise herhangi bir avantajının olmadığı hatta dezavantajlarının oldukça fazla olduğu düşünülmektedir. Anlık müdahalelerin yapılamaması, müdahale edilmek istenen yerin ifade edilememesi eksik

öğrenmelere sebep olmakla birlikte, öğrencinin ve öğretmenin de motivasyonunu etkilemektedir. Liseye yeni başlayan 9. Sınıflar için bu süreç daha dezavantajlı ve olumsuz geçmekle birlikte, sınavlara hazırlanan son sınıflar içinde avantajdan çok dezavantaj sağlamıştır.

Tablo 13

Uygulamalı Olan Atolye Dersleri İçin Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajlarına İlişkin Kategori Kod Tablosu

Güzel Sanatlar Liseleri uygulamalı olan atölye dersleri için uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları	Avantajları: • Zaman ve mekan sınırlamasının olmaması • Hastalığın yayılmasının engellenmesi • Okula ulaşmada sıkıntı yaşayan öğrencilerin ev ortamında eğitim alabilmesi	Zaman ve mekandan bağımsız ders işlenebilmesi ve eksik kalan öğrenciler ile istenilen zamanda birebir özel çalışma imkanının olabilmesi Kapanmalar ve uzaktan eğitimin başlaması ile hızla yayılan hastalığın hızının yavaşlatılması ve bulaş riskinin azaltılması Okula uzak mesafede veya başka şehirde yaşayan öğrencilerin (yatılı öğrenciler) ev ortamından ailelerinin yanında eğitimlerine devam edebilmeleri Uzaktan eğitimde kullanılan uygulamaların alan derslerinin gereksinimlerini karşılayamaması,
	Dezavantajları: • Anlık müdahalelerin yapılamaması	Müdahale gerektiren yerin görülememesi veya

	• Müdahale edilmek istenen yerin görsel ve işitsel ifadesinin zorluğu • Eksik öğrenmeler • Öğrenme çıktılarındaki farklılık • Motivasyon düşüklüğü • Sınavlara hazırlanan öğrencilerde artan kaygı • Sosyal ortamdan uzaklaşma • İletişim ve bağlanma sorunları • Ürün değerlendirmenin zorluğu	işitilememesi, farkedilse dahi öğrenciye ifadesinde sorunlar yaşanması, Müdahalenin ve dönütlerin geç ve eksik olması nedeniyle her öğrenciden beklenen öğrenmenin eşit gerçekleşmemesi, Özellikle yetenek sınavına girecek öğrencilerde eksik ve yetersizlik hissi ile motivasyonda düşme ve kaygı Arkadaş ve okul ortamından uzak olma, İnternet ve altyapı sorunu Değerlendirmede yaşanan zorluk

Katılımcılara “Güzel Sanatlar Liselerinde Uygulamalı Olan Atolye Dersleri İçin Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları nelerdir?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği bazı yanıtlar şöyledir:

“*Uygulamalı derslerin uzaktan eğitim yöntemi ile yapılabilmesi için öğrencinin ileri seviyede olması gerekir. Yeni başlamış öğrencilerle durum işin içinden çıkılmaz hal alabilir. Atölye de birebir uygulama yapıldığında öğrenciye çalışma disiplini vermek mümkünken online bir eğitimde öğretmenin etki alanı oldukça düşük seviyede kalıyor.” (Ö1)*

“Tek avantajı her an öğrenci ulaşabiliyor olmak fakat verimli bir süreç geçiremiyoruz. Öğrencilerin yeterli motive ve isteğe sahip olmamasından dolayı ders verimliliğinin yüz yüzeye kıyasla düşük. Uygulama dersleri için imkân ve verim düşük.” (Ö3)

“Uygulamalı dersler uzaktan çok zor oluyor teknik anlamda bir sürü sıkıntı yaşanıyor karşıdan göstersekte öğrenciye müdahale etmek gerektiği noktalar eksik kalıyor döndüklerinde bir sürü sıkıntı yaşadık teknik anlamda çok verimli diyemem.” (Ö4)

“Sanatsal gelişimlerini olumsuz etkiledi. Çalışmaları esnasında istedikleri zaman bizlerden geri dönüt alamadıkları için bilgiye araştırarak ulaşmayı öğrendiler. Araştırıcı yönleri gelişti.” (Ö6)

“Olumsuz etkilemiştir. Öğrenciler sağlıklı bir şekilde dinlenemedikleri için çalgı çalma tekniklerinde sıkıntılar meydana gelmiştir.” (Ö7)

“Öğrenci ve öğretmenin okul dışında da birbirine ulaşabileceğini göstermiştir. Bunun yanında yetersiz teknolojik donanım dersin en önemli unsuru olan ses kalitesini kötü etkilemiştir. Öğrencilerin zorlandıkları bir duruş ya da pozisyonda parmağınız ile ufak bir düzeltme ile gösterebileceğiniz bir durum uzaktan eğitimde saatlerce anlatılması gereken bir durum haline gelmiştir.” (Ö8)

“Her zaman öğrencilerle iletişim halinde olmak uzaktan eğitimin bence bir avantajı ama avantajdan fazla yararlanamadık. İletişim kopuklukları, senkron sorunu, görüntü kalitesi bunlar bizim süreçte karşılaştıklarımızdı. Bu sebeple genelde uzaktan eğitimin dezavantajını yaşadık.” (Ö11)

“Çok fazla avantajından bahsedemeyeceğim hastalığın yayılmasını engelleme açısından faydalı oldu ancak uygulamalı derslerde tutuş oturuş mızrap tutma gibi konuları tam anlamıyla veremedik.” (Ö12)

“Avantajı mesela yağlıboya büyük boy çalışan öğrenciler taşımak zorunda kalmadı ama dezavantajı müdahale etmek gereken noktaları ifade etmek de zorlandık.” (Ö13)

“Yakından göremedikleri için yapmakta cok zorlanıp (özelikle alt sınıflar) olumsuz etkilendiler.” (Ö14)

“Avantajı ev konforuda çalışma dezavantajı sosyal ortamdan uzak olunması.” (Ö17)

“Yüz yüzede olan anlık müdahaleleri onlineda yapamamak öğrenme çıktılarında farklılık oluşmasına neden oldu.” (Ö18)

"Avantajı: her zaman her ortamda ders işlenebilmesi. İleriki dönemlerde sınıflara kurulacak sistemlerle okula gelemeyen öğrencilerde derslerden geri kalmamaları sağlanabilir. Evde eğitim görme durumunda olan öğrencilere akşam saatlerinde özel dersler verilebilir. Dezavantajları: bazı uygulama gerektiren durumlarda net anlaşılmama gibi sorunlar çıkması. Çoçukta görünen hataların anlatılırken anlaşılamama gibi sorunlar. Ama teknolojik alt yapı oluşturulursa bu gibi sorunlarda ortadan kalkacaktır." (Ö19)

"Zamandan tasarruf konusunda mekan sınırlaması konusunda uzaktan eğitim avantajlı ancak ilgilerinin dağılmasına engel olamadığımız öğrenciyle iletişim sınırlı olduğu için dezavantajlı." (Ö20)

4.4. Katılımcıların Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğrencinin Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüş ve Bulgular

Üniversiteye giriş sınavlarında bu alanlarda girecekleri bölümler için ayrıca yetenek sınavına tabii tutulan Güzel Sanatlar Lisesi mezunu öğrenciler için bu süreç katılımcıların görüşlerine göre olumsuz olmuş ve belli bir oranda akademik düşüş gerçekleşmiştir. Öğrencilerin süreci olumsuz değerlendirerek süreç sonunda da olumsuz sonuçlar almaları öğretmenler tarafından gözlemlenmiş, kimi öğrenciler baraj puanını dahi geçemezken kimi öğrenciler de yetenek sınavlarından olumsuz sonuçla dönmüşlerdir

Tablo 14

Uzaktan Eğitim Süreci Öğrencilerin Akademik Başarısına İlişkin Kategori Kod Tablosu:

Problem	Kategori	Kod
Uzaktan Eğitim Süreci Öğrencilerin Akademik Başarısı	• Düşük	Uygulamalı derslerin verimli yapılamaması Üniversite sınavında başarılı olan öğrenci sayısındaki azalma

		Yetenek sınavlarında istenilen başarının sağlanamaması Öğrencilerin süreci olumlu değerlendirememesi

Katılımcılara "Uzaktan Eğitim Süreci Öğrencilerin Akademik Başarısını Nasıl Etkiledi? Görüşleriniz nelerdir?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Akademik başarıdaki uzaktan eğitim etkisine ait katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

"%50 den fazla bir düşüş oldu." (Ö3)

"Bu sene 30 öğrenciden 6'sı girebildi çok ciddi etkiliyor işitme ve diğer alan dersleri hiçbir şekilde yapılamadığı için buda seviyelerinin düşmesine neden oluyor." (Ö4)

"Öğrencilerin akademik başarısında düşüş gözlemlenmiştir." (Ö8)

"Üniversiteye giriş başarısı belli oranda düştü." (Ö9)

"Akademik başarı olumsuz etkilendi." (Ö10)

"Başarıyı kötü etkiledi. Yetenek sınavlarında beklenilen başarı sağlanamadı." (Ö11)

"Üniversiteye giriş oranı düştü. Sınav barajını geçemediler." (Ö14)

"Akademik başarı bence artmalıydı daha çok zaman ayırabilirlerdi çalışmak için ancak öğrenciler bu süreci olumlu değerlendiremediler." (Ö20)

4.5. Katılımcıların Uygulamalı Derslerin Uzaktan Eğitim Modeliyle İşlenmesine Yönelik Görüş ve Bulgular

Katılımcıların %85,8'si uygulamalı derslerin kesinlikle yüz yüze yapılması gerektiğini belirtirken, %14,2'si(Ö13, Ö17, Ö19) online yapılmaya devam edebileceği görüşündedir. Müzik öğretmenlerinin %100'ü uygulamalı dersler için yüz yüze eğitim gerektiğini belirtmiş, bu durumun mümkün olmaması durumunda ise hibrit eğitime

devam edilerek seyreltilmiş sınıflarla yüz yüze eğitim olması gerektiği vurgulanmıştır. Uzaktan eğitimin müzik branşı için ancak özel uygulamalarla mümkün olduğu tüm öğretmenler tarafından beyan edilmiştir. Resim öğretmenlerinin ise %57,2'si uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle verimli olmadığını ve atölye derslerinin kesinlikle yüz yüze yağılması gerektiğini belirtirken, %42,8'i atölye derslerinin bunca olumsuz duruma ve sonuca rağmen online yapılmaya devam edebileceği görüşünü bildirmiştir.

Tablo 15

Uygulamalı Derslerin Uzaktan Eğitim Modeliyle İşlenmesine Yönelik Görüşlere İlişkin Kategori Kod Tablosu

Problem	Kategori	Kod
Uygulamalı derslerin uzaktan eğitim modeliyle işlenmesine yönelik görüşler	• Yüz yüze yapılmalı • Hibrit Model uygulanmalı • Zorunlu durumlarda uzaktan yapılmalı	Uygulamalı dersler için uzaktan eğitim dezavantajlı ve verimsiz Az kişi ve belirli günlerde yüzyüze eğitim Hastalık, salgın, afet vb zorunlu ve hayati durumlarda uzaktan eğitim avantajlı

Katılımcılara "Uygulamalı Derslerin Uzaktan Eğitim Modeliyle İşlenmesine Yönelik Görüşleriniz nelerdir?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

"Uygulamalı dersler kişi sayısını azaltarak mutlaka yüz yüze yapılmalı." (Ö3)

"Uygulamalı dersler kesinlikle uzaktan olmamalı." (Ö4)

"Zorunlu haller dışında yapılmasını uygun bulmuyorum. Uzaktan eğitim yoluyla

öğrencilere seminer verilebilir. Sanal sergiler sempozyumlar yapılabilir." (Ö6)

"Mümkün olduğunca yüz yüze yapılmalı." (Ö15)

"Gelecekteki eğitim modeli hibritleşeceği için gerekli yatırım ve eğitimlerle mümkün olacaktır." (Ö18)

"Bu zorlu süreçte uzaktan eğitim sistemi çocukların derslerinde geri kalmamasını sağlamıştır. Öğretmenler bu zorlu koşullar altında derslerini işleyerek eğitim ve öğretimin devam etmesini sağlamıştır." (Ö19)

"İnternet imkanlarının artırılması ve ders platformlarının çesitlendirilmesi halinde ses sıkıntılarının aşılması durumunda kalite artacaktır." (Ö20)

5. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu kısmında, nitel araştırma bulguları alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve ulaşılan sonuçlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, COVID-19 pandemisi sürecinde Güzel Sanatlar Lisesi'nde uzaktan eğitim ile gerçekleştirilen uygulamalı derslere ilişkin aksaklıkları tespit etmek, sürece yönelik uygulama derslerine giren Resim ve Müzik Öğretmenlerinin yaşadığı sorunları belirlemek, bu süreci öğretmenlerin bakış açısı ve tavsiyeleri ile anlatmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların genel görüşü; özel bir uygulama veya program tasarlanmadığı sürece uygulamalı dersler gerekli tedbirler doğrultusunda yüz yüze yapılmalı yönünde belirlenmiştir.

Katılımcı yorumlarına göre ortak sorunlar; "Devamsızlık", "Değerlendirme", "Bağlantı Sorunları" "İnternet Kota Sorunu", "Motivasyon Eksikliği" ve "Veli İlgisizliği" olarak kategorilenmiştir. Pandemi dönemi uzaktan eğitimle ilgili alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, bu ortak sorunlar eğitimin tüm kademeleri ve tüm branş dersleri için ortak sorun olarak varsayılabilir.

Tüm katılımcıların %81'i kendilerini teknolojik olarak yeterli görmektedir. 4 katılımcı kendini online eğitimde yetersiz hissettiğini ve hem öğrencilere hem de öğretmenlere teknoloji eğitimleri verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Salgınla birlikte yaşamımızın büyük bir parçası haline gelen uzaktan eğitimde, öğrencilerin derse olan ilgileri, katılımları ve performansları en önemli unsurlardır. Öğrencilerin, belirlenen bu durumlarda etkin olması beklenir. Öğrencilerin uzaktan eğitimde başarılı olabilmeleri için beş temel özelliğe sahip olması gerekmektedir (Hong ve Jung, 2011). Bunlar sırasıyla yüksek motivasyon, olumlu tutum, başarılı olacağına dair yüksek inanış, öğrenme hedeflerindeki açıklık, iç kontrol odağı ve yüksek başarı beklentisidir (Çok, 2021). Online derslerde yoklamanın alınması ancak e-okula işlenmemesi ve birinci dönem notlarının isteğe bağlı olarak ikinci dönem içinde geçerli olması öğrencilerin derse karşı ilgilerinin azalmasına ve katılımlarının düşmesine

sebep olmuştur. Yüz yüze etkileşimin olmaması öğrencileri olumsuz etkilemiştir. Öğrencilerin etkileşim ihtiyacı, Ağır (2007), Dinç (2021), Sağer (2021) ve Kavuk Demirtaş'ın (2021) çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Resim ve müzik öğretmenleri için ortak sorun olarak katagorilenen bulgulardan "devamsızlık" temasını 9 öğretmen en önemli sorun olarak görmüş, derslere devam zorunluluğu olması gerektiğini belirtmiş, derslere düşük katılımın verimi önemli ölçüde düşürdüğünü vurgulamıştır. Uzaktan eğitimde yaşanan düşük ilgi, derse katılımda yaşanan isteksizlik ve devamsızlık sorunu Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp (2016), Hiçyılmaz (2020), Çelik (2021), Çakın ve Külekçi Akyavuz (2020) ve Laçin'in (2021) çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Katılımcılar, bazı öğrencilerin hiçbir derse katılmazken bazı öğrencilerin ise bazı derslere katılım sağladığını belirtmiştir. Tüm öğrencilerin aynı imkanlara sahip olmadığı, teknolojik donanım eksikliği, yetersiz kota, internet ve alt yapı sorunlarından, bütün öğrencilere ulaşılamadığı araştırmaya katılan öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Araştırma, Hiçyılmaz'ın (2020) çalışma bulgularından kota ve internet sorunu, Taşkesen ve Bakırhan'ın (2021) ise teknolojik donanıma dair bulguları ile örtüşmektedir.

Değerlendirme süreci, eğitim kurumlarının dönem ve yıl içerisindeki faaliyetlerine ilişkin geribildirim sağlanması açısından oldukça önemlidir (Altan ve Seferoğlu, 2009). Ölçme ve değerlendirme yapmak; başarılı öğrenciyle başarısız öğrenciyi ayırt etmek, adaleti sağlamak, herkese hak ettiği kadar puan vermek anlamına da gelmektedir (Sarı, 2020). Uzaktan eğitim ile öğrenci değerlendirmesi birçok farklı yöntem ile gerçekleştirilebilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar uzaktan eğitim döneminde ölçme değerlendirme yöntemlerini yetersiz bulmuşlardır. Araştırma sonuçlarıyla paralellik göstererek; Çelik (2021), Çok (2021), Kavuk ve Demirtaş (2021), Ünlüer ve ark. (2021) yaptıkları çalışma bulgularında uzaktan eğitim döneminde uygulanan ölçme ve değerlendirmeyi yetersiz bulurken, Kınalıoğlu ve Güven (2011) çalışmasında ölçme ve değerlendirme uygulamalarını yeterli bulmuş ancak güvenilir bulmamıştır.

Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerini motive ederken farklı yöntemler kullanmak durumunda kalmışlardır. Öğretmenlerin öğrencileri motive etme yöntemlerinden bazıları; güzel sözler söylemek, özellikle okul hayatını özleyen ve bunu

ifade eden öğrencilerin öğretmenlerince özlendiğini duymasının uzaktan eğitim sürecindeki motivasyonlarını arttıracağı ifade edilebilir. Öğretmenlerin sık kullandığı motivasyon yöntemleri; eğlenceli etkinlikler yaptırarak, öğrencilerin olumlu davranışlarını takdir etmek olarak belirlenmiştir (Çakın ve Külekçi Akyavuz, 2020). Katılımcı görüşlerine göre uzaktan eğitim döneminde öğrenci motivasyonunu olumsuz etkileyen nedenlerin başında sosyal ortamdan uzak kalma, öğretmen ve akran etkileşim eksikliği gelmektedir. Bu bulgular Mollaoğlu (2021), Aldemir (2020), Ağır (2007), Dinç (2021), Markova, Glazkova ve Zaborova'nın (2017) çalışmalarındaki bulgular ile örtüşmektedir. Ancak Atasoy ve ark. (2020) çalışmalarında uzaktan eğitim döneminde öğretmen-öğrenci etkileşimini en yüksek memnuniyet düzeyinde bulmuşlardır. Yüz yüze yapılan derslerde öğrencilerin bireysel durumları daha net gözlemlenerek bire bir iletişim kurulabilmektedir. Öğretmenler öğrencilerle yakından ilgilenebilmekte ve derse karşı motivasyonlarını arttırmak için farklı yöntemler uygulayabilmektedir. Fakat online eğitimlerde öğrencinin motivasyonunu yükseltebilmek ve bireysel olarak ilgilenmek örgün eğitimdeki kadar mümkün olmamaktadır. Öğrenciler çoğunlukla pasif kalmayı seçerek kamerasını ve mikrofonunu kapatarak derse katılmaktadır. Bu bulgu Gürer, Tekinarslan, Yavuzalp'in (2016) çalışması ile örtüşmektedi Katılımcılar tarafından öğrencilerin online uzaktan eğitime ilgileri ve katılım düzeyleri oldukça düşük bulunurken, bu durum katılan öğrenciler ve öğretmen üzerinde de motivasyon düşüklüğüne ve yapılan dersin veriminin azalmasına sebep olmuştur. Araştırmadan elde edilen motivasyon ile ilgili bulgular literatürde Ünlüer ve ark. (2021), İmamoğlu ve Siyimer İmamoğlu (2020), Birişçi (2013), Umuzdaş ve Baş (2020), Soylu (2022), Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp (2016) ve Laçin'in (2021) araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Eğitim paydaşlarından biri olan veliler, özellikle zorunlu eğitim kademelerindeki öğrenciler için önemli bir etkiye sahiptir. Yaşanılan pandemi ve uzaktan eğitim sürecinde ortak sorun olarak görülen veli ilgisizliğinin nedenleri arasında; çok çocuklu aileler, okul çağında birden çok çocuğun aynı evde olması, anne ve babanın eğitim durumlarının düşük olması, anne ve babanın çalışmasından dolayı öğrenci takibini yapamaması ve süreç için yönlendirici olamaması, bazı velilerin bu süreci tatil olarak görmeleri, hastalıktan korunabilmek için daha güvenli olduğu düşünülen ve internet alt yapısı olmayan köylere gidilmesinden kaynaklı iletişim araçlarından etkin yararlanamamaları sayılabilir.

Katılımcıların görüşlerine göre çoğu veliye ulaşılamamış mesaj yoluyla ulaşılanlardan ise dönüt alınamamıştır. Bu bulgulara dayanarak velilerin öğretmenlerle yeteri kadar iletişim halinde olmadıklarını ve öğrencilerinin ders takipleriyle ilgilenmediklerini söylemek mümkündür. Veli desteği çocukların eğitimine yön veren çok önemli bir etkendir. Aslanargun (2007)'a göre, öğrencilerin bilişsel ve kişisel gelişimlerinde aileler çok önemli bir yerdedir ve aileler öğrencilerin başarılarına ancak iyi örnek olarak katkı sağlayabilir. Velilerin desteklerini öğrenciye hissettirememeleri, öğretmenle yeterince iletişim kurmamaları, isteksiz ve ilgisiz davranışları öğrencilerin okulla kurdukları bağın zayıflamasına neden olmaktadır. Öğretmenlerin tüm çabalarına rağmen ulaşılamayan veliler öğrenci takibini imkânsızlaştırmaktadır.

Resim Öğretmenleri için görmek önemli iken Müzik öğretmenleri için işitme ön plandadır. Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Öğretmenlerinin tamamının görüşüne göre; uzaktan eğitimde kullanılan web programları ve yazılımlar yeterli teknolojik desteği sağlayamamıştır. Yazılım ve internet kaynaklı sıkıntılar özellikle uygulama ağırlıklı bölüm ve derslerde dersin verimini ve işlenişini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlere tarafından, uygulamaya dayalı bölüm ve dersler için alanlarına uygun farklı yazılımlar geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Müzik Öğretmenleri için branş bazındaki en önemli sorun "Senkronizasyon Sorunu" olurken "Ses Kalitesi" sorunu hemen ardından gelmektedir. Bu problemleri "Bağlantı Kalitesi", "Grup Çalışmalarında Yaşanan Zorluklar" ve "Teknik Gerekliliklerin Yapılamayışı" takip etmektedir. Bu bulgular Özer'in (2020), müzik bölümünde görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerini değerlendirdiği çalışması, Tuncer'in (2021) uzaktan eğitimle pandemi döneminde uygulamalı ders alan, konservatuvar, tıp, diş hekimliği ve müzik öğretmenliği bölümlerindeki öğrencilerle yaptığı çalışma ve Umuzdaş ve Baş (2020), Soylu (2022) ve Sağer, Arda ve Şallıel'in (2014) çalışma bulguları ile örtüşmektedir. GSL'nde müzik bölümü öğrencileri için özel olarak tasarlanan odalarda öğrencinin ihtiyacına ve alanına uygun enstrümanlar bulunmaktadır. Bu sayede öğrenci istediği veya ihtiyacı olan enstrümana ulaşabilmekte ve bireysel olarak çalışmasını gerçekleştirebilmektedir. Ancak uzaktan eğitimde bu imkan sağlanamamaktadır. Öğrenci sadece elinde olan enstrümanla çalışma yapma durumunda kalmaktadır. Evde veya apartman dairesinde müzik aleti

çalınması o esnada başka bir online derste olan öğrenciyi ve herhangi bir bireyi olumsuz etkileyebilir.

Resim Öğretmenleri için en önemli branş sorunu "Anlık Dönüt Zorluğu" olurken, "Görsel İfade Zorluğu" ikinci sırada gelmektedir. Resim branşında kameradan yapılan çalışmanın tüm ayrıntısının görülmesinin mümkün olmaması ve yapılan hataya anında müdahale edilememesi online derslerin verimini oldukça düşürmektedir. Anlatılmak istenen olayın veya gösterilmek istenen hatanın ifadesinde yaşanılan zorluklar da öğretmenler için bu süreçte yaşanılan sorunların başında gelmektedir. İfadelerin zorluğu ve net anlaşılamaması Erim'in (2021) çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. "Malzemeye Ulaşım" ve "Kapalı Ekran Ders İşleme" de resim branşında yaşanılan diğer sorunları oluşturmaktadır. Araştırma sonucu ulaşılan bu bulgular, Kahraman'ın (2020), temel tasarım dersini incelediği ve salgının uygulamalı derslere etkisini araştırdığı çalışmasının sonuçlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte elde edilen sonuçların; Mollaoğlu'nun (2021) Resim iş eğitimi öğrencileri, Yılmaz (2021) İletişim Fakültesi uygulamalı Fotoğrafçılık dersi öğrencileri, Kayalıoğlu'nun (2021) Görsel Sanatlar Öğretmenliği öğrencileri, Şekerci ve arkadaşlarının (2021) mimarlık bölümü öğrencileri, Taşkesen ve Bakırhan'ın (2021) Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile yaptıkları çalışmalarla örtüştüğü belirlenmiştir. GSL'nde resim bölümü öğrencileri için her alanda farklı atölyeler bulunmaktadır. Örneğin Heykel dersi için tasarlanan atölyede ders için gerekli tüm malzemeler tüm öğrenciler için hazır bulunmaktadır. Ancak bu dersin evde atölye şartlarında işlenmesi mümkün olmamaktadır.

Uzaktan eğitimin, başlangıcından beri tartışılan, kabul edilen avantaj ve dezavantajları vardır. Katılımcıların yanıtlarına göre uzaktan eğitimin avantajları; "Zaman Ve Mekan Sınırlamasının Olmaması", "Hastalığın Yayılmasının Engellenmesi", "Okula Ulaşmada Sıkıntı Yaşayan Öğrencilerin Ev Ortamında Eğitim Alabilmesi" dezavantajları ise; "Anlık Müdahalelerin Yapılamaması", "Müdahale Edilmek İstenen Yerin Görsel Ve İşitsel İfadesinin Zorluğu", "Eksik Öğrenmeler", "Öğrenme Çıktılarındaki Farklılık", "Motivasyon Düşüklüğü", "Sınavlara Hazırlanan Öğrencilerde Artan Kaygı", "Sosyal Ortamdan Uzaklaşma", "İletişim Ve Bağlantı Sorunları", "Ürün Değerlendirmenin Zorluğu" olarak belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bu bulguların Kılınç'ın (2015), Odabaş (2004) ve Okan'ın (2017) araştırmalarından çıkan sonuçlarla paralellik gösterdiği görülmektedir. Uygulamalı dersler açısından bakıldığında ise öğretmenlere göre uzaktan eğitimin avantajı olarak sağlıkla ilgili konular dışında bir avantajı görülmemiş, aksine uygulamalı eğitim için daha cok dezavantajı olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Uygulamalı derslere dair bu bulgular ise Laçin'in (2021), pandemi dönemi meslek liselerinde uygulamalı dersleri incelediği çalışma bulgularıyla örtüşmektedir. Yaşanılan dezavantajlar, ilgi ve katılımın düşüklüğü, katılımcı görüşlerine göre olası akademik başarıyı da oldukça etkilemiş öğrenciler istenilen düzeye gelmek yerine daha da gerilemiştir. Son sınıf öğrencileri için ise bu durum daha kötü bir hal alarak sınav performanslarını etkilemiş ve üniversiteye giriş başarıları katılımcı görüşüne göre %50'den fazla düşmüştür. Çalışma kapsamında akademik başarıya dair bulgular Ünlüer ve arkadaşlarının (2021) çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Keskin, Özer Kaya (2020) ve Altuntaş Yılmaz (2020)'a göre resim ve müzik bölümleri gibi uygulamalı birimlerde öğrenim gören bireylerin diğer bölümlerde öğrenim gören bireylere göre yüz yüze eğitime daha fazla ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin teorik bilgiyi aldıktan sonra bu bilgiyi uygulamaya dökmesi, öğrencinin mesleki uygulama becerisinin gelişimine önemli katkılar sağlayabilir. Uzaktan eğitiminde uygulamalı dersler için alternatif yöntemlerin bulunmasının eğitime önemli katkıları olacağı düşünülmektedir. Uzaktan eğitimde, enstrüman eğitimi esnasında öğretmenin öğrenci ile fiziksel temasının olmaması veya öğrenci çizim yaparken öğretmeninin fiziksel müdahalede bulunamaması bu alanlarda öğrenim gören öğrencilerin ve eğitimcilerin en önemli sorunlarındandır (Sağer, 2021).

Yaşanılan bu zorlu süreçte elbette öncelikli olarak sağlık düşünülerek alınan uzaktan eğitim kararı maalesef uygulamalı derslerin ağırlıkta olduğu Güzel Sanatlar Liselerinde çok olumlu bir sürece ve sonuçlara neden olmamıştır. Katılımcıların %85,8'i uygulamalı derslerin yüz yüze yapılması gerektiğini, tam kapasite ile bu mümkün olmayacaksa Hibrit model ile sınıfların seyreltilerek yüz yüze eğitime devam edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yüz yüze eğitimin mümkün olmaması durumunda ise mutlaka alanlarla ilgili özel olarak hazırlanan yazılımlarla ve platformlarda uygulamalı derslerin işlenmesi gerektiği ancak bu şekilde derslerden verim alınabileceği belirtilmektedir. Alana özel yazılımların gerekliliği Özyürek ve ark. (2016), Özer (2020)

ve Soylu'nun (2022) çalışmalarında da vurgulanmaktadır. Sürecin verimsizliğine dair bulgular; Bawaneh (2021), Arı ve Kanat (2020), Altun ve Ekiz (2020), Atasoy ve ark. (2020), Dinç (2020), Düzgün ve Sulak (2020), Aktaş ve ark. (2020), Özer (2020), Yılmaz (2020), Taşkesen ve Bakırhan (2021), Hiçyılmaz (2020), Kayalıoğlu (2021) ve Mollaoğlu (2021)'nun araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Kahraman (2020) ve Yılmaz (2021) süreci verimli bulurken, derslerin uygulama bölümlerinin yüz yüze olması gerektiğini, Okan (2017) ve Karahan (2016) ise yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitim arasında fark olmadığını araştırma sonuçlarında belirtmişlerdir.

Eğitim teknolojilerinin kullanımında önemli noktalar vardır; soyut ve somut teknolojilerin harmanlanarak kullanılması ve uzaktan eğitimi tasarlarken senkron ve asenkron ders etkinliklerinin orantılı olarak sunulması geliştirilmesi gereken noktalardandır. Uzaktan eğitimin ölçme ve değerlendirme sürecine odaklanan yaklaşımların öne çıkması, eğitimde oluşan yeni rolleri benimseyerek eğitsel sürecin içinde yer alınması, eksikliklerin belirlenerek teknolojik yeterlilik ve becerilerin geliştirilmesi adına çalışmalarda bulunulması gerekliliği düşünülmektedir (Bozkurt, 2020).

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler:

- Uzaktan öğretimin görsel sanat eğitimi ve müzik alanına entegrasyonu, alana özgü yazılım programlarının geliştirilmesi, kullanılan teknolojik donanımın güncellenmesi, senkron eğitim gibi faktörlerin gelecekte olası benzer durumlarda öğrenciler tarafından sistemin daha olumlu algılanmasını etkileyebilir.
- Uzaktan eğitim geleneksel eğitime destek veren bir eğitim modeli olarak benimsenmeli ve özellikle uygulamalı derslerde örgün eğitimin önemi göz ardı edilmemelidir.
- Sorunlu bölgelerde internet altyapısında iyileştirmeler yapılmalı ve tüm öğrenci ve öğretmenlere internet hizmeti (online eğitim için) ve ihtiyaç sahibi öğrenciler için teknolojik cihaz desteği Millî Eğitim Bakanlığı aracılığıyla ücretsiz sağlanmalıdır.
- Uzaktan eğitim için kullanılan platformların, oluşabilecek mevcut öğrenci yoğunluğunu taşıyabilecek şekilde ve her alan için, her kademe için sorun yaratmayacak şekilde tasarlanması sağlanmalıdır.

- Uygulamalı derslerde yaşanılan ortak sorunların başında internet bağlantısı gelmektedir. Bu sebepten senkronizasyon ve teknik sorunlara yönelik iyileştirme ve uygulamalı bölümler için daha fazla teknik destek verilmelidir.
- Öğretmenlerin ve öğrencilerin teknoloji ve uygulamalar konusunda bilgilendirilmesi ve düzenli aralıklarla eğitimler alması sağlanmalıdır.
- Ebeveynler, özellikle zorunlu eğitim kapsamında olan öğrencileri için daha fazla sorumluluk alarak desteklerini hissettirmeli ve süreci dengeleyerek kolaylaştırmalıdır.
- Öğrenci katılımını ve ders motivasyonunu arttırmak için ölçme değerlendirme ağırlıklı olarak süreç odaklı yapılmalıdır

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

- Uygulamalı derslerin yoğun olarak yapıldığı diğer lise türleri ve farklı eğitim kademelerinde benzer çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmanın ‘Karma Desen’araştırma deseni ile uygulanması, araştırmayı daha derin ve etkili kılabilir.
- Pandemi sürecine maruz kalan ve uygulamalı derslere online girmek zorunda kalan öğrencilerin de fikirlerinin alınması bu alana ve yapılan araştırmaya önem ve değer kazandırabilir.

KAYNAKÇA

Açık K. (2020).*Sanat Eğitiminde Yenilenme, Dönüşümler Ve Akreditasyon*.(Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın ÜniversitesiLisansüstü Eğitim Enstitüsü)

Ağır F. (2007).*Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Çalışan İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumlarının Belirlenmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü)

Akgül, A. (2021). Sanat Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarında Çalışan Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *17*(3), 415-432Aktaş, Ö., Büyükbaş, B., Gülle, M. &Yıldız, M. (2020). Covıd-19 Virüsünden Kaynaklanan İzolasyon Günlerinde Spor Bilimleri Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumları, *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1*(1), 1-9. Erişim adresi:http://cuspor.cumhuriyet.edu.tr/en/pub/issue/55944/728866

Altan, T. ve Seferoğlu, S.S. (2009). Uzaktan Eğitimde Değerlendirme Süreci: Öğrenci Görüşlerinin Sistemin Gelişimine Katkıları. *3 rd International Computer & Instructional Technologies Symposium (ICITS 2009).* Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Altun Ekiz, M. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Karantina Dönemindeki Uzaktan Eğitim İle İlgili Görüşleri (Nitel Bir Araştırma), *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, *2* (1),1-13.

Altuntaş Yılmaz, N. (2020). Yükseköğretim Kurumlarında Covıd-19 Pandemisi Sürecinde Uygulanan Uzaktan Eğitim Durumu Hakkında Öğrencilerin Tutumlarının Araştırılması: Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon Bölümü Örneği, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *3*(1), 15-20

Anderson, J. (2020). Brave New World The coronavirus pandemic is reshaping education. Erişim adresi: https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education/

Arı, A.G. & Kanat, M.H. (2020). Prospective Teacher' Views On Covid-19 (Coronavirus) [Outbreak Diseases Special Issue]. *Van Yüzüncü Yıl University The Journal of Social Sciences Institute,* 459-492

Arık, B. M. (2020). Türkiye'de Koronavirüsün Eğitime Etkileri-II, Uzaktan Eğitim Nasıl Olacak Ve Bu Süreçte Neler Dikkate Alınmalı? Erişim adresi: https://www.egitimreformugirisimi.org/turkiyedekoronavirusun-egitime-etkileri-ii-uzaktan-egitim-nasil-olacak-ve-bu-surecte-nelerdikkate-alinmali/

Aslanargun, E. (2007). Okul - Aile İşbirliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9* (18) , 119-135.

Atasoy, R., Özden, C. & Kara, D.N. (2020). Evaluation Of The Effectiveness Of E-Course Practices During The Covid-19 Pandemic From The Students' Perspective, *Turkish Studies, 15*(6), 95-122. Erişim adresi: https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=tammetin&makaleadi=&key=44491

Basantia, T. K. (2018). Implementing Practical Based Courses Under Open And Distance Learning System: A Study Of The Perception Of Learners And Counsellors, *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 19*(2), 201-214.

Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, *9*(1), 23-28

Bawaneh, A.K. (2021). The Satısfactıon Level Of Undergraduate Scıence Students Towards Usıng E-Learnıng and Vırtual Classes In Exceptıonal Condıtıon Covıd-19 Crısıs, *Turkish Onlıne Journal Of Distance Education, 22*(1).

Beyazkoç, M. (2021). *Güzel Sanatlar Lisesi Temel Sanat Eğitimi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü)

Birişçi, S. (2013). Video Konferans Tabanlı Uzaktan Eğitime İlişkin Öğrenci Tutumları ve Görüşleri, *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education, 2*(1), 24-40. Erişim adresi:https://dergipark.org.tr/en/pub/jitte/issue/25080/264691

Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci Ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal Ve Yeni Eğitim Paradigması,

Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, *6*(3), 112-142.

Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi Ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye'de Açık Ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, *6*(2), 11-53.

Chang, G. C. & Satako, Y. (2020). How Are Countries Addressing The Covid-19 Challenges in Education? A Snapshot of Policy Measures, *UNESCO's Section of Education Policy*, Erişim adresi: https://world-education-blog.org/2020/03/24/how-are-countries-addressing-the-covid-19-challenges-in-education-a-snapshot-of-policy-measures/

Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative And Mixed Methods Approaches*. California: Sage Publications.

Çakın, M. & Külekçi Akyavuz, E. (2020). The Covid-19 Process And İts Reflection On Education: An Analysis On Teachers' Opinions. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, *6*(2), 165-186.

Çelik Eren, D., Korkmaz, M., Öz Yıldırım, Ö. & Aydın Avcı, İ. (2021). Covıd-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutum ve Memnuniyet Düzeyleri, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi,24*(2), 246-254

Çelik, Z. (2020). Pandemi Sonrası Dünyada Ve Türkiye'de Eğitim, Erişim adresi:https://www.perspektif.online/pandemi-sonrasi-dunyada-ve-turkiyede-egitim/

Çelikdemir, K. (2020).Covıd-19 Salgınında Öğrenmenin Sürdürülmesi, Erişim adresi: https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgininda-ogrenmenin-surdurulmesi

Çok C. (2021), *Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Öz-Yeterlik Algısı ve Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Engeller*, (Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Daymon, C., & Holloway, I. (2003). *Qualitative Research Methods in Public Relations and marketing communications.* London: Rout ledge.

Devran, Y.& Elitaş, T. (2017) Uzaktan Eğitim: Fırsat ve Tehditler, *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, *8*(27), 31-40 DOI: 10.5824/1309-1581.2017.2.003.x

Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis, *Journal of Educational Technology Systems*, *49*(1), 5–22

Dinç, N.D. (2021). Student Views On The Conduct Of Art Studio Classes İn Distance Education During The Covid-19 Pandemic Period, *Journal of History School*, (51), 1269-1295. Erişim adresi: https://johschool.com/?mod=tammetin&makaleadi=&key=49084

Dinçer, P. (2021). *Acil Uzaktan Öğretim ve Öğrenimin Perde Arkası: Birinci Sınıf İngilizce Öğretmenliği Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri Üzerine Bir Durum Çalışması,* (Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

Dung, D. T. H. (2020). The Advantages and Disadvantages of Virtual Learning, *IOSR Journal of Research & Method in Education*, *10*(3), 45-48

Duman, Ç. (2021). Pandemi Sürecinde Okul Yönetimine İlişkin İdareci Görüşleri, *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, *5*(2), 181-194

Durak, G., Çankaya, S., Şahin, M.A., Göktaş, Ö.B. & Öztuzcu, Ö. (2021). Ethics in Distance Education during the Pandemic: Undergraduate Students' Views about Ethics, *Asian Journal Of Distance Education*, *16*(2), 85-97

Durgun, H. Ş. (2022). *Dünya'da ve Türkiye'de Kaynaklı Acil Uzaktan Öğretim Süreçleri Üzerine Yönetimi ve Politikası Bilim Dalı Yükseköğretimde Pandemi Bir Değerlendirme*, (Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

Düzgün, S. & Sulak, S.E. (2020). The Opinions Of The Teacher Candidates On Distance Learning Practices İn The Covid-19 Pandemic Process. Millî Eğitim, 49(1), 619-633.

Elcil, Ş., Şahiner, D. (2014). Uzaktan eğitimde iletişimsel engeller, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, *6*(1), 21-33.

Emin, M. N. (2020). Koronavirüs Salgını ve Acil Durumda Eğitim, *Seta Perspektif,* 268, 1-4

Eğitim Reformu Girişimi (ERG), (2021). *Öğrenciler ve Eğitime Erişim*, Erişim adresi: https://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-raporu-2021-ogrenciler-ve-egitime-erisim/

Erim, G. (2021). Görsel Sanatlar Eğitiminin Uzaktan Uygulamalı Dersleri,*İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, *7*(2), 178-189.

Elitaş, T. (2017).*Uzaktan Eğitim Lisans Sürecinde Yeni İletişim Teknolojileri.* (Doktora Tezi,

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Enfiyeci, T. &Büyükalan Filiz, S. (2019). Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Öğrencilerinin Topluluk Hissinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *TÜBAV Bilim Dergisi, 12*(1), 20-32.

Genç, S. Z.(2005). İlköğretim 1. Kademedeki Okul Aile İşbirliği İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, *3*(2), 227-243.

Gençoğlu, C. & Çiftçi, M. (2020), Covid-19 Salgınında Eğitim: Türkiye Üzerinden Bir Analiz, *Tarih Okulu Dergisi, 13*(46), 1648-1673.

Giannini, S. & Lewis, S. G. (2020), Three ways to plan for equity during the coronavirus school closures. Erişim adresi:https://world-education-blog.org/2020/03/25/three-ways-to-plan-for-equity-during-the-coronavirus-school-closures/

Gürer, M. D., Tekinarslan, E. & Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim ElemanlarınınUzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 7*(1), 47-78, DOI: 10.17569/tojqi.74876

Hiçyılmaz, Y. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Görsel Sanatlar Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşleri, Tarih Okulu Dergisi, *14*(50), 697-711

Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. Erişim adresi:https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning

Hong, S., Jung, I. The Distance Learner Competencies: A Three-Phased Empirical Approach. *Education Tech Research Dev 59***,** 21–42.

Houser, J. (2015). *Nursing research: reading, using, and creating evidence.* (3rd ed.). Burlington: Jones ve Bartlett Learning.

İmamoğlu, H.V. & Siyimer İmamoğlu, F. (2020). Coronavirüs Salgını ve Uzaktan Eğitim Süreci Hakkında Öğretmen Görüşleri: Şehit Bülent Yalçın Spor Lisesi Ve Şehit Ertan Yılmaz Güzel Sanatlar Lisesi (Sinop) Örneği, *Journal of Humanities and Tourism Research, 10*(4), 742-761.

İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.

Kaçan, A. & Gelen, İ. (2020).Türkiye'deki Uzaktan Eğitim Programlarına Bir Bakış, *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, *6*(1), 1-21

Kahraman, M.E. (2020), COVID-19 Salgınının Uygulamalı Derslere Etkisi ve Bu Derslerin Uzaktan Eğitimle Yürütülmesi: Temel Tasarım Dersi Örneği, *Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, *6* (1), 44-56

Karahan, A. S. (2016), Eş Zamanlı Uzaktan Piyano Öğretiminin Geleneksel Piyano Öğretimiyle Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi, *Turkish Studies (Elektronik), 11*(21), 211-228

Karakuş, N.& Karacaoğlu, M. Ö. (2021). Uzaktan Eğitime Yakından Bakış: Bir Metafor Çalışması, *RumeliDEDil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 7.Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Kongresi Özel Sayısı, 44-62

Kavuk, E.& Demirtaş, H. (2021). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Zorluklar, *E-International Journal of Pedandragogy (e-ijpa), 1*(1), 55-73. Erişim adresi: https://www.e-ijpa.com/index.php/pedandragoji/article/view/20

Kayalıoğlu, S. (2021). Uzaktan Eğitimle Yürütülen Atölye Derslerinin Görsel Sanatlar Dersi Öğretmeni Adaylarının Perspektifinden Değerlendirilmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 22*(3), 1475-1521.

Kaykı, İ. E. (2008). *Modüler Öğretim Yöntemi Ve Uygulamalı Dersler.* (Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Keskin, M., & Özer-Kaya, D. (2020). COVID-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5*(2), 59- 67.

Kılınç M. (2015). *Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma (İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği),* (Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

Kırışoğlu, O. (1991). *Sanatta Eğitim Görmek, Anlamak, Yaratmak*, Ankara: Demircioğlu Matbaacılık.

Kurubacak, G. & Yuzer, T. V. (2004). The Building of Knowledge Networks with Interactive Radio Programs in Distance Education Systems. In J. Nall & R. Robson (Eds.), *Proceedings of E-Learn 2004--World Conference on E-Learning in Corporate,*

Government, Healthcare, and Higher Education (pp. 2360-2367). *Washington, DC, USA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).* Erişim adresi:https://www.learntechlib.org/primary/p/11233/

Kürtüncü, M.&Kurt, A. (2020). Covid-19 Pandemisi Döneminde Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Konusunda Yaşadıkları Sorunlar, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*,*7*(5), 66-77.

Laçin G. (2021). *Pandemi Dönemi Meslek Liselerinde Uygulamalı Derslerin Uzaktan Eğitim Sürecinde İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü)

Lichman, M. (2011), *Understanding and Evaluating Qualitative Education Research*. London: Sage Publication, Ltd.

Marek, M.W., Chew, C.S.& Wu, W.V. (2021). Teacher Experiences in Converting Classes to Distance Learning in the COVID-19 Pandemic, *International Journal of Distance Education Technologies, 19*(1)

Markova, T., Glazkova, I. & Zaborova, E. (2017). *Quality Issues of Online Distance Learning*, 7th International Conference on Intercultural Education "Education, Health and ICT for a Transcultural World", EDUHEM 2016, 15-17 June 2016, Almeria, Spain, Procedia - Social and Behavioral Sciences 237, 685 – 691

Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma: Desen Ve Uygulama İçin Bir Rehber* (S. Turan, Çev.)

MEB, (2009). *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği,* Erişim adresi:https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090616-7.htm

MEB, (2018). *Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği,* Erişim adresi: https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/03111224_ooky.pdf

MEB, (2020) *Sayılarla Uzaktan Eğitim,* Erişim adresi: https://www.meb.gov.tr/turkiye-uzaktan-egitim-istatistikleriyle-dijital-dunyanin-listelerini-zorladi/haber/21158/tr

MEB, (2021). İkinci Dönem Yüzyüze Eğitim Uygulamaları, 19.02.2021 Tarihli ve E-59917357-101.99-20937598 Sayılı Yazısı

Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2016*). Genişletilmiş Bir Kaynak Kitap: Nitel Veri Analizi*. (S. A. Altun, A. Ersoy Çev.). Ankara: Pegem Akademi.

Mollaoğlu, S. (2021). Bir Üniversitenin Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinin Covid-19 Pandemi Sürecinde Sürdürülen Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (42),* 431-443

Moore M. G. & Kearsley G. (2011). *Distance Education: A Systems View of Online Learning*, Belmont, CA: Cengage Learning

Nuraini, N. L. S., Qihua, S., Venatius, A. S., Slamet, T. I. & Cholifah, P. S. (2020). Distance Learning Strategy in Covid-19 Pandemic for Primary Schools, *Proceeding International Webinar Series –Educational Revolution in Post Covid Era*, 107-116.

Odabaş, H. (2004). *İnternet Tabanlı Uzaktan Öğrenim Modelinin Bilgi Hizmetlerine Yönelik Yüksek Öğretim Programlarında Kullanımı*, In Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu.

Okan S. (2017). *Uzaktan Eğitim Modelinin Keman Öğrenimine Etkisi*, (Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

Özer, B. (2020), *Güzel Sanatlar Fakültelerinin Müzik Bölümlerinde Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, 4. Uluslararası Bilimsel Çalışmalar Kongresi, Asos Yayınevi 1.baskı

Özer, M. (2020). Éeducational Policy Actions By The Ministry Of National Education İn The Times Of COVID-19, *Kastamonu Education Journal, 28*(3), 1124-1129. Doi: 10.24106/Kefdergi.722280

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(1), 323-343.

Özyürek, A., Bedge, Z., Yavuz, N. F. & Özkan İ. (2016). Uzaktan Eğitim Uygulamasının Öğrenci Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesi, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *6*(2), 583-596

Patton, M. (2002). Two Decades Of Developments İn Qualitative İnquiry, *Qualitative Social Work, 1*(3), 61-283.

Perry, D. &Steck, A. (2019). Changes in Faculty Perceptions about Online Instruction: Comparison of Faculty Groups from 2002 and 2016, *Journal of Educators Online, 16*(2)

Reimers, F.M. (2022).*Primary and Secondary Education During Covid-19 Disruptions to Educational Opportunity During a Pandemic*,(eBook)Erişim adresi: https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-81500-4.pdf

Reimers, F.M.& Schleicher, A.(2020). *A Framework To Guide An Education Response To The COVID-19 Pandemic Of 2020 © OECD 2020,*Erişim adresi: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126988-t63lxosohs&title=A-framework-to-guide-an-educationresponse-to-the-Covid-19-Pandemic-of-2020

Sağer, T., Eden, A. & Şallıel, O. (2014). Müzik Eğitiminde Uzaktan Eğitim ve Orkestra Uygulamaları, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, *4*(9), 69-79

Sağer, T. (2021). Pandemi Döneminde Sanat Eğitimi, *Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi, 7*(2), 214-226.

Sarı, H. İ. (2020). Evde Kal Döneminde Uzaktan Eğitim: Ölçme Ve Değerlendirmeyi Neden Karantinaya Almamalıyız*? Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, *3*(1), 121-128.

Sezer, Ş. (2018). Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Tutumlarının Öğrencilerin Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Fenomenolojik Bir Çözümleme, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *33*(2), 534-549

Sığın S. (2020). *Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Dersinin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesi Konusunda Öğrenciler Ve Öğretim Elemanları Ne Düşünüyor?: Tek Durumlu Bir Örnek Olay Çalışması*, (Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Soylu, D. (2022). *Oyunlaştırmayla Zenginleştirilmiş Bilgi Okuryazarlığı Hibrit Eğitiminin Öğrenci Başarısına Etkisi,* (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı)

Sutiah, S., Slamet, S., Shafqat, A. & Supriyono, S. (2020). Implementation Of Distance Learning During The COVID-19 İn Faculty Of Education And Teacher Training, *Cypriot Journal Of Educational Science*, *15*(5), 1204 - 1214.

Sözen, N. (2020). Covid 19 Sürecinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, *7*(12), 302-319

Şahan, M.& Ceyhan, E. (2019). Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Kişilik Özellikleri ve Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International, 9*(2), 818-851,

Şekerci, Y., Mutlu Danacı, H. & Kaynakcı Elinç, Z. (2021). Uzaktan Eğitimin Uygulamalı Derslerde Sürdürülebilirliği: Mimarlık Bölümleri Örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 12*(1), 54-68.

Şimşek, A. (2021). Uzaktan Eğitimin Öğrenci Motivasyonu Açısından İncelenmesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, *8*(1), 51-76

Taşkesen, S. & Bakırhan, A. (2021). Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşleri, *ulakbilge, (65),* 1249–1259. doi: 10.7816/ulakbilge-09-65-04

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) , (2022).*Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Programı,* Erişim adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19094445_OrtaoYretim-hdc-2022-2023.pdf

Timuroğlu, M. K. ve Balkaya, E. (2016). Örgütsel İletişim Ve Motivasyon İlişkisi: Bir Uygulama, *International Journal Of Social Inquiry*, *9*(2), 89-113.

Topçuoğlu Ünal, F. ve Bursalı, H. (2013). Türkçe Öğretmenlerinin Motivasyon Faktörlerine İlişkin Görüşleri, *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, (*5*), 7-22.

Tuncer Z. (2021). *Uzaktan Eğitimle Uygulamalı Ders Alan Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş Ve Tutumlarının Belirlenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB), (2020). Türkiye ve Dünyada COVID-19 Güncel Durum Raporu, Erişim adresi: https://tvhb.org.tr/2020/04/02/turkiye-ve-dunyada-covid-19-guncel-durum-raporu-1-nisan-2020/

Umuzdaş, S. & Baş, A. H. (2020), Konservatuvar Öğrencilerinin Covıd-19 Salgını Sürecindeki Uzaktan Eğitim ile İlgili Algılarının ve Deneyimlerinin Araştırılması, Yegah Musiki Dergisi, *3*(2), 204-220.

UNESCO (2020). *The SDG-Education 2030 Steering Committee Recommendations for COVID19 Education Response*,2 April 2020. Erişim adresi: https://www.sdg4education2030.org/sdg-education-2030-steering-committee-urges-protection-education-now-and-post-crisis

UNESCO (2020a). *Distance Learning Strategies, What Do We Know About Effectiveness?* Erişim adresi: https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/webinars

UNESCO (2020b). *Startling digital divides in distance learning emerge.* Erişim adresi: https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge

UNICEF (2020), *COVID-19: More Than 95 Per Cent Of Children Are Out Of School İn Latin America And The Caribbean*, Erişim adresi: https://www.unicef.org/press-releases/covid-19-more-95-cent-children-are-out-school-latin-america-and-caribbean

Uzun, N.& Keleş, Ö. (2010). Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonun Bazı Demografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *30*(2), 1-16.

Ünlüer, A. A., Cemelelioğlu, N., Yıldırım, Y., Öçal, B. & Eden, A. (2021). Pandemi Koşullarında Türkiye Genelindeki Üniversitelerin Sanat, Tasarım ve Mimarlık Bölümlerindeki Uygulamalı Dersler İçin Çevrimiçi Eğitimde Yaşanan Problemler ve Gereksinimlere Yönelik İhtiyaç Analizi. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *(10),* 87-104

Yaman, B. (2021). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Türkiye Ve Çin'deUzaktan Eğitim Süreç Ve Uygulamalarının İncelenmesi, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches,* (17), Pandemi Özel Sayısı.

Yarovaya, O., Yarovaya, L. & Bogatskaya, E. (2020). Distance Learning During Coronavirus: Problems And Solutions, *E3S Web of Conferences 210*, 18051

Yenerer, T. (2021). *Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.* (Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: SeçkinYayıncılık.

Yıldırım, K. (2010). Nitel Araştırmalarda Niteliği Artırma, *İlköğretim Online*, *9*(1), 79-92.

Yıldırım, K. (2020). İstisnai Bir Uzaktan Eğitim-Öğretim Deneyiminin Öğrettikleri, *Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi*,*1*(1), 7-15

Yılmaz, E.O. (2021). Uygulamalı Fotoğrafçılık Derslerinin Uzaktan Eğitim Yoluyla Yürütülmesine İlişkin Bir Değerlendirme, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches, 18*(42), 5673-5698

Yılmaz, M. (2021). *Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Öğretmenliği Programlarına Güzel Sanatlar Lisesinden Gelen Öğrencilerin Motivasyon Durumlarının İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinde Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitim Deneyimleri, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, *6*(4),237-250

EKLER

EK-1:UYGULAMA İZNİ

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-86896125-605.01-41138797 12.01.2022
Konu : Melike YILMAZ ÇAL'ın Araştırma İzni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Yönergesi konulu 21/01/2020 tarih ve 1563891 (2020/2) sayılı Genelgesi.
b) 11.01.2022 tarihli ve 41042725 sayılı Makam Onayı.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Melike YILMAZ ÇAL'ın "Güzel Sanatlar Lisesi Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslerin Etkililiği Üzerine Görüşleri" konulu tez çalışmasını, ilimiz Nilüfer ilçesine bağlı Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde uygulama yapma isteği, ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın ilgili **kurumdaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının adı kurum müdürlüğünce görülerek ve gönüllülük esası ile** kurum müdürlüğünün gözetim ve sorumluluğunda ilgi (a) Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca **araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması** komisyonumuzca ve ilgi (b) Makam Onayı ile uygun görülmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Bekir ALDEMİR
Müdür a.
İl Milli Eğitim Şube Müdürü

Ek: 1-Makam Onayı (1 sayfa)
2-Anket (4 sayfa)

Gereği:
Nilüfer İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Bilgi: Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Hocahasan Mh. İlkbahar Cad. No:38 (Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/msb-dkys
Bilgi için: Fatih ALTIN
Unvanı : Bilgisayar İşletmeni
Telefon No : (0224) 225 25 78
Faks : 445 18 10
İnternet Adresi : http://bursa.msb.gov.tr
E-Posta : arge16@msb.gov.tr
Kep Adresi : msb@hs01.kep.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evrakmerkezi.msb.gov.tr adresinden 7614-6139-37e8-bb2b-8d1d kodu ile teyit edilebilir.

EK-2:ETİK KURUL ONAYI

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI KARARI

OTURUM TARİHİ	**OTURUM SAYISI**
27 Ağustos 2021	**2021-07**

KARAR NO 19: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Melike YILMAZ ÇAL'ın "Güzel Sanatlar Lisesi Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslerin Etkililiği Üzerine Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının incelenmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Melike YILMAZ ÇAL'ın "Güzel Sanatlar Lisesi Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Derslerin Etkililiği Üzerine Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Feridun YILMAZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
Üye

Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
Üye

Prof. Gülay GÖĞÜŞ
Üye

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Üye

EK-3:ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: ( )Kadın ( ) Erkek

2. Branşınız: ( ) Resim ( ) Müzik

3. Mesleki Kıdeminiz:

4.Öğrenim durumunuz:

( ) Önlisans (iki yıllık eğitim enstitüsü veya eğitim yüksek okulu)

( ) Lisans (dört yıllık eğitim fakültesi ve dört yıllık yüksek okulu)

( ) Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora)

5.Bulunduğunuz Kurumdaki Görev Yılınız:

GÖRÜŞME FORMU

1- Covid 19 pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslerin durumu nedir/neler yaptığınızı kısaca değerlendirir misiniz?

2- Covid 19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde yaşadığınız sorunlar ve çözüm önerileriniz nelerdir?

   2a- Teknoloji ile ilgili sorunlar

   2b- Öğrenciler ile ilgili sorunlar

   2c- EBA veya ders yaptığınız diğer uygulamalar ile ilgili sorunlar

   2d- Ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlar

3- Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslere katılım düzeyleri nasıldır? Diğer derslere göre kıyaslayabilir misiz? Katılımı arttırmak için sizce neler yapılmalıdır?

4- Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin uygulamalı derslere olan ilgisini nasıl etkiledi?

5- Covid 19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde velilerden dersiniz ile ilgili olumlu-olumsuz dönüt aldınız mı? Kısaca açıklayabilir misiniz?

6- Bundan sonraki sürecin nasıl ilerleyeceği konusunda görüşlerinizi paylaşır mısınız?

   6a- Uygulamalı dersler uzaktan eğitimle yapılmaya devam edilebilir mi?